

**JAVNA AGENCIJA REPUBLIKE SLOVENIJE
ZA VARSTVO KONKURENCE**

Dunajska 58, 1000 Ljubljana

T: 01 478 35 97

F: 01 478 36 08

E: gp.avk@gov.si

www.varstvo-konkurence.si

Številka: 3061-39/2020-73

Ljubljana: 30. 8. 2021

Javna agencija Republike Slovenije za varstvo konkurence, Dunajska cesta 58, 1000 Ljubljana (v nadaljevanju: Agencija), izdaja v senatu, ki ga sestavljajo Andrej Matvoz kot predsednik senata ter ob sodelovanju Francija Pušenjaka in mag. Karle Pinter kot članov senata, na podlagi 12. in 12. o členu Zakona o preprečevanju omejevanja konkurence¹ (v nadaljevanju: ZPOMK-1), v zadevi presoje pridobitve izključne kontrole podjetja HOLDING SLOVENSKE ELEKTRARNE d.o.o., Koprška ulica 92, 1000 Ljubljana (v nadaljevanju: HSE), ki ga zastopajo generalni direktor Viktor Vračar in direktorja Marko Štrigl, in Uroš Podobnik, nad podjetjem ECE, energetska družba, d.o.o., Vrunčeva ulica 2A, 3000 Celje (v nadaljevanju: ECE), ki ga zastopa direktor Sebastijan Roudi, in ki ga po pooblastilu zastopa Odvetniška družba Kavčič, Bračun in partnerji, o.p., d.o.o., Trg republike 3, 1000 Ljubljana, na zahtevo, na nejavni seji dne 30. 8. 2021 naslednjo

ODLOČBO

1. Javna agencija Republike Slovenije za varstvo konkurence koncentraciji podjetij HOLDING SLOVENSKE ELEKTRARNE d.o.o., Koprška ulica 92, 1000 Ljubljana, in ECE, energetska družba, d.o.o., Vrunčeva ulica 2A, 3000 Celje, ne nasprotuje in izjavlja, da je skladna s pravili konkurence.
2. Med postopkom niso nastali posebni stroški.

Obrazložitev

I. PRIGLASITEV IN UDELEŽENCI POSTOPKA

1. Agencija je dne 24. 12. 2020 s strani podjetja HSE prejela priglasitev koncentracije, ki bo nastala s pridobitvijo izključne kontrole podjetja HSE nad podjetjem ECE. Priglasitelj koncentracije je podjetje HSE.
2. Nameravana koncentracija predvideva pridobitev izključne kontrole podjetja HSE nad podjetjem ECE v smislu 10. člena ZPOMK-1, na podlagi pridobitve 51 % poslovnega deleža. Koncentracija se bo izvedla na podlagi [redacted] (v nadaljevanju: Pogodba o prodaji).² [redacted]
3. Dejavnost podjetja HSE je pretežno proizvodnja in trgovanje z električno energijo na debelo. Posluje kot holding in je v 100 % lasti Republike Slovenije. Na podlagi Zakona o Slovenskem državnem holdingu s podjetjem HSE kot z drugimi naložbami Republike Slovenije upravlja podjetje

¹ Uradni list RS, št. 36/08, 40/09, 26/11, 87/11, 57/12, 39/13 Odl.US: U-I-40/12-31, 63/13-ZS-K, 33/14, 76/15 in 23/17.

² Notarski zapis Jerneja Jeromna opr.št. SV 1565/2020 z dne 1. 12. 2020.

Slovenski državnih holding d.d., Mala ulica 5, 1000 Ljubljana (v nadaljevanju: SDH). Skupina HSE je največji proizvajalec in prodajalec električne energije iz lastnih, domačih virov na veleprodajnem trgu v Sloveniji, ter največji slovenski proizvajalec električne energije iz obnovljivih virov. Poleg proizvodnje električne in toplotne energije se ukvarja še s pridobivanjem lignita, zagotavljanjem sistemskih storitev, potrebnih za delovanje elektroenergetskega sistema v Sloveniji, ter vodenjem in izvedbo energetskega ter okoljskih projektov.³

4. Podjetje HSE na ozemlju Republike Slovenije preko večinskih poslovnih deležev neposredno obvladuje osem podjetij, preko njih pa posredno še šest podjetij. Poleg teh ima podjetje HSE v 100 % neposredni lasti tudi 3 podjetja s sedežem v Makedoniji, Srbiji, Bosni in Hercegovini, ter podružnico v Pragi. Navedena podjetja skupaj sestavljajo skupino HSE.
5. Podjetje HSE na ozemlju Republike Slovenije preko poslovnih deležev obvladuje naslednja podjetja: HSE – Energetska družba Trbovlje d.o.o. (100 % poslovni delež; izključna kontrola), TET Novi materiali d.o.o., Trgovina in storitve (93,75 % posredni poslovni delež; izključna kontrola), Soške elektrarne Nova Gorica, d.o.o., (100 % poslovni delež; izključna kontrola), Elprom Proizvodnja električne energije iz obnovljivih virov d.o.o. (100 % posredni poslovni delež; izključna kontrola), Dravske Elektrarne Maribor, d.o.o. (100 % poslovni delež; izključna kontrola), MHE Lobnica d.o.o. (65 % poslovni delež; skupna kontrola), Srednjesavske elektrarne d.o.o. (60 % poslovni delež; izključna kontrola), Termoelektrarna Šoštanj, d.o.o. (100 % poslovni delež; izključna kontrola), Premogovnik Velenje d.o.o. (100 % poslovni delež; izključna kontrola), RGP d.o.o., rekonstrukcije, gradnje, proizvodnja (100 % posredni poslovni delež; izključna kontrola), HTZ Velenje I.P. d.o.o. (100 % posredni poslovni delež; izključna kontrola), PLP d.o.o. Velenje (100 % posredni poslovni delež; izključna kontrola), SIPOTEH d.o.o. (100 % posredni poslovni delež; izključna kontrola), HSE INVEST d.o.o. (100 % neposredni in posredni poslovni delež; izključna kontrola), HSE Mak Energy DOOEL (100 % poslovni delež; izključna kontrola), HSE Balkan Energy (100 % poslovni delež; izključna kontrola), HSE BH Energetsko podjetje d.o.o. Sarajevo (100 % poslovni delež; izključna kontrola). Podjetja, v katerih ima najmanj 10 % glasovalnih pravic, izdanega delniškega kapitala ali drugih vrednostnih papirjev, so: podjetje Hidroelektrarne na Spodnji Savi d.o.o. (15,4 % poslovni delež oz. skupaj s svojimi odvisnimi podjetji 49 % poslovni delež⁴), podjetje Soenergetika d.o.o. (25 % poslovni delež) in podjetje Stelkom – telekomunikacije in storitve d.o.o. (12,13 % poslovni delež).
6. Fizična oseba dr. Viktor Vračar je generalni direktor v podjetju HSE in v podjetju Termoelektrarna Šoštanj d.o.o. Marko Štrigl je direktor podjetja HSE in obenem predsednik nadzornega sveta podjetja Premogovnik Velenje d.o.o. Uroš Podobnik je direktor podjetja HSE in tudi član nadzornega sveta podjetja Hidroelektrarne na Spodnji Savi. d.o.o.
7. Podjetje ECE je podjetje z omejeno odgovornostjo in je del skupine Elektro Celje d.d., katerega lastnik je Republika Slovenija, ki ima v podjetju 79,5 % delež. Podjetje ECE je dobavitelj električne energije gospodinjstvom in poslovnim odjemalcem, ukvarja pa se tudi s prodajo zemeljskega plina, biomase, trgovskega blaga in storitev s spletne trgovine na območju Republike Slovenije. Je v 74,3256 % lasti podjetja Elektro Celje 25,6744 % lasti podjetja Elektro Gorenjska d.d. Podjetje Elektro Celje je pred koncentracijo nad podjetjem ECE izvajalo izključno kontrolo. Podjetje ECE nima odvisnih družb.
8. V skladu s prvim odstavkom 43. člena ZPOmK-1 morajo udeleženci koncentracije le-to priglasiti pred začetkom njenega izvrševanja, vendar najpozneje v 30 dneh od sklenitve pogodbe ali objave javne ponudbe ali pridobitve kontrole, pri čemer začne rok za priglasitev teči s prvim od teh

³ <https://www.hse.si/sl/druzba-hse/o-nas/>

⁴ Podjetje Dravske elektrarne Maribor d.o.o. ima v podjetju Hidroelektrarne na Spodnji Savi 30,8 % poslovni delež, podjetje Soške elektrarne Nova Gorica d.o.o. pa 2,8 % poslovni delež.

dogodkov. Koncentracija se lahko priglasijo tudi pred nastopom katerega izmed dogodkov, ki jih zakon opredeljuje kot dogodek, s katerim začne teči rok za prigrasitev, pri čemer mora prigrasitelj navesti pričakovane datume pomembnejših dogodkov v zvezi z izvedbo nameravane koncentracije.

9. V primeru obravnavane koncentracije je bila dne [redacted] sklenjena Pogodba o prodaji, na podlagi katere bo prišlo do koncentracije, ki jo je podjetje HSE prigrasilo 23. 12. 2020. Podjetje HSE naj bi pridobilo [redacted] delež v podjetju ECE z nakupom poslovnega deleža, ki predstavlja [redacted] poslovni delež v podjetju ECE od podjetja Elektro Celje ter dela poslovnega deleža, ki predstavlja [redacted] poslovni delež v podjetju ECE od podjetja Elektro Gorenjska.
10. Prigrasitelj kot glavni dobavitelj električne energije trgovskim družbam, vidi priložnost za doseganje pomembnih [redacted] med podjetjema HSE in ECE. Podjetje HSE zagotavlja aktivnejše in učinkovitejše upravljanje [redacted]. Dejavnji bodo na razvoju novih [redacted] kar bo obstoječim in novim strankam omogočilo učinkovit prehod [redacted]. Prigrasitelj navaja tudi, da bodo s povezovanjem nastali pozitivni učinki pri [redacted] kar bo povečalo fleksibilnost pri prilagajanju nabavnega in prodajnega portfelja. Podjetje ECE je sicer že del bilančne skupine HSE, z realizacijo prigrasene koncentracije pa bo lahko [redacted] odstopanj in skupno upravljanje tveganj, kar bo obema udeležencema v koncentraciji [redacted]. S tem bodo dosegli konkurenčnejšo ponudbo [redacted] z nekaterimi podjetji v Skupini HSE.⁵
11. Prigrasitelj izpostavlja odločbo Agencije v zadevi presoje koncentracije pridobitve skupne kontrole podjetij HSE, Elektro Celje, Elektro Primorska in Elektro Gorenjska nad podjetjem ECE in E 3⁶, v kateri je Agencija dovolila izvedbo koncentracije ob izpolnitvi pogojev, ki so navedeni izreku odločbe. Ta koncentracija se ni izvršila. V času od izdaje navedene odločbe je pridobitev kontrole nad podjetjem E 3 prigrasilo podjetje Petrol d.d. Agencija je izvedla postopek presoje koncentracije in dne 28. 10. 2020 izdala odločbo z izrekom, da je koncentracija skladna s pravili konkurence.⁷ Prigrasitelj je navedel, da pomisleki glede skladnosti koncentracije s pravili konkurence, ki so bili v odločbi v zadevi presoje koncentracije HSE, Elektro Celje, Elektro Primorska in Elektro Gorenjska nad podjetjem ECE in E 3 odpravljeni s korektivnimi ukrepi, v primeru presoje predmetne koncentracije niso prisotni, saj naj bi po izvedbi koncentracije skupni tržni delež udeležencev koncentracije znašal nekoliko več kot [10-20] %, ob prisotnosti dveh konkurentov z višjim tržnim deležem. Navaja tudi, da po njegovem mnenju niso izkazani pomisleki zaradi vertikalnih povezav s trgov prodaje električne energije na debelo.
12. Ker prigrasitev ni vsebovala vseh elementov, ki jih natančneje določa na podlagi šestega odstavka 43. člena ZPOMK-1 sprejeta Uredba o vsebini obrazca za prigrasitev koncentracije podjetij⁸ (v nadaljevanju: Uredba), so prigrasitelji na poziv Agencije dne 28. 1. 2021, 23. 5. 2021, 1. 6. 2021, 6. 4. 2021, 22. 4. 2021, 24. 5. 2021, 1. 6. 2021, 28. 7. 2021, 2. 8. 2021, 4. 8. 2021 in 23. 8. 2021 prigrasitev ustrezno dopolnili, s čimer je le-ta postala popolna.

⁵ Dokument št. 3061-39/2021-1, str. 12.

⁶ Odločba Agencije št. 3061-30/2017-363 z dne 29. 11. 2019.

⁷ Odločba Agencije št. 3061-11/2020-106.

⁸ Uradni list RS, št. 36/09 in 3/14.

13. Skladno z določili Zakona o upravnih taksah⁹ (v nadaljevanju: ZUT) je priglasitelj dne 22. 12. 2020 plačal upravno takso po tarifni številki 48 v znesku 2.000,00 EUR.¹⁰

II. PODREJENOST ZPOmK-1

1. KONCENTRACIJA

14. ZPOmK-1 v prvem odstavku 10. člena določa, da gre za koncentracijo podjetij pri trajnejših spremembah kontrole nad podjetjem, in sicer (i) pri združitvi dveh ali več predhodno neodvisnih podjetij ali delov podjetij ali (ii) kadar ena ali več fizičnih oseb, ki že obvladuje najmanj eno podjetje, ali kadar eno ali več podjetij z nakupom vrednostnih papirjev ali premoženja, s pogodbo ali kako drugače pridobi neposredno ali posredno kontrolo nad celoto ali deli enega ali več podjetij ali (iii) kadar dve ali več neodvisnih podjetij ustanovi skupno podjetje, ki opravlja vse funkcije samostojnega podjetja z daljšim trajanjem.
15. Kontrolo nad podjetjem ali njegovim delom v smislu prejšnjega odstavka pomenijo pravice, pogodbe ali druga sredstva, ki ločeno ali skupaj in ob upoštevanju okoliščin ali predpisov omogočajo izvajanje odločilnega vpliva nad tem podjetjem ali delom podjetja, in sicer zlasti (i) lastništvo ali pravice do uporabe celotnega ali dela premoženja podjetja ter (ii) pravice ali pogodbe, ki zagotavljajo odločilen vpliv na sestavo, glasovanje ali sklepe organov podjetja. Kontrola je lahko izključna ali skupna, ko morata dve ali več podjetij pri sprejemanju strateških poslovnih odločitev skupnega podjetja medsebojno sodelovati in doseči skupni dogovor.
16. V obravnavanem primeru je koncentracija podjetij nastala [redacted] s sklenitvijo Pogodbe o prodaji, ki predvideva pridobitev izključne kontrole podjetja HSE nad podjetjem ECE. Po izvršitvi Pogodbe o prodaji bodo podjetja HSE, Elektro Celje in Elektro Gorenjska družbeniki podjetja ECE. Podjetje Elektro Celje bo družbenik s 36,4195 % poslovni deležem v podjetju ECE, podjetje Elektro Gorenjska pa z 12,5805 % poslovnim deležem v podjetju ECE. Podjetje Elektro Primorska, d.d., Erjavčeva ulica 22, 5000 Nova Gorica (v nadaljevanju: Elektro Primorska), ki je bilo vključeno v nameravano pridobitev skupne kontrole nad podjetjem ECE v izdani odločbi Agencije št. 3061-30/2017-363 z dne 29. 11. 2019, pa v navedeni pogodbi ni vključeno. Priglasitelj bo po izvršitvi Pogodbe o prodaji družbenik z največjim poslovnim deležem (51 %) in bo imel večinski delež glasovalnih pravic ter posledično izključno kontrolo.
17. Kot izhaja tudi iz Prečiščenega obvestila Komisije o pravni pristojnosti v okviru Uredbe Sveta (ES) št. 139/2004 o nadzoru koncentracij podjetij (2008/C 95/01; v nadaljevanju: Obvestilo Komisije), zmanjšanje števila delničarjev s skupnim nadzorom, če to ne povzroči spremembe skupnega v izključni nadzor, običajno ne vodi v koncentracijo, ki jo je treba priglasiti. Samostojno izvajani odločilni vpliv pa se znatno razlikuje od skupno izvajanega odločilnega vpliva, saj morajo delničarji s skupno kontrolo upoštevati morebitne drugačne interese druge udeležene stranke ali strank.
18. Iz 19. člena nove družbene pogodbe podjetja ECE, energetska družba, d.o.o., izhaja, da ima družbenik [redacted]. Nadalje isti člen še določa, da skupščina odloča [redacted] vseh glasov družbenikov o strategiji oziroma sprejemu strateškega načrta družbe, temeljih poslovne politike in programu razvoja družbe. Nova družbena pogodba

⁹ Uradni list RS, št. 106/10-UPB5 in 14/15.

¹⁰ Dokument št. 3061-39/2020-1, Priloga 3.

navaja tudi odločitve, glede katerih je poleg [REDACTED] med drugim za sprejem temeljev poslovne politike in programa razvoja družbe ter sprejem poslovnega, razvojnega ali strateškega načrta družbe. Agencija ugotavlja, da v tem odstavku navedene odločitve, ki jih skupščina sprejema [REDACTED], predstavljajo strateške poslovne odločitve podjetja.

19. [REDACTED], ki poleg skupščine in direktorja predstavlja organe podjetja, imenujejo družbeniki izven skupščine, in sicer imenuje [REDACTED], pri čemer je za veljavnost sklepa potrebna večina, v primeru neodločenega izida pa je odločilen glas [REDACTED] podjetja HSE je med drugim imenovanje direktorja (na predlog [REDACTED]).

20. Iz vsebine pogodbe o prodaji in nove družbene pogodbe podjetja ECE ne izhaja, da bi morala podjetja [REDACTED]. Podjetje HSE lahko glede strateških poslovnih odločitev [REDACTED] večino glasov na skupščini tako pri sprejemanju odločitev, za sprejem katerih je predvidena [REDACTED], kakor tudi pri sprejemanju odločitev, za katere je predvidena [REDACTED]. Nova družbena pogodba določa tudi, da je za sprejem nekaterih strateških odločitev (navedene zgoraj) poleg zahtevane večine nujno [REDACTED].

21. Odločba Agencije št. 3061-30/2017 je bila izdana v zadevi presoje koncentracije, ki naj bi nastala s pridobitvijo skupne kontrole podjetij HSE, Elektro Celje, Elektro Gorenjska in Elektro Primorska nad podjetjem ECE (in/ali E 3), kar predstavlja skupno izvajanje odločilnega vpliva, saj se morajo vsa udeležena podjetja v skupni kontroli strinjati glede strateških poslovnih odločitev v podjetju ECE in pri tem upoštevati morebitne drugačne interese drugih družbenikov. Kot sledi tudi iz Obvestila Komisije, je za skupno kontrolo značilna možnost, da pride do mrtve točke, ker imata dve ali več matičnih družb moč zavrniti predlagane strateške odločitve. Sledi torej, da morajo navedeni delničarji pri določanju gospodarske politike skupnega podjetja doseči skupni dogovor in sodelovati.¹¹

22. Iz predloženih dokumentov ob odsotnosti morebitnih drugih sporazumov oziroma pravnih aktov, ki bi lahko kakorkoli vplivali na razmerja med družbeniki podjetja ECE, izhaja, da bo podjetje HSE pridobilo izključno kontrolo nad podjetjem ECE, kar pomeni spremembo kakovosti kontrole nad podjetjem ECE, ki ima za posledico koncentracijo. Ker se samostojno izvajanje odločilnega vpliva znatno razlikuje od skupno izvajanega odločilnega vpliva, pridobitev [REDACTED] poslovnega deleža podjetja HSE v podjetju ECE pomeni koncentracijo v skladu z določili ZPOmK-1.

23. Podjetja HSE, Elektro Celje in Elektro Gorenjska so dne 1. 12. 2020 sklenila tudi Dogovor o [REDACTED], ki pa po navedbah priglasiatelja nimajo vpliva na opredelitev in nastanek koncentracije, urejajo pa možnost popolnega [REDACTED].¹³ Istega dne sta bila sklenjena tudi [REDACTED].

¹¹ Obvestilo Komisije, odstavek 62.

¹² Notarski zapis notarja Jerneja Jeromna opr.št. SV 1568/2020 z dne 1. 12. 2020.

¹³ Dokument št. 3061-39/2020-1, str. 7.

¹⁴ Notarski zapis notarja Jerneja Jeromna opr. št. SV 1566/2020 z dne 1. 12. 2020.

¹⁵ Notarski zapis notarja Jerneja Jeromna opr. št. SV 1567/2020 z dne 1. 12. 2020.

24. Iz Prečiščenega obvestila Komisije o pravni pristojnosti v okviru Uredbe Sveta (ES) št. 139/2004 o nadzoru koncentracij podjetij¹⁶ (v nadaljevanju: Obvestilo Komisije) izhaja, da odločitve, bistvene za strateško gospodarsko ravnanje podjetja, vključujejo odločitve o vprašanih, kot so finančni načrt, poslovni načrt, glavne investicije ali imenovanje višjega vodstva in presegajo odločitve, ki so običajne za zaščito pravic manjšinskih delničarjev (npr. odločitve o bistvu skupnega podjetja, kot so na primer spremembe statuta, povečanje ali zmanjšanje kapitala ali likvidacija).
25. Takšna pridobitev kontrole nad podjetjem in opisanimi pravnimi posli pomeni koncentracijo v smislu druge alineje prvega odstavka 10. člena ZPOmK-1, ki določa, da gre za koncentracijo pri trajnejših spremembah kontrole nad podjetjem, in sicer ko eno ali več podjetij bodisi z nakupom vrednostnih papirjev ali premoženja, s pogodbo ali kako drugače pridobi neposredno ali posredno kontrolo nad celoto ali deli enega ali več podjetij.

2. PRESEGANJE PRAGOV PO PRVEM ODSTAVKU 42. ČLENA ZPOmK-1

26. Poleg izpolnjenega pravnega pogoja obveznost priglasitve koncentracije nastopi, če je izpolnjen tudi ekonomski pogoj iz prvega odstavka 42. člena ZPOmK-1. Slednji določa, da je priglasitev potrebna, če je skupni letni promet v koncentraciji udeleženih podjetij skupaj z drugimi podjetji v skupini v predhodnem poslovnem letu na trgu Republike Slovenije presegele 35 mio EUR in če je letni promet prevzetega podjetja skupaj s podjetji v skupini presegele 1 mio EUR.
27. Iz predloženih finančnih podatkov priglasitelja ter javno dostopnih podatkov izhaja, da je znašal letni promet podjetij (brez prometa med posameznimi podjetji) iz skupine HSE v letu 2019 na trgu Republike Slovenije 604.861.464 EUR, promet podjetja ECE pa 173.127.431 EUR¹⁷. Navedeno pomeni, da je presežen prag 35 milijonov eurov letnega prometa, določen v prvi alineji prvega odstavka 42. člena ZPOmK 1 ter hkrati prag 1 milijon eurov letnega prometa prevzetega podjetja skupaj z drugimi podjetji v skupini v predhodnem poslovnem letu na trgu Republike Slovenije, določen v drugi alineji prvega odstavka 42. člena ZPOmK-1.
28. Podrejenost koncentracije določbam ZPOmK-1 in s tem obveznost priglasitve Agenciji nastane, ko sta kumulativno izpolnjena oba pogoja – pravni in ekonomski. V primeru nameravane koncentracije pridobitve izključne kontrole podjetja HSE nad podjetjema ECE sta izpolnjena oba pogoja, zaradi česar je nameravana koncentracija podrejena določbam ZPOmK-1.

3. PRISTOJNOST AGENCIJE

29. Na podlagi tretjega odstavka 21. člena Uredbe ES o združitvah nobena država članica ne sme uporabiti svojega nacionalnega prava o konkurenci za katero koli koncentracijo z razsežnostmi EU. Dolžnost Agencije¹⁸ je torej, da za vsako koncentracijo preveri, ali je ta nima razsežnosti EU.¹⁹
30. Na podlagi drugega odstavka 1. člena Uredbe ES o združitvah ima koncentracija podjetij razsežnost EU, kadar: (a) vsa udeležena podjetja na svetovnem trgu skupno ustvarijo več kakor 5000 mio EUR skupnega prometa, in (b) skupni promet na trgu EU vsakega od vsaj dveh udeleženih podjetij presega 250 mio EUR, razen če vsako od udeleženih podjetij ustvari več kakor dve tretjini svojega skupnega prometa na trgu EU v eni in isti državi članici. Koncentracija, ki ne

¹⁶ UL C 95, 16.4.2008, odst. 54.

¹⁷ Dokument št. 3061-39/2020-1, str. 5 – 7 in spletna stran Ajpes.

¹⁸ Dolžnost izhaja tako iz 10. člena načelom lojalnosti iz tretjega odstavka 4. člena Pogodbe o EU (UL C 326, 26.10.2012), kot tudi iz 21. člena Uredbe ES o združitvah.

¹⁹ Glej sodbo Sodišča EU z dne 14. julija 2006 v zadevi Endesa SA proti Komisiji, T-417/05, Zodl. 2006 str. II-2533, točki 99 in 100.

doseže pragov iz drugega odstavka 1. člena Uredbe ES o združitvah, ima na podlagi tretjega odstavka 1. člena Uredbe ES o združitvah razsežnost EU, če: (a) vsa udeležena podjetja na svetovnem trgu skupno ustvarijo več kakor 2500 mio EUR skupnega prometa, (b) vsa udeležena podjetja v vsaki od vsaj treh držav članic skupno ustvarijo več kakor 100 mio EUR skupnega prometa, (c) vsako od vsaj dveh udeleženih podjetij v vsaki od vsaj treh držav članic za namen odstavka (b) ustvari več kakor 25 mio EUR skupnega prometa in (d) skupni promet na trgu EU vsakega od vsaj dveh udeleženih podjetij presega 100 mio EUR, razen če vsako od udeleženih podjetij ustvari več kakor dve tretjini svojega skupnega prometa na trgu EU v eni in isti državi članici.

31. Agencija na podlagi podatkov priglasiatelja ter drugih razpoložljivih podatkov ugotavlja, da zadevna koncentracija ne izpolnjuje meril za koncentracijo z razsežnostjo EU, saj je skupina HSE v letu 2019 na svetovnem trgu ustvarila 1.710.574.974 EUR prometa,²⁰ podjetje ECE pa 173.127.431 EUR, kar pomeni, da prag iz točke (a) drugega odstavka 1. člena Uredbe ES o združitvah (vsa udeležena podjetja na svetovnem trgu skupno ustvarijo več kakor 5000 mio EUR skupnega prometa) ni dosežen, prav tako ni izpolnjen prag iz točke (a) tretjega odstavka 1. člena Uredbe ES (vsa udeležena podjetja na svetovnem trgu skupno ustvarijo več kakor 2500 mio EUR skupnega prometa). Glede na to, da morajo biti pogoji izpolnjeni kumulativno, iz obrazloženega sledi, da zadevna koncentracija nima razsežnosti EU niti po drugem niti po tretjem odstavku 1. člena Uredbe ES o združitvah, zato je izključna pristojnost za izvedbo presoje skladnosti zadevne koncentracije s pravili konkurence, na podlagi nacionalnega prava o konkurenci, na Agenciji.

III. SKLADNOST KONCENTRACIJE S PRAVILI KONKURENCE

1. SPLOŠNO O TRGU ELEKTRIČNE ENERGIJE

1.1. Distribucijski sistem in sistemski operater distribucijskega sistema (SODO d.o.o.)

32. Distribucija električne energije se izvaja kot obvezna državna gospodarska javna služba, kot to določa 1. odstavek 78. člena Energetskega zakona (v nadaljevanju: EZ-1).²¹ Podjetje SODO sistemski operater distribucijskega omrežja z električno energijo d.o.o. (v nadaljevanju: SODO) je na podlagi 81. člena EZ-1 pridobilo koncesijo za opravljanje obvezne državne gospodarske javne službe dejavnosti distribucije električne energije. Na podlagi koncesijskega akta (Uredba o koncesiji gospodarske javne službe dejavnosti sistemskega operaterja distribucijskega omrežja električne energije) je Vlada RS s sklepom št. 36001-4/2007/5 z dne 14. 6. 2007 podelila podjetju koncesijo za obdobje 50 let od datuma sklenitve koncesijske pogodbe.²² Uporabnikom distribucijskega omrežja v Sloveniji zagotavlja zanesljivo, varno in učinkovito oskrbo z električno energijo. Na podlagi pogodbe o najemu elektrodistribucijske infrastrukture in izvajanju storitev za operaterja distribucijskega sistema električne energije v imenu SODO izvajajo distribucijsko dejavnost naslednja distribucijska podjetja: Elektro Celje, d.d., Elektro Gorenjska, d.d., Elektro Ljubljana, d.d., Elektro Maribor, d.d., in Elektro Primorska, d.d. Vsem odjemalcem električne energije omogoča nemoteno oskrbo z električno energijo od dobavitelja, ki ga sami izberejo. Elektrodistribucijska podjetja na podlagi pogodb s podjetjem SODO opravljajo storitve vzdrževanja, obratovanja in izgradnje omrežja za distribucijo električne energije. Vir za plačilo teh storitev predstavlja omrežnina, katere višino z upravnim aktom določa regulator slovenskega energetskega sistema, to je Agencija za energijo. Slednje pomeni, da se cena storitev distribucije ne oblikuje na trgu in torej ne gre za tržno dejavnost.

²⁰ Priglasitev koncentracije, dokument št. 3061-39/2020-7, str. 13-14 in spletna stran Ajpes.

²¹ Uradni list RS, št. 60/19 – uradno prečiščeno besedilo, 65/20 in 158/20 – ZURE.

²² Letno poročilo podjetja SODO d.o.o. za leto 2020, str. 21.

33. Distribucijsko elektroenergetsko omrežje je omrežje od prenosnega elektroenergetskega omrežja do končnega odjemalca. Ob koncu leta 2020 je bilo na slovensko distribucijsko omrežje priključenih 963.779 končnih odjemalcev električne energije. Z distribucijo električne energije se ne ukvarja nobeno od v koncentraciji udeleženi in z njima povezani podjetij.

1.2. Prenosni sistem in sistemski operater prenosnega sistema (ELES d.o.o.)

34. Dejavnost prenosa električne energije v Republiki Sloveniji izvaja podjetje ELES d.o.o., ki skrbi za varen, zanesljiv in neprekinjen prenos električne energije. Regulirane dejavnosti podjetja Eles, ki predstavljajo gospodarsko javno službo opravljanja dejavnosti sistemskega operaterja prenosnega omrežja, se financirajo iz omrežnine. Podjetje Eles z upravljanjem daljnovodov in prenosnih objektov zagotavlja prenos električne energije, proizvedene v večjih slovenskih podjetjih (hidro in termo proizvodnja, jedrska elektrarna ter nekaj manjših enot na obnovljive vire) do odjemnih mest podjetja SODO in v nadaljevanju petih distribucijskih podjetij Elektro Ljubljana, Elektro Maribor, Elektro Celje, Elektro Gorenjska in Elektro Primorska. Podjetje Eles tudi zagotavlja prenos električne energije devetim lokacijam: Kidričevo, Jesenice, Štore in Ravne s statusom zaprtega distribucijskega sistema ter Ruše, Dekani, Divača, Vrtojba TR3 in Sežana OP s statusom neposrednih odjemalcev. Prenosno omrežje skupaj z distribucijskim omrežjem in proizvodnjo tvori elektroenergetski sistem Slovenije.²³
35. V elektroenergetski sistem so vključeni proizvajalci električne energije, prenosno in distribucijsko elektroenergetsko omrežje ter uporabniki. Proizvajalci električno energijo proizvedejo, nato pa potuje po prenosnem in distribucijskem elektroenergetskem omrežju do uporabnikov, ki električno energijo porabijo za opravljanje različnih dejavnosti. Elektroenergetski sistem povezuje različne vrste proizvajalcev električne energije, ki spreminjajo različne oblike primarne energije, kot je jedrska, kemična, gibalna ali potencialna, v električno energijo, prek prenosnega in distribucijskega omrežja z uporabniki.²⁴
36. Prenos električne energije do končnih odjemalcev poteka preko prenosnega ali preko distribucijskega elektroenergetskega omrežja, pri čemer so odjemalci, ki so priključeni na eno ali drugo omrežje, tehnično omejeni le s priključno močjo, ki je stvar pogodbe med odjemalcem in sistemskim operaterjem prenosnega omrežja ali sistemskim operaterjem distribucijskega omrežja. Prenosno elektroenergetsko omrežje povezuje velike proizvajalce električne energije z distribucijskim omrežjem oziroma neposredno z velikimi odjemalci električne energije, kot so železarne in tovarne aluminija, ter zagotavljajo ravnovesje med porabo in proizvodnjo električne energije. Slovensko prenosno omrežje je omrežje visoke ali najvišje napetosti (110 kV, 220 kV in 400 kV) in je povezano z nacionalnimi elektroenergetskimi sistemi Avstrije, Italije in Hrvaške, povezava z Madžarsko pa bo zgrajena do konca letošnjega leta. Visokonapetostno prenosno omrežje je namenjeno prenosu kakovostne električne energije od velikih proizvajalcev električne energije (jedrska elektrarna, termoelektrarne, hidroelektrarne) do distribucijskih omrežij in neposrednih odjemalcev na visokonapetostnem nivoju ter uvozu, izvozu in tranzitu električne energije med elektroenergetskimi sistemi sosednjih držav.²⁵
37. Podjetje Eles je kot sistemski operater odgovorno za zagotavljanje varnega in zanesljivega obratovanja prenosnega omrežja in je tudi lastnik te tega. Eles vzpostavlja ravnovesje med proizvodnjo in prevzemom električne energije s prenosnega omrežja z uporabo zakupljenih sistemskih storitev in nakupom/prodajo energije za izravnavo odstopanj, tako da odstopanja

²³ Vir: <https://www.eles.si/osnovni-podatki>.

²⁴ Vir: <https://www.eles.si/elektroenergetski-sistem>.

²⁵ Vir: <https://www.eles.si/slovensko-prenosno-omreze>.

prevzema električne energije od predvidenega plana ne ogrožajo varnega obratovanja prenosnega omrežja in dobave električne energije končnim porabnikom. Skladno z zakonodajo je družba Eles dolžna vsaki dve leti pripraviti razvojni načrt prenosnega omrežja za naslednje desetletno obdobje. Prevzem električne energije s prenosnega omrežja se nanaša na energijo, ki jo s prenosnega omrežja prevzemajo priključeni odjemalci, to so sistemski operater distribucijskega omrežja SODO, ki energijo posreduje končnim porabnikom, in neposredni odjemalci, ki so priključeni neposredno na prenosno omrežje. Med proizvajalce električne energije, ki oddajajo električno energijo v prenosno omrežje, sodijo jedrska elektrarna, termoelektrarne in hidroelektrarne.

38. Na prevzem električne energije s prenosnega omrežja, predvsem pa na dinamiko gibanja koničnih obremenitev, vpliva količina proizvodnje iz razpršenih virov. V prihodnosti je pričakovati gibanje letne konične moči na prenosnem omrežju med 2.273 MW in 2.560 MW. V zadnjih desetih letih se je v RS investiralo predvsem v vršne enote, medtem ko je bila edina investicija v pasovne enote novi blok TEŠ 6.²⁶
39. Podjetji ELES in SODO nameravata vložiti v elektroenergetsko infrastrukturo 590 mio EUR na prenosnem omrežju in 1.226 mio EUR na distribucijskem omrežju do leta 2020. Razvojni načrt prenosnega sistemskega operaterja temelji na študijah o potrebah po obnovi, izgradnji oz. ojačitvi prenosnega omrežja, da bodo zagotovljene ustrezne prenosne zmogljivosti in napetostne razmere. V razvojnem načrtu distribucijskega operaterja so upoštevani cilji nacionalne ter energetske in okoljske politike. Temeljna razvojna usmeritev so sistemi za obratovanje omrežja in uveljavljane koncepta pametnega omrežja in naprednega merjenja.²⁷

1.3. Bilančna shema in oblikovanje bilančnih skupin

40. V Republiki Sloveniji je trg z električno energijo urejen v bilančno shemo, v katero morajo biti vključeni vsi udeleženci trga z električno energijo, ki želijo aktivno poslovati na trgu. S tem morajo aktivno prevzemati tudi odgovornost za izravnavo povzročenih odstopanj ter finančno poravnavo bilančnega obračuna v primeru neizravnane bilance vsakega člana bilančne sheme posebej in trga elektrike kot celote. V bilančno shemo se udeleženci vključijo s sklenitvijo pogodbe o članstvu v bilančni shemi (bilančna pogodba ali pogodba o izravnavi), ki določajo razmerja med člani bilančne sheme ter vodenje bilanc prilivov in odlivov elektrike članov bilančne sheme. S sklenitvijo pogodbe z operaterjem trga pa se pravna oseba uvrsti v bilančno shemo in s tem pridobi status odgovornega bilančne skupine, ki je dolžan izravnavati odstopanja celotne bilančne skupine in tudi vseh njegovih hierarhično podrejenih bilančnih podskupin ter finančno poravnovati svoja odstopanja operaterju trga. S sklenitvijo pogodbe o izravnavi z enim izmed članov bilančne sheme pa se pravna oseba uvrsti v bilančno shemo kot bilančna podskupina. Skupaj je bilo v Republiki Sloveniji na dan 26. 7. 2021 registriranih 61 bilančnih skupin.²⁸
41. Pravna ali fizična oseba, ki želi postati član bilančne sheme, mora pred sklenitvijo bilančne pogodbe operaterju trga predložiti zahtevo za uvrstitev v bilančno shemo (davčna registracija, izpis iz sodnega registra, kopija bilance stanja in uspeha ter nekaterih kazalnikov uspešnosti poslovanja). Nov odgovorni bilančne skupine mora pred vpisom članstva predložiti tudi zahtevano finančno kritje. Za vključitev člana v bilančno skupino je za odgovornega bilančne skupine ključni dejavnik število odjemnih in oddajnih mest, kar omogoča lažje upravljanje z odstopanji. Hkrati odgovorni bilančne skupine pridobi določeno konkurenčno prednost pred člani bilančne skupine, saj pozna vse sklenjene posle aktivnih udeležencev njegove bilančne skupine, kakor tudi posle, ki

²⁶ Vir: <https://www.eles.si/Portals/0/Documents/SLO/20210126-RNPS2021-2030.pdf?ver=2021-02-02-152524-633>.

²⁷ Poročilo o stanju na področju energetike v Sloveniji v letu 2019, str. 60.

²⁸ Spletna stran: <https://ot.borzen.si/Domov/Podatki-irga/Bilan%C4%8Dna-shema>.

jih odgovorni bilančnih podskupin sklepajo z drugimi člani bilančne sheme. Dejansko konkuriranje je prisotno predvsem med subjekti različnih bilančnih skupin. Tudi podjetja, ki vstopijo v bilančno shemo kot podrejeni člani, s članstvom pridobijo številne sinergijske učinke. Manjši člani imajo z vidika cen za odstopanja znotraj večje bilančne skupine ugodnejše pogoje, tako zaradi cen za odstopanja kot zaradi manjših stroškov, povezanih z višino cene za odstopanja.²⁹

42. Pravice in obveznosti odgovornega bilančne skupin so določene s Pravili za delovanje trga z elektriko.³⁰ Odgovorni bilančne skupine je v razmerju do operaterja trga odgovorna pravna oseba zase in za podrejene člane, prevzema vso komunikacijo do operaterja trga, do finančne poravnave odstopanj od napovedi v okviru bilančnega obračuna zase in za podrejene člane. Vse pravice in odgovornosti se v bilančni shemi urejajo v razmerju do nadrejenega člana bilančne sheme, od podpisa pogodbe o izravnavi, ki je osnova za vstop na trg, do plačila njegovih odstopanj od napovedi. Pogoje za vključitev v bilančno shemo preprosto izpolnijo tako domače kot tuje pravne in fizične osebe, saj pravila ne zahtevajo izkaza kakršnihkoli dodatnih pogojev.
43. Podjetje Borzen je pojasnilo, da se velikost bilančne skupine odraža v portfelju končnih odjemalcev in proizvajalcev, kar pozitivno vpliva na medsebojno izravnavo odstopanj, ki so zato na ravni bilančne skupine manjša. Lahko pa se tudi zgodi, da bi odgovorni bilančne skupine preko urejenih razmerij z nižjimi člani bilančne skupine v svojo korist omejeval svoje člane na področju trgovanja v odnosu do drugih članov trga ali z vidika časovne omejitve delovanja na trgu. Finančna poravnava je vezana na bilančno skupino, bilančna podskupina pa opravi finančno poravnavo s svojim nadrejenim članom bilančne sheme. K evidentiranju pogodb med udeleženci na trgu je zavezan le odgovorni bilančne skupine, in sicer zase in za svoje podrejene člane. Konkurenčna prednost odgovornega bilančne skupine je v tem, da pozna vse sklenjene posle aktivnih udeležencev njegove bilančne skupine; tako posle, ki jih odgovorni bilančne podskupine sklenejo z odgovornim bilančne skupine, kot tudi posle, ki jih odgovorni bilančnih podskupin sklepajo z drugimi člani bilančne sheme.³¹
44. Prednost predstavlja tudi sestava bilančne skupine, ki vsebuje tako proizvajalce, kot veletrgovce in prodajalce na drobno, saj večja kot je bilančna skupina na strani odjema, večji je njen tolerančni pas. Mešana sestava daje bilančni skupini več možnosti za samo izravnavo odstopanj, ki se lahko posledično prenese tudi na podrejene člane, kar pa je odvisno od izravnalnih pogodb, ki urejajo pogodbeni odnos med nadrejenim in podrejenim članom bilančne sheme. Prednosti so ekonomsko tehnične narave v smislu večje prilagodljivosti, boljših možnosti optimizacije ter razpršitve tveganj. Podobni učinki se odražajo v bilančnih skupinah, ki kombinirajo tako odjem kot proizvodnjo. Pri tem je pomembna tudi sama velikost bilančne skupine tako z vidika velikosti inštalirane moči odjema kot proizvodnje. Tudi kombinacija različnih proizvodnih virov (na primer hidroelektrarne, termoelektrarne) je v splošnem prednost zaradi lažjega prilagajanja.³²
45. Dnevni diagrami odjema velikih poslovnih odjemalcev so načeloma konstantni, zato je zanje lažje pripravljati napovedi odjema, ki so lahko tudi bolj natančne. Gospodinjski odjemalci so vključeni v nemerjeni odjem in zanje je težje napovedati skupno mesečno porabo. Tem odjemalcem se pripiše profil dnevnega diagrama, ki ima enako obliko kot celoten preostali diagram območja distribucijskega omrežja. Napovedovanje se skoncentrira na skupno količino odjema vseh nemerjenih odjemalcev dobavitelja in s tem višino tega diagrama. Po navedbah podjetja Borzen natančnost napovedovanja raste z velikostjo odjemalcev.³³

²⁹ Odločba Agencije št. 3061-30/2017-363, odstavek 43.

³⁰ Uradni list RS, št. 74/2018 in 62/19.

³¹ Odločba Agencije št. 3061-30/2017-363, odstavek 46.

³² Odločba Agencije št. 3061-30/2017-363, odstavek 47.

³³ Odločba Agencije št. 3061-30/2017-363, odstavek 48.

46. Natančnost pri realizaciji proizvodnje je običajno višja kot pri odjemu. Količine odjema, ki so tudi rezultat števila odjemalcev oziroma velikosti bilančne skupine, vplivajo na količine odstopanj. Kot je pojasnilo podjetje Borzen v preteklem postopku, se z večanjem števila končnih odjemalcev povečuje tudi natančnost napovedi odjema, saj se napake pri napovedi posameznih odjemalcev med seboj delno izravnavajo, zato je strošek odstopanj na MWh odjema pri večjih bilančnih skupinah nižji v primerjavah z manjšimi bilančnimi skupinami.³⁴
47. Ob vstopu v bilančno shemo mora odgovorni bilančne skupine predložiti osnovno kritje v višini 50.000 eur, poleg tega pa mora odgovorni bilančne skupine na zahtevo operaterja trga predložiti še gibljava kritja, ki jih le-ta določi na podlagi podatkov o količinskih vrednostih napovedanih odstopanj, podatkov o količinskih in finančnih vrednostih preteklih odstopanj ter drugih podatkov o posameznem udeležencu finančne poravnave. Prerazporeditev finančnih tveganj in potrebnih finančnih kritij na hierarhično nižje člane bilančne skupine se določa na podlagi pogodbenega razmerja med odgovornim bilančne skupine in članom bilančne skupine. Odstopanja so prisotna pri vseh bilančnih skupinah v vseh obračunskih intervalih. Finančno se odstopanja ovrednoti s pomočjo cen za odstopanja, ki se izračunajo v skladu s Pravili za delovanje trga z elektriko, in sicer na podlagi stroškov, ki so nastali na strani systemskega operaterja omrežja pri izravnavi odstopanj v omrežju. Zaradi možnih odstopanj v obe smeri, tako v pozitivno kot negativno, se morajo cene za odstopanja v vsaki uri izračunati za obe smeri.³⁵
48. Kot je Agencija ugotovila že v prejšnjih odločbah, imajo zaradi večje natančnosti pri napovedovanju in prilagajanju proizvodnje večja od natančnosti pri napovedovanju odjema podjetja, ki razpolagajo s svojimi proizvodnimi viri in so hkrati prisotna tudi na trgu prodaje električne energije na drobno, večje možnosti in sposobnosti zmanjševanja stroškov odstopanj od voznih redov z natančnejšimi napovedmi v primerjavi s podjetji, ki tovrstne možnosti nimajo.³⁶

1.4. Trgovanje z električno energijo

49. Na veleprodajnem trgu proizvajalci, trgovci in dobavitelji električne energije med seboj prodajajo in kupujejo električno energijo. Pri tem sklepajo zaprte pogodbe, pri katerih so količine in časovni potek dobave pogodbenih količin električne energije vnaprej določeni, cena pa ni odvisna od dejanske realizacije pogodb. Vsaka razlika med količinami iz zaprtih pogodb in dejansko realiziranimi količinami je predmet obračuna odstopanj. Udeleženci lahko posle sklepajo bilateralno ali na energetskih borzah v Sloveniji in tujini. Na borzah se lahko trguje z energijo za dan vnaprej, znotraj dneva in za namene izravnave sistema.
50. Podjetje BSP Regionalna energetska borza, d.o.o. (v nadaljevanju: BSP) je v decembru 2019 ponovno (prvič leta 2015) na podlagi Uredbe 2015/1222 z odločbo Agencije za energijo pridobilo status imenovanega operaterja trga z električno energijo (IOTEE), ki mu v 7. členu nalaga, da v sodelovanju s sistemskim operaterjem prenosnega omrežja izvaja enotno spajanje trgov za dan vnaprej in znotraj dneva na mejah slovenskega elektroenergetskega sistema. Z vzpostavitvijo spajanja trgov za dan vnaprej na vseh mejah slovenskega elektroenergetskega sistema je slovenski borzni trg od junij 2018 neposredno vpet v enotni evropski trg za dan vnaprej. Novembra 2019 pa je tudi slovenski borzni trg z vzpostavitvijo spajanja trgov znotraj dneva prek lokalnih implementacijskih projektov postal del evropskega borznega trga znotraj dneva. Trgovanje za dan vnaprej poteka v obliki avkcijskega trgovanja, trgovanje znotraj dneva in na izravnalnem trgu pa poteka po načelu sprotnega trgovanja, vzporedno in istočasno. V okviru trgovanja znotraj dneva in izravnalnega trga lahko člani borze trgujejo z vnaprej definiranimi proizvodi (pasovni, vršni, urni

³⁴ Odločba Agencije št. 3061-30/2017-363, odstavek 49.

³⁵ Odločba Agencije št. 3061-30/2017-363, odstavek 50.

³⁶ Odločba Agencije št. 3061-30/2017-363, odstavek 51.

in 15 minutni) in s poljubno časovno definiranimi urnimi proizvodi, izvršitev pa je omejena na eno uro pred fizično dobavo energije. Čpz Trgovanje znotraj dneva še ni vključeno v spajanje trgov znotraj dneva. Izjema je le trgovanje znotraj dneva z Italijo, ki poteka v obliki dveh dopolnilnih implicitnih dražb. Ta oblika trgovanja je bila uvedena leta 2016, v letu 2017 sta se povečala tako trgovalni volumen kot število udeležencev. V letu 2019 je BSP tržnim udeležencem z nemoteno izvedbo finančne poravnave sklenjenih poslov na borzi zagotovila nemoteno avtomatizirano sklepanje poslov in poplačilo trgovalnih pozicij na vseh segmentih trgovanja.³⁷

51. Na BSP je omogočena tudi registracija transakcij v sistem obračuna in finančne poravnave (OTC kliring). OTC kliring pomeni registracijo bilateralnih pogodb, to je poslov, sklenjenih izven borznega trga, v sistem finančne poravnave družbe BSP. OTC kliring se izvede po vnosu in potrditvi posla med prodajalcem in kupcem električne energije v trgovalni aplikaciji. Sklepanje poslov za OTC kliring poteka 24 ur na dan, od 15.00 dalje na dan pred začetkom fizične dobave do ene ure pred njo. Operater slovenskega trga z elektriko, Borzen, je zadolžen za evidentiranje vseh pogodb, sklenjenih na veleprodajnem trgu z električno energijo.
52. Borzen evidentira vse zaprte pogodbe, ki vplivajo na energijsko bilanco člana slovenske bilančne sheme. Evidentira vse pogodbe, sklenjene med člani bilančne sheme, pogodbe, sklenjene na energetske borzi, ter uvozno-izvozne zaprte pogodbe. Pogodbe, ki so bile sklenjene na bilateralnih trgih, so del evidentiranih uvozno-izvoznih zaprtih pogodb in zaprtih pogodb, sklenjenih med člani bilančne sheme. Za bilateralno trgovanje je značilno, da je izvedeno med dvema pogodbenima strankama izven organiziranega borznega trga. Poleg zaprtih pogodb Borzen evidentira tudi obratovalne napovedi, ki predstavljajo napovedane oddaje in odjeme električne energije članov bilančne sheme za prevzemno-predajna mesta, za katere imajo sklenjene odprte pogodbe.³⁸
53. Podjetje BSP je v zadnjih treh letih izvedlo naslednje dražbe za nakup električne energije, in sicer za podjetje Eles (letna dražba za nakup električne energije za pokrivanje izgub v prenosnem omrežju za leta 2018, 2019 in 2020), za podjetje SODO (letna dražba za nakup električne energije za pokrivanje izgub in oskrbe SODO v distribucijskem omrežju za leta 2018, 2019 in 2020), za podjetje Borzen (letna dražba za prenos EKO skupine za leta 2018, 2019 in 2020) ter za podjetje Talum (letna dražba za nakup električne energije za leto 2019).³⁹
54. V letu 2020 je operater trga evidentiral 100.761 zaprtih pogodb in obratovalnih napovedi s skupno količino 82.220.859 MWh. Glede na leto pred tem je bilo skupno število evidentiranih zaprtih pogodb in obratovalnih napovedi v letu 2020 manjše za 6,7 %, medtem ko je obseg trgovanja padel za 2,5 %.⁴⁰ V letu 2019 glede na leto 2018 pa je bilo število zaprtih pogodb in obratovalnih napovedi nižje za 1,1 %, skupna količina pa je bila višja za 1,5 %.⁴¹
55. Iz podatkov Agencije za energijo⁴² izhaja, da se je v letu 2020 povprečna cena pasovne energije na borzi v Sloveniji v primerjavi s povprečno ceno v letu 2019 znižala za 23 % in je znašala 37,55 EUR/MWh, kar je najnižja vrednost po letu 2016. Cene električne energije so se znižale na vseh opazovanih trgih, največje znižanje cen je bilo zabeleženo na italijanskem trgu GME (NORD), kjer so se cene znižale za 26 %. Najnižja cena pasovne energije je bila zabeležena na nemški borzi, kjer so se povprečne cene znižale za 19,6 % in je znašala 30,47 EUR/GWh, najvišja pa je bila dosežena na madžarski borzi (39,00 EUR/MWh).⁴³

³⁷ Dokument št. 3061-39/2020-54, str. 2, 3.

³⁸ Agencija za energijo, Poročilo o stanju na področju energetike v Sloveniji v letu 2020, str. 93.

³⁹ Dokument št. 3061-39/2020-54, str. 9.

⁴⁰ Agencija za energijo, Poročilo o stanju na področju energetike v Sloveniji v letu 2020, str. 93.

⁴¹ Letno poročilo BORZEN, str. 57.

⁴² Agencija za energijo, Poročilo o stanju na področju energetike v Sloveniji v letu 2019, str. 82.

⁴³ Agencija za energijo, Poročilo o stanju na področju energetike v Sloveniji v letu 2020, str. 82.

56. Agencija je v pretekli odločbi⁴⁴ ugotovila, da je bila cena pasovne električne energije vselej nižja od cene trapezne energije, kar izhaja iz dejstva, da je v popoldanskem času med delovniki višja poraba električne energije, zato morajo dobavitelji poleg najcenejših proizvodnih virov, ki v navedenem časovnem obdobju dneva ne zmorejo pokriti vseh potreb odjemalcev, obratovati/proizvajati tudi proizvodne enote, ki imajo višje proizvodne stroške. Vsak dobavitelj mora za potrebe pokrivanja svojega diagrama porabe končnih odjemalcev zakupiti tako pasovno energijo kot tudi trapezno in urno energijo. Agencija je ocenila, da predstavljajo vsi standardizirani produkti električne energije isti produkt (isto vrsto blaga), le da je proizvodnja v času trajanja trapeznega produkta omejena le na dnevne ure med delovnikom, ko je povpraševanje/odjem najvišje, posledično pa so zato tudi cene električne energije višje. Vsi standardizirani produkti so medsebojno zamenljivi na način, da se lahko iz pasovne energije z odprodajo nočne energije dobi trapezno energijo, in obratno, da se z nakupom trapezne in nočne energije lahko sestavi pasovna energija.
57. Evropska komisija je z analizo trga⁴⁵ ugotovila, da ožja opredelitev upoštevnega trga glede na vrsto produktov energije ni potrebna, veleprodajni trg električne energije pa je nadalje delila glede na ročnost električne energije⁴⁶ (urna energija na primer ni zamenljiva z dolgoročnimi proizvodi), saj je menila, da veleprodajni trgi električne energije med seboj niso zadosti homogeni in ne dovoljujejo medsebojne zamenjave. S konkurenčno-pravnega vidika je za dobavitelja električne energije končnim kupcem pomembno, da si zagotovi del električne energije kot dolgoročni proizvod, saj s tem minimizira tveganja glede dobave in glede cene električne energije, prav tako pa so zanj pomembni kratkoročni proizvodi, s katerimi izravnava nihanja v porabi svojih kupcev. Agencija upoštevnega trga proizvodnje in prodaje električne energije na debelo ni nadalje delila na ožje upoštevne trge.⁴⁷

2. UPOŠTEVNI PROIZVODNI OZIROMA STORITVENI TRG

58. Priglasitelj je navedel, da je praksa Evropske komisije⁴⁸ s področja elektroenergetskega sektorja, da razlikuje naslednje upoštevne trge: (i) proizvodnja in prodaja električne energije na debelo, (ii) prenos električne energije, (iii) distribucija električne energije, (iv) maloprodaja električne energije in (v) anciljarne storitve (sistemske storitve).
59. Priglasitelj je navedel, da upoštevni proizvodni oziroma storitveni trg za potrebe presoje predmetne nameravane koncentracije predstavlja trg prodaje električne energije na drobno (v nadaljevanju tudi: maloprodajni trg), ki se nadalje deli na upoštevni trg prodaje električne energije gospodinjskim odjemalcem in na upoštevni trg prodaje električne energije poslovnim odjemalcem. V predmetni koncentraciji bo do horizontalnih prekrivanj prišlo na ožjem upoštevem trgu maloprodaje električne energije poslovnim odjemalcem, saj sta tako podjetje HSE kot tudi podjetje ECE prisotna na trgu prodaje električne energije poslovnim odjemalcem. Vertikalno pa je maloprodajni trg električne energije povezan s trgom proizvodnje in prodaje električne energije na debelo. Glede na navedeno je Agencija opredelila upoštevni trg prodaje električne energije gospodinjskim odjemalcem, upoštevni trg prodaje električne energije poslovnim odjemalcem ter upoštevni trg proizvodnje in prodaje električne energije na debelo ter proučila horizontalne in vertikalne povezave med navedenimi trgi.

2.1. Trg prodaje električne energije na drobno

⁴⁴ Odločba Agencije št. 3061-30/2017-363, odstavek 57.

⁴⁵ Zadeva št. COMP/M.5224, odst. 16 in 17, EDF/BRITISH ENERGY.

⁴⁶ Zadeva št. COMP/M.5549, odstavek 36, EDF/SEGEBEL.

⁴⁷ Odločba Agencije št. 3061-30/2017-363, odstavek 58.

⁴⁸ Kot izhaja na primer iz sledečih odločb Evropske komisije: opr. št. COMP/M.5911 z dne 15.9.2010 (TENNET/ELIA/GASUNIE/APX-ENDEX), opr. št. COMP/M.5512 z dne 16.10.2009 (ELECTRABEL/E.ON).

60. Agencija je trg prodaje električne energije na drobno opredelila kot trg, ki vključuje prodajo električne energije končnim odjemalcem. Na tem trgu nastopajo na ponudbeni strani dobavitelji električne energije, ki prodajajo električno energijo končnim odjemalcem.⁴⁹ Podjetja, ki se ukvarjajo s prodajo električne energije na drobno, kupujejo električno energijo na nabavnem trgu električne energije, na katerem so prisotna podjetja, ki prodajajo električno energijo na debelo. Dobavitelji in odjemalci sklepajo pogodbe odprtega tipa, kar pomeni, da količine dobavljene energije in časovni potek dobave niso vnaprej določeni, plačilo za dobavljeno energijo pa se izvede na podlagi dejansko porabljene količine električne energije, ki se izmeri z ustreznimi števci. Na maloprodajnem trgu električne energije lahko nastopajo v vlogi dobaviteljev tudi proizvajalci, ki neposredno prodajajo energijo končnim odjemalcem.
61. V skladu z dosedanja prakso Agencije se maloprodajni trg električne energije deli na i) trg dobave električne energije gospodinjskim odjemalcem in na ii) trg prodaje električne energije poslovnim odjemalcem, na katerem nastopa tako priglasiatelj kot podjetje ECE. Razlika med obema trgovoma je predvsem v ozaveščenosti končnega odjemalca in poznavanju vseh tržnih zakonitosti, kot tudi v različnem pristopu pridobitve končnega odjemalca. V nameravani koncentraciji bo do horizontalnih prekrivanj prišlo na ožjem upoštevnejem trgu maloprodaje električne energije poslovnim odjemalcem, saj niti priglasiatelj niti družbe iz skupine priglasiatelja niso prisotne na trgu dobave električne energije gospodinjskim odjemalcem.⁵⁰
62. Dobava se fizično razlikuje le v napetostnem nivoju, kar pa se ne pozna na ceni električne energije, ampak le na omrežnini, ki pa je regulirana s strani Agencije za energijo

2.1.1. Prodaja električne energije gospodinjskim odjemalcem

63. Kot je Agencija ugotovila v svojih preteklih odločbah, se gospodinjski odjemalci o izbiri dobavitelja električne energije odločijo primarno na podlagi cene električne energije, ki je transparentno objavljena v javnih cenikih, šele nato na odločitev gospodinjskega odjemalca vplivajo tudi ostale storitve ponudnika, kot so reševanje reklamacij, spremljanje števnih stanj, napredne spletne aplikacije in podobno. Pogodbe z gospodinjskimi odjemalci se sklepajo v obliki tipskih pogodb za nedoločen čas, njihov sestavni del pa so splošni pogodbeni pogoji. Obstoječa pravna ureditev naj bi preprečevala dolgoročne vezave kupcev, saj dobavitelju onemogoča sklepanje pogodbenih razmerij, ki bi odjemalca na dolgi rok kakorkoli ovirala pri svobodni izbiri in zamenjavi dobavitelja.⁵¹
64. V skladu s tretjim odstavkom 48. člena EZ-1 imajo gospodinjski odjemalci možnost odstopiti od obstoječe pogodbe o dobavi brez plačila pogodbene kazni, odškodnine, nadomestila ali kakršnegakoli drugega plačila iz naslova odstopa od pogodbe pred določenim rokom, če odpoved začne učinkovati najmanj eno leto po sklenitvi pogodbe. V skladu s četrtem odstavkom 48. člena EZ-1 lahko zaradi menjave dobavitelja gospodinjski odjemalec od pogodbe o dobavi odstopi brez odpovednega roka, razen če odstop učinkuje prej kot eno leto po sklenitvi pogodbe. V takšnem primeru nosi odjemalec posledice, ki jih za predčasni odstop od pogodbe o dobavi določa pogodba.
65. Iz povzetih določb 48. člena EZ-1 lahko povzamemo, da lahko gospodinjski odjemalec električne energije hitro in brez dodatnih stroškov zamenja dobavitelja električne energije v primeru, ko je predhodno kupoval električno energijo pri tem dobavitelju najmanj eno leto. Tekom obdobja enega leta pri določenem ponudniku električne energije zakon ne ščiti gospodinjskih odjemalcev v smislu

⁴⁹ Dokument št. 3061-39/2020-1, str. 19.

⁵⁰ Dokument št. 3061-39/2020-1, str. 20.

⁵¹ Odločba Agencije št. 3061-30/2017-363, odstavek 64.

preprečitve kakršnihkoli stroškov pri menjavi dobavitelja, temveč so odvisni od pogojev posameznega ponudnika.

66. V letu 2019 je 54.889⁵² maloprodajnih odjemalcev zamenjalo dobavitelja, kar je predstavljalo 4,9 % vseh odjemalcev v tem letu, in sicer 41.466 gospodinjstkih in 13.423 poslovnih.⁵³ V letu 2020 je dobavitelja električne energije zamenjalo 46.107 odjemalcev, in sicer 37.444 gospodinjstkih in 8663 poslovnih odjemalcev, kar je skupaj 16 % manj kot v letu prej.⁵⁴
67. Delež menjav dobavitelja s strani gospodinjstkih odjemalcev v letu 2020 je znašal 4,4 %, kar je pol odstotne točke manj kot v letu 2019. Neaktivnost odjemalcev dobaviteljev električne energije ne sili k oblikovanju ugodnih ponudb, kar negativno vpliva na konkurenčnost trga.⁵⁵

2.1.2. Prodaja električne energije poslovnim odjemalcem

68. Kot je Agencija ugotovila v prejšnjih postopkih, so poslovni odjemalci načeloma bolj poučeni o trgu električne energije in se za nakup električne energije odločajo na osnovi cene. Pogodbeni cenovni model naj bi bil pogosto oblikovan tako, da so cene električne energije neposredno ali posredno povezane z veleprodajnimi cenami, saj takšen dogovor zmanjšuje potencialna finančna tveganja.

Prednost

56

69. Poslovne odjemalce lahko segmentiramo glede na velikost odjema in jih ločimo na male in srednje poslovne odjemalce, ki se obravnavajo tipsko, in na velike industrijske poslovne odjemalce, ki se obravnavajo individualno. Povpraševanje na maloprodajnem trgu električne energije

57

70. Obravnava poslovnih odjemalcev z velikim odjemom električne energije je po izkušnjah Agencije individualna in specifična, dobava pa temelji na krovni pogodbi ter

Večji poslovni odjemalci

sklepajo pogodbe za dobavo električne energije pri čemer imajo v večini primerov

58

71. Agencija je v svoji pretekli praksi⁵⁹ ugotovila, da so veliki industrijski odjemalci, ki porabijo nad 2 GWh električne energije letno, najbolj občutljivi na spremembe cen, saj pri opravljanju svoje dejavnosti porabijo veliko količino električne energije, ki jim tako predstavlja pomemben del

⁵² Agencija za energijo, Poročilo o stanju na področju energetike v Sloveniji v letu 2019 str. 116.

⁵³ Zmanjševanje deleža menjav dobavitelja negativno vpliva na konkurenčnost trga, saj neaktivnost odjemalcev vpliva tudi na dejavnosti dobaviteljev na trgu. Poročilo o stanju na področju energetike v Sloveniji v letu 2019, Agencija za energijo, str. 116.

⁵⁴ Agencija za energijo, Poročilo o stanju na področju energetike v Sloveniji v letu 2020, str. 120.

⁵⁵ V letu 2019 so imele štiri države v EU delež menjav dobavitelja gospodinjstkih odjemalcev (na podlagi merilnih mest) višji od 20 %, od tega Belgija 23 %, še šest držav pa je imelo delež menjav višji od 10 %, kar je občutno več kot v Sloveniji, kjer je ta delež znašal 4,9 %. Vir. Agencija za energijo, Poročilo o stanju na področju energetike v Sloveniji v letu 2020, str. 121.

⁵⁶ Odločba Agencije št. 3061-30/2017-363, odstavek 68.

⁵⁷ Odločba Agencije št. 3061-30/2017-363, odstavek 69.

⁵⁸ Odločba Agencije št. 3061-30/2017-363, odstavek 70.

⁵⁹ Odločba Agencije št. 3061-24/2014-342 (GEN-I in Elektro Energija), odstavek 127.

celotnih stroškov. Ker imajo večjo pogajalsko moč, so deležni individualne obravnave. Manjši industrijski in drugi poslovni odjemalci, ki porabijo med 50 MWh in 2 GWh električne energije letno, imajo manjšo pogajalsko moč in z dobavitelji sklepajo standardizirane pogodbe. Trg malih poslovnih odjemalcev, ki na leto porabijo do 50 MWh električne energije, je cenovno neelastičen, ker električna energija zanje ne predstavlja bistvenega stroška, ki bi bil ključni dejavnik njihove celotne potrošnje, poleg tega imajo ti odjemalci manj možnosti za primerjavo različnih ponudb, nimajo možnosti za pogajanja o končni ceni električne energije in izkazujejo manjšo pripravljenost za zamenjavo dobavitelja. Temeljna razlika med malimi poslovnimi odjemalci in gospodinjskimi odjemalci obstaja z vidika zakonodajnega okvira, zlasti pravic, ki jih imajo gospodinjski odjemalci, ne pa tudi drugi majhni poslovni uporabniki.

2.2. Trg proizvodnje in prodaje električne energije na debelo

72. V skladu s prakso Evropske komisije obsega trg proizvodnje in prodaje električne energije na debelo proizvodnjo električne energije in uvoz električne energije za potrebe prodaje prodajalcem električne energije na drobno, ki prodajajo električno energijo na drobno končnim odjemalcem in velikim industrijskim odjemalcem s prenosnega omrežja na slovenskem trgu (v nadaljevanju tudi: veleprodajni trg).⁶⁰ Udeleženci veleprodajnega trga električne energije so proizvajalci električne energije, trgovci, ki trgujejo z električno energijo za nadaljnjo prodajo, in dobavitelji električne energije.⁶¹ Kupci električne energije na debelo so distribucijska podjetja, v manjši meri veliki odjemalci⁶² ter vsa podjetja z bilančno skupino v Sloveniji.⁶³
73. Za veleprodajni trg električne energije je značilno, da praviloma na njem nastopajo le ponudniki z velikimi količinami električne energije in da se na njem trguje le z zaprtimi pogodbami, torej z vnaprej znano količino energije za vnaprej določena obdobja, cena pa ni odvisna od dejanske realizacije pogodb. Udeleženci lahko posle sklepajo bilateralno (OTC - Over The Counter) ali na organiziranih mestih trgovanja (energetskih borzah v Sloveniji in tujini). V letu 2020 so bile v spajanje trgov vključene meje slovenskega trgovalnega območja s trgovalnimi območji Italije, Avstrije in Hrvaške. Na obseg trgovanja vplivajo številni dejavniki, najpomembnejše količine prostih MPZ. Pri trgovanju za dan vnaprej je v letu 2020 sodelovalo 21 tržnih udeležencev, kar je enako kot leta 2019. Večina udeležencev je bila iz tujih držav. Celoten obseg trgovanja v letu 2020 na slovenskem trgu za dan vnaprej je znašal 7.614.322 MWh, kar je 8,1 % manj kot v letu 2019.⁶⁴
74. S spojitvijo trga se je bistveno povečal obseg sprotnega trgovanja znotraj dneva. Leta 2020 je skupni obseg sprotnega trgovanja znotraj dneva znašal 1040 GWh, kar je kar štirikratnik obsega v letu 2019. Obseg trgovanja na borzi znotraj dneva je predstavljal 11,4 % celotnega trgovanja na slovenski borzi z električno energijo. Ta delež se je v letu 2020 bistveno povečal glede na leto 2019, ko je znašal 7,3 %. Razlog je v porastu sprotnega trgovanja znotraj dneva zaradi enotnega spajanja trgov (SIDC).⁶⁵
75. Vsa podjetja za proizvodnjo električne energije od začetka odpiranja trga neodvisno od sistemskih distributerjev prosto trgujejo tako na slovenskem kot na skupnem evropskem trgu električne energije. Na veleprodajnem trgu nastopajo proizvodna podjetja, trgovci, dobavitelji električne energije in tuji trgovci z električno energijo, prek slovenskega trga pa na tuje trge dostopajo tudi

⁶⁰ Odločbi Evropske komisije št. COMP/M.3440 ENI/EDP/GDP in št. COMP/M.3268 Sydkraft/Graininge.

⁶¹ Odločba Agencije št. 3061-30/2017-363, odstavek 73.

⁶² V letu 2019 so bili 4 veliki poslovni odjemalci priključeni na prenosno omrežje. Imajo fiksni priključek, zato jih v večini primerov ni mogoče oskrbovati preko distribucijskega omrežja, v primerih, ko je to možno, pa je to običajno povezano z delno oskrbo. Običajno so na prenosno omrežje (110 kV, 220 kV, 400 kV) priključeni porabniki, ki glede na velikost odjema ne bi mogli biti oskrbovani z distribucijskega omrežja, zato je za to skupino odjemalcev značilen večji letni odjem.

⁶³ Dokument št. 3061-39/2020-1, str. 57.

⁶⁴ Agencija za energijo, Poročilo o stanju na področju energetike v Sloveniji za leto 2020, str. 94.

⁶⁵ Agencija za energijo, Poročilo o stanju na področju energetike v Sloveniji za leto 2020, str. 96.

domači trgovci in proizvajalci električne energije. Vsak udeleženec trga, ki hoče prodati ali kupiti električno energijo na veleprodajnem trgu, mora izkazati bilančno pokritost, kar pomeni, da mora biti član bilančne skupine, za katero veljajo določena pravila za napovedovanje odjema in izravnavo odstopanj ter še nekatere druge omejitve in posebnosti.

76. Pogodbe s poslovnimi partnerji se na veleprodajnem trgu sklepajo na podlagi EFET⁶⁶ krovnih pogodb v obliki standardiziranega formata za določen čas. Vsako odstopanje zahtev pogodbenih partnerjev od krovne pogodbe se beleži v aneksu k EFET pogodbi. Na podlagi krovne pogodbe se lahko sklepajo pogodbe za bodoče transakcije s poljubnimi proizvodi električne energije, tako glede ročnosti kot tudi glede količine.
77. Evropska komisija je z analizo trga⁶⁷ ugotovila, da ožja opredelitev upoštevne trga glede na različne vire energije (iz jedrskih elektrarn, termoelektarn, hidroelektarn, sončnih elektrarn itd.) ni potrebna. Po ugotovitvah Komisije veleprodajni trgi električne energije med seboj tudi niso zadosti homogeni in ne dovoljujejo medsebojne zamenjave (urna energija na primer ni zamenljiva z dolgoročnimi proizvodi)⁶⁸. Zaradi navedenega bi bila mogoča podrobnejša delitev upoštevne trga prodaje električne energije na debelo glede na ročnost električne energije. S konkurenčno pravnega vidika je za dobavitelja električne energije končnim kupcem namreč pomembno, da si zagotovi določen del električne energije kot dolgoročni proizvod, saj s tem minimizira tveganja glede dobave in glede cene električne energije, prav tako pa so zanj pomembni urni proizvodi, s katerimi izravnava nihanja v porabi svojih kupcev. Agencija je pri presoji upoštevala tudi dejstvo, da kupci električne energije za uspešno konkuriranje na trgu prodaje električne energije potrebujejo določen del električne energije daljših ročnosti.
78. Agencija je na podlagi navedenega trg prodaje električne energije na debelo v primeru presoje predmetne koncentracije opredelila kot proizvodnjo električne energije in uvoz električne energije, in sicer za potrebe prodaje prodajalcem električne energije na drobno, ki prodajajo električno energijo na drobno končnim odjemalcem (distribucijskim podjetjem) na slovenskem trgu, in velikim industrijskim odjemalcem s prenosnega omrežja na slovenskem trgu. Posebej je Agencija analizirala tudi tržno moč podjetja HSE na trgu proizvodnje in uvoza na slovenski trg, kakor tudi proizvodnjo električne energije v Republiki Sloveniji in uvoz električne energije v Republiko Slovenijo, kar pomeni, da je analizirala tudi stanje na trgu prodaje električne energije na debelo ob upoštevanju proizvodnje in uvoza na slovenski trg, kar pomeni brez odštete električne energije, ki je bila iz Slovenije izvožena.

2.3. Vertikalna povezanost trga proizvodnje in prodaje električne energije na debelo in trga prodaje električne energije na drobno

79. Trg proizvodnje in prodaje električne energije na debelo je vertikalno povezan s trgom prodaje električne energije na drobno. Podjetja, ki se ukvarjajo s prodajo električne energije na drobno, kupujejo električno energijo na trgu nabave električne energije, na katerem so prisotna tudi podjetja, ki so prisotna na trgu prodaje električne energije na debelo. Nekatera podjetja na slovenskem trgu so že vertikalno integrirana in so s svojo skupino podjetij prisotna tako na trgu proizvodnje in prodaje električne energije na debelo v RS, kakor tudi na trgu prodaje električne energije na drobno podjetjem in gospodinjstvom, hkrati pa tudi uvažajo električno energijo. Glede na to, da bo tudi z obravnavano koncentracijo prišlo do združitve dejavnosti podjetij, od katerih ima eno visok tržni delež na trgu prodaje električne energije na debelo v Republiki Sloveniji, s koncentracijo pa bo okrepilo svoj tržni delež na trgu prodaje električne energije na drobno, je

⁶⁶ European Federation of Energy Traders – Združnje evropskih trgovcev z energijo.

⁶⁷ Odločba Evropske komisije v zadevi št. COMP/M.5224 z dne 22.12.2008 (EDF/BRITISH ENERGY), odstavek 16 in 17.

⁶⁸ Odločba Evropske komisije št. COMP/M.5549 EDF/SEGEBEZ, odstavek 36.

Agencija v nadaljevanju preučila tudi možnost, ali bi lahko predmetna koncentracija povzročila izključevanje konkurentov pri dostopu do surovin in izključevanje pri kupcih, vključno z možnimi vplivi oblikovanja oligopolne strukture trga na učinkovito konkurenco na trgu prodaje električne energije na debelo in na trgu prodaje električne energije na drobno ter posledično na izbiro za končnega potrošnika.

3. UPOŠTEVNI GEOGRAFSKI TRG

3.1. Trg prodaje električne energije na drobno

80. Upošteveni geografski trg za trg prodaje električne energije na drobno je priglasitelj opredelil območje Republike Slovenije. Na slovenskem trgu si v enakih pogojih konkurence med seboj konkurirajo tako ponudniki električne energije gospodinjskim odjemalcem, kot ponudniki na trgu prodaje električne energije poslovnim odjemalcem. Na celotnem območju Republike Slovenije lahko od 1. julija 2007 vsak končni odjemalec prosto izbira svojega dobavitelja električne energije. Upošteveni geografski trg za trg prodaje električne energije na drobno je v predmetnem postopku presoje koncentracije opredeljen kot območje RS.

3.2. Trg proizvodnje in prodaje električne energije na debelo

81. Priglasitelj navaja, da med trgov proizvodnje in prodaje električne energije na debelo in maloprodajnim trgov električne energije obstaja vertikalno razmerje. Podjetja, ki se ukvarjajo s prodajo električne energije na drobno, kupujejo električno energijo na nabavnem trgu električne energije na debelo. Nekatera podjetja so celo dejavna na obeh navedenih trgih, hkrati pa električno energijo tudi uvažajo.⁶⁹ Liberalizacija trga električne energije je po mnenju priglasitelja omogočila, da je prenos električne energije možen med vsemi elektroenergetskimi sistemi znotraj EU kot tudi med elektroenergetskimi sistemi nečlanic v jugovzhodnem delu Evrope. Navedeno omogočajo čezmejne prenosne zmogljivosti, ki so dostopne vsem trgovcem pod enakimi pogoji, in se dodeljujejo na podlagi avkcij po vnaprej določenih transparentnih in nediskriminatorskih pravilih. Po mnenju priglasitelja je upošteveni geografski trg za trg proizvodnje in prodaje električne energije na debelo širši geografski trg, ker lahko kupci električne energije na debelo brez omejitev kupujejo električno energijo v Republiki Sloveniji in v tujini.⁷⁰
82. Za spajanje trgov je leto 2016 pomenilo prelomnico, saj je bilo uspešno izvedeno spajanje trgov na slovensko-avstrijski meji za trgovanje za dan vnaprej ter spajanje trgov za trgovanje znotraj dneva na slovensko-italijanski meji. Priglasitelj navaja tudi, da se je dne 19. 11. 2019 slovenski trg električne energije skupaj z energetsko borzo BSP preko slovensko-avstrijske in slovensko-hrvaške meje priključil v vseevropsko spajanje trgov na segmentu trgovanja znotraj dneva v okviru projekta XBID, kar pomeni, da lahko katerikoli tržni udeleženec na veleprodajnem trgu električne energije znotraj dneva energijo še lažje proda ali jo kupi iz katerekoli države, ki je del projekta. Trgovanje na segment znotraj dneva poteka neprekinjeno 24 ur na dan 365 dni v letu. Na ta način je slovenski trg z električno energijo postal del vseevropske rešitve, v okviru katere lahko dobavitelji električne energije na enostaven način trgujejo z energijo v celotni Evropski uniji. Podjetje Eles ocenjuje, da bo imela izboljšana likvidnost tega segmenta trga pozitivne učinke na višino stroškov izravnave sistema, ki jih danes preko dobaviteljev električne energije plačujejo končni odjemalci.⁷¹

⁶⁹ Dokument 3061-39/2020-1, str. 20.

⁷⁰ Dokument 3061-39/2020-1, str. 22.

⁷¹ <https://www.eles.si/medijsko-sredisce/sporocila-za-javnost-in-obvestila/sporocila-za-javnost/ArticleID/15507/SLOVENSKI-TRG-Z-RE%C5%A0ITVIJO-XBID-TRGUJE-Z-ENERGIJO-ZNOTRAJ-DNEVA>

83. Priglasitelj navaja tudi, da podmorski kabel, ki povezuje Črno Goro in južno Italijo in je pričel delovati v letošnjem letu z močjo 600 MW (približno moč proizvodnje bloka TEŠ 6), prestavlja stik regijskega trga z električno energijo z italijanskim trgom. Slovenija je s Črno Goro povezana preko Hrvaške, Bosne in Hercegovine ter Srbije. To omogoča večjo izmenjavo električne energije in posledično zmanjšanje cenovnega pritiska pri dodeljevanju čezmejnih prenosnih zmogljivosti. Nadalje priglasitelj omenja izgradnjo daljnovoda Cirkovce – Pince, ki naj bi bil dokončan letos do konca leta in naj bi povezal slovensko in madžarsko prenosno omrežje. S tem bo slovensko elektroenergetsko omrežje še bolj vpeto v evropski trg. Konec lanskega leta sta se spojila tudi grški in italijanski trg ter pričela z avkcijami za čezmejne prenosne zmogljivosti za dan vnaprej med Kosovim na mejah z Albanijo, Črno Goro in Makedonijo. Priglasitelj navaja, da navedeno kaže na to, da se posamezni nacionalni trgi vedno bolj povezujejo in spajajo ter da je enotni vseevropski trg vedno bolj živ in v praksi briše meje med posameznimi nacionalnimi trgi.⁷²
84. Na širši obseg trga po priglasiteljevem mnenju kaže tudi skladnost gibanja cen na posameznih evropskih trgih, npr. v letu 2020, saj je ne glede na epidemijo gibanje cen na trgu za dan vnaprej ostalo usklajeno.⁷³ Enako naj bi kazala korelacija med povprečno dnevno ceno na trgu za dan vnaprej za slovensko in nemško, madžarsko ter italijansko ceno. Izjeme so redke, le-te pa predstavljajo izredna stanja na trgu (preveliko povpraševanje ali prevelika ponudba).⁷⁴ Priglasitelj navaja, da vse navedeno nakazuje medsebojno povezanost trgov, kar kaže na to, da je slovenski trg proizvodnje in prodaje električne energije na debelo vpet v širši evropski trg in je zato potrebno upoštevati širši trg in ne samo nacionalnega.
85. Evropska komisija je v svojih odločbah upoštevala geografski trg proizvodnje in prodaje električne energije na debelo praviloma opredeljevala kot nacionalni trg.⁷⁵
86. Agencija je navedbe priglasitelja podrobneje preučila. Dejansko obstajajo relativno visoke čezmejne prenosne zmogljivosti za uvoz električne energije v Slovenijo, vendar je potrebno kljub večji povezanosti nacionalnih trgov, kar izpostavlja priglasitelj, tudi proučiti, kakšen konkurenčni pritisk lahko predstavlja uvožena električna energija, kakor je preučila tudi Evropska komisija⁷⁶.
87. Eden izmed dejavnikov je konkurenčnost cen električne energije. Dosežene cene čezmejnih prenosnih zmogljivosti po posameznih mejah odražajo razliko med cenami na različnih trgih. Zaradi spremenjenega povpraševanja po električni energiji v 2020 kot posledice ukrepov so se cene električne energije na dnevni trgih znižale, kar je povzročilo tudi manjše povpraševanje po ČPZ v določenih smereh. Opazen je očiten upad na glavnih smereh uporabe slovenskega prenosnega omrežja do Italije, saj je bila cena za dnevne produkte na slovenski borzi BSP od aprila pa vse do konca leta v povprečju na enaki ravni kot na italijanski borzi GME, prav tako pa se je močno zmanjšala razlika med cenama na avstrijskem (nemškem) in italijanskem trgu. Od marca 2020 naprej je bila cenovna konvergenca vseh sosednjih trgov tolikšna, da je bila več kot 35 % vseh ur na teh trgih cena dnevnega trgovanja enaka.⁷⁷ Tudi Evropska komisija je v svoji odločbi⁷⁸ ugotovila, da spajanje trgov ni spremenilo definicije upoštevnega geografskega trga kot nacionalnega trga niti v primerih, ko so bile zmogljivosti za uvoz električne energije znatnega obsega.

⁷² Dokument št. 3061-39/2020-7, str. 3.

⁷³ Dokument št. 3061-39/2020-7, str. 4.

⁷⁴ Ibid.

⁷⁵ Odločbe Komisije: EDF/Segebel št. M.5549 z dne 12. 11. 2009, EDF/British Energy, št. M.5224, 22. 12. 2008.

⁷⁶ Odločba Evropske komisije št. COMP/M.4180, Gaz de France/Suez, odst. 711.

⁷⁷ Agencija za energijo, Poročilo o stanju na področju energetike v Sloveniji v letu 2020, str. 80.

⁷⁸ Odločba Evropske komisije št. COMP/M.5549, EDF/SEGEBEL, odst. 26.

88. Tabela 1: Stopnja uporabe ČPZ po mejah v letih od 2015 do 2020 (v %)

Meja / leto	2015 (%)	2016 (%)	2017 (%)	2018 (%)	2019 (%)	2020 (%)
SI-IT	87	79	58	81	59	40
IT-SI	3	10	20	6	24	31
SI-AT	12	17	8	16	7	8
AT-SI	96	89	93	63	80	74
SI-HR	46	46	58	37	51	60
HR-SI	36	37	28	41	18	10

Vir: Agencija za energijo.⁷⁹

89. Iz tabele 1 je razvidno, da se je v letu 2020 ohranil največji delež uporabe ČPZ na meji iz Avstrije v Slovenijo (74 %), medtem ko je ta narasel v smeri Hrvaške zaradi prenosa polovičnega dela proizvodnje iz NEK, in sicer z 51 % v letu 2019 na 60 % v letu 2020. Delež ČPZ v smeri proti Italiji je že drugo zaporedno leto v upadu (v zadnjih treh letih za 50 %) zaradi zmanjšane razlike v ceni električne energije na obeh trgih in je v letu 2020 znašal 40 %. Obenem pa je v tem obdobju naraščala uporaba ČPZ v smeri Hrvaške, ker cene električne energije na obeh trgih konvergirajo večino ur v letu.⁸⁰
90. Dejavnik, ki je pomemben pri definiciji upoštevnege geografskega trga, je dejstvo, da trgovci z električno energijo svoje ponudbe končnim porabnikom dajejo tudi za dolgoročnejša obdobja, čezmejne letne prenosne zmogljivosti pa se dodeljujejo šele konec leta in le za obdobje naslednjega leta. Tako je tveganje dobaviteljev električne energije končnim odjemalcem, ki so v večji meri odvisni od uvožene električne energije, večje. Tem tveganjem so dobavitelji končnim odjemalcem v Republiki Sloveniji izpostavljeni tudi v primeru uvoza električne energije iz držav, ki imajo v povprečju presežke električne energije (na primer Avstrija), iz katere izvira največji delež uvožene električne energije na slovenski trg.⁸¹
91. Že nekaj zadnjih let zapored je bila večina električne energije, vključene v sistem podpor, prodana prosto na trgu, torej v okviru obratovalne podpore. Na ocenjeno tržno ceno je imela največji vpliv utežena cena električne energije, ki so jo dosegli proizvajalci s prodajo proizvedene električne energije dobaviteljem na trgu. Ocenjena tržna cena električne energije je bila na BSP v letu 2020 višja od povprečne cene pasovne energije za 41,4 %. Velika razlika je posledica epidemije covid-19. Cene za 2020 so bile postavljene višje od cen, ki so se nato ob razširitvi epidemije oblikovale na BSP.
92. Cene električne energije so se znižale na vseh opazovanih trgih. Največje znižanje cen beležijo na italijanskem trgu GME (NORD), kjer so se cene znižale za 26 %. Najvišja povprečna cena (39,00 EUR/MWh) na trgu za dan vnaprej v letu 2020 je bila dosežena na madžarski borzi. Najnižjo ceno pasovne energije (30,47 EUR/MWh) ponovno beležijo na nemški borzi, kjer so se povprečne cene v primerjavi z letom 2019 znižale za 19,6 %. Nekoliko višje so cene na območju Avstrije. Cene vršne energije pa so se podobno kot pri cenah pasovne energije v primerjavi z letom 2019 znižale na vseh opazovanih trgih, še največ na italijanskem trgu. Najmanjše znižanje cen beležijo na avstrijski (-17 %) in nemški borzi (-19,6 %). Povprečna cena vršne energije je bila v letu 2020 med vsemi opazovanimi trgi najvišja na madžarskem trgu in je znašala 43,54 EUR/MWh.
93. Glede na to, da je eden izmed dejavnikov pri definiciji upoštevnege geografskega trga tudi konkurenčnost oziroma višina cen električne energije, lahko iz razlik med območji sosednjih držav

⁷⁹ Agencija za energijo, Poročilo o stanju na področju energetike v Sloveniji v letu 2018, str. 68, v letu 2019, str. 79, v letu 2020, str. 81.

⁸⁰ Agencija za energijo, Poročilo o stanju na področju energetike v Sloveniji v letu 2020, str. 81.

⁸¹ Odločba Evropske komisije št. COMP/M.4180, Gaz de France/Suez, odst. 711.

in v RS sklepamo, da so različne cene znak različnih pogojev konkurence na posameznih trgih in da upoštevni geografski trg ne more biti opredeljen kot enoten trg več držav. Pomemben dejavnik je dejstvo, da trgovci z električno energijo svoje ponudbe končnim porabnikom dajejo tudi za dolgoročnejša obdobja. ČPZ na letni ravni se za naslednje leto še vedno dodeljujejo konec leta. Zaradi navedenega je tveganje dobaviteljev električne energije končnim odjemalcem, ki so v večji meri odvisni od uvožene električne energije, večje. Tem tveganjem so dobavitelji končnim odjemalcem v Republiki Sloveniji izpostavljeni tudi v primeru uvoza električne energije iz držav, ki imajo v povprečju presežke električne energije (na primer Avstrija in Nemčija). Analiza, ki jo je izvedla Agencija v postopku št. 3061-30/2017 na trgu prodaje električne energije končnim kupcem v RS, je pokazala, da imajo uvozniki električne energije, ki ne razpolagajo s proizvodnimi zmogljivostmi, slabši položaj. Tudi analiza trga, ki jo je Agencija izvedla v svojih nedavnih odločbah s tega področja med kupci električne energije na veleprodajnem trgu električne energije⁸², je potrdila, da omejitve ČPZ (njihova razpoložljivost, količina in cena) predstavljajo tveganja, ki ceno električne energije iz uvoza podražijo. Zlasti manjši kupci ne morejo pridobiti električne energije iz uvoza zaradi omejitev ČPZ, ki se dodeljujejo na avkcijah konec leta za naslednje leto in zanje predstavljajo velik strošek in velika tveganja zaradi nepredvidljivih nihaj cen električne energije. Slednji so zato bistveno bolj vezani na električno energijo iz slovenske proizvodnje, ki jo obvladujeta predvsem stebra skupine HSE in skupine GEN.⁸³

94. Poleg navedenega je tveganje odstopanj od vozniških redov za kupce električne energije na debelo, ki so bolj odvisni ali pa odvisni le od uvožene električne energije in v svoji skupini nimajo proizvajalca električne energije, veliko večje kot tistih bilančnih skupin, ki imajo v svoji skupini proizvajalca s prilagodljivo proizvodnjo električne energije v Republiki Sloveniji. Z izjemo največjega konkurenta na maloprodajnem trgu električne energije v Republiki Sloveniji, skupine Gen-I, druga podjetja ne razpolagajo z znatnejšimi proizvodnimi viri. Priglasitelj koncentracije HSE skupaj s prvim konkurentom, to je podjetjem GEN Energija, pa skupaj obvladujeta kar 86,8 % vseh proizvodnih zmogljivosti v RS.⁸⁴
95. Priglasitelj meni, da upoštevni trg proizvodnje in prodaje električne energije na debelo vključuje celotno območje Evropske unije, zaradi razvoja trga ČPZ (zaradi katerih naj bi se po oceni priglasitelja razvil enoten trg znotraj EU), zaradi načina dodeljevanja ČPZ, generične narave blaga in visoke stopnje uvoza. Poleg tega navaja, da je upoštevni trg proizvodnje in prodaje električne energije na debelo vpet med vse elektroenergetske sisteme znotraj EU. V okviru EU v večjem številu držav članic ni potrebno imeti licenc za trgovanje z električno energijo na debelo, v preostalih državah članic EU, kjer se licenca zahteva, pa lahko le-to pridobi matična družba in ni potrebno imeti registrirane trgovalne družbe v posamezni državi članici. V posamezni državi članici je nujno zgolj članstvo v bilančni shemi, v kateri družba trguje. Za članstvo v bilančni shemi posamezne države članice pa ni diskriminatornih zahtev, kar pomeni, da lahko vse družbe, ki imajo sedež v EU, pod enakimi pogoji pristopijo v bilančne sheme. Udeleženci upoštevnega trga lahko tako manjkajoče količine električne energije za Slovenijo kupujejo kjer koli v EU.
96. Evropska komisija je v svojih odločbah⁸⁵ upoštevni geografski trg trga proizvodnje in prodaje električne energije na debelo praviloma opredeljevala kot nacionalni trg, enako Agencija v svoji pretekli praksi.⁸⁶ Priglasitelji dopuščajo možnost, da so lahko upoštevni storitveni, proizvodni in geografski trgi širši ali ožji, vendar menijo, da kljub kakršnikoli drugačni alternativni opredelitvi upoštevni trgov priglašena nameravana koncentracija ne bo bistveno ovirala učinkovite

⁸² Povzeto iz odločbe št. 3061-24/2014-342, točki 103-104.

⁸³ Odločba Agencije št. 3061-30/2017-363, odst. 131.

⁸⁴ Agencija za energijo, Poročilo o stanju na področju energetike v Sloveniji v letu 2020, str. 22.

⁸⁵ Odločbe Evropske komisije: Grupo Villar MIR/ENBW/Hidrocantabrico, 2004/135/EC, št. M. 2434, OJ L 48, 18.2.2004, str. 86., EDF/Segebel št. M.5549 z dne 12. 11. 2009, EDF/British Energy, št. M.5224, 22. 12. 2008, idr. Case M.5978 – GDF Suez/International Power, odstavki 24, 42 or 70; M.5549 – EDF/Segebel, odstavek 38; M.8270 – EDF/CDC/RTE.

⁸⁶ Odločba Agencije št. 3061-17/2016-56 (GEN energija, GEN-I, Elektro Energija).

konkurence na območju RS ali na njenem znatnem delu. Ne glede na natančno (ožjo ali širšo) opredelitev relevantnih trgov po oceni priglasiteljev niso podani konkurenčno pravni pomisleki in zato dokončna opredelitev upoštevni trgov po mnenju priglasiteljev ni potrebna.

97. Agencija je za potrebe presoje predmetne koncentracije upoštevni geografski trg prodaje električne energije na debelo opredelila kot nacionalni trg, torej območje Republike Slovenije.

IV. PRESOJA KONCENTRACIJE

98. Pri presoji koncentracije je Agencija ugotavljala, ali prihaja do prekrivanja dejavnosti v koncentraciji udeleženih in z njimi povezanih podjetij ali delov podjetij na katerem od trgov, kjer le-ta nastopajo, ali do povezav, ki bi omejevale konkurenco na katerem od z njimi tesno povezanih trgov. Horizontalne koncentracije podjetij je mogoče opredeliti kot koncentracije, v katerih udeležena podjetja poslujejo na istih upoštevni trgih, za vertikalne koncentracije pa štejejo vse tiste koncentracije, v katerih so udeležena podjetja dejavna na različnih stopnjah oskrbne verige. Agencija je ugotavljala tudi, ali bi delovanje v koncentraciji udeleženih in z njimi povezanih podjetij na tesno povezanih trgih po izvedbi predmetne koncentracije lahko vplivalo na učinkovito konkurenco na opredeljenih upoštevni trgih.

1. TRG PROIZVODNJE IN PRODAJE ELEKTRIČNE ENERGIJE NA DEBELO

1.1. Velikost trga

99. Tabela 2: Velikost nacionalnega trga proizvodnje in prodaje električne energije (v GWh)

	2017 (v GWh)	2018 (v GWh)	2019 (v GWh)	2020 (v GWh)
Proizvodnja v RS*	14.984	12.579	12.503	13.315,1
Uvoz	9.133	8.930	9.021	7.120,0
Skupaj	24.117	21.509	21.524	20.435,1

*Proizvodnja v Sloveniji (upoštevana le slovenska polovica NEK) in uvoz.

Vir: Podatki Agencije za energijo⁸⁷ in Statističnega urada RS⁸⁸.

100. Velikost nacionalnega trga proizvodnje in prodaje električne energije na podlagi količinskih podatkov je v letu 2020 znašala 20.435,1 GWh, kar je nekoliko manj kot v letu 2019, ko je znašala 21.524 GWh, in v letu 2018, ko je znašala 21.509 GWh. V letu 2017 je velikost navedenega trga znašala 24.117 GWh.

Tudi februarja sprejet Nacionalni in podnebni program (NEPN) napoveduje rast končne porabe električne energije do leta 2050, pri čemer se bo struktura električne energije bistveno spremenila.⁸⁹ Cena je sicer bistveni element konkurence na trgu, kljub temu pa Agencija ocenjuje, da se glede na strukturo trga razmerja na trgu tudi ob izračunu tržnih deležev na podlagi vrednostnih podatkov ne bi bistveno spremenila in zato tržni deleži, izračunani na podlagi količine prodane električne energije, lahko odražajo realno sliko tržne strukture na slovenskem trgu prodaje električne energije.

⁸⁷ Agencija za energijo, Poročilo o stanju na področju energetike v Sloveniji v letu 2017, str. 14-15, in v letu 2018, str. 8 in 17 in v letu 2019, str. 22-23, v letu 2020, str. 22.

⁸⁸ <https://pxweb.stat.si/SiStatData/pxweb/sl/Data/-/1817602S.px/table/tableViewLayout2/>.

⁸⁹ Dokument št. 3061-39/2020-1, str. 23.

1.2. Proizvodnja električne energije

101. V slovenski elektroenergetski sistem je bilo v letu 2020 vključenih devet podjetij, ki imajo proizvodne objekte z inštalirano močjo nad 10 MW: Termoelektrarna Šoštanj (TEŠ), jedrska elektrarna Nuklearna elektrarna Krško (NEK), Dravske elektrarne Maribor (DEM), Savske elektrarne Ljubljana (SEL), Soške elektrarne Nova Gorica (SENG), Hidroelektrarne na spodnji Savi (HESS), Termoelektrarna Brestanica (TEB), Javno podjetje Energetika Ljubljana (JPEL)⁹⁰ in HSE-Energetska družba Trbovlje d.o.o. (HSE-EDT).
102. V okviru skupine HSE delujejo podjetja DEM, SENG, TEŠ in HSE-EDT. Drugi energetski steber tvori skupina GEN energija, kjer so vključena proizvodna podjetja NEK, TEB, HESS in SEL. Podjetje JPEL ne pripada nobenemu od navedenih stebrov in je v 100 % lasti Javnega holdinga Ljubljana.⁹¹
103. Dravske elektrarne Maribor proizvedejo z osmimi hidroelektrarnami na reki Dravi (HE Dravograd, HE Vuzenica, HE Vuhred, HE Ožbalt, HE Fala, HE Mariborski otok, HE Zlatoličje in HE Formin), s tremi malimi hidroelektrarnami (MHE Melje, MHE Markovci in MHE Ceršak) ter štirimi sončnimi elektrarnami (SE Zlatoličje, SE Formin, SE Dravograd in SE OCV 3) skoraj četrtino vse slovenske električne energije. Povprečna letna proizvodnja podjetja DEM, ki znaša 2.800 GWh, predstavlja 80 % slovenske električne energije, ki ustreza kriterijem obnovljivih virov. Skupna moč na pragu elektrarn podjetja DEM je skoraj 600 MW⁹². SENG proizvajajo modro energijo – električno energijo iz obnovljivega vira na porečju reke Soče. Soča in njeni pritoki poganjajo črpalno hidroelektrarno v Avčah, 5 velikih in 21 malih hidroelektrarn s skupno močjo 342 MW.⁹³
104. TEŠ je največji termo proizvodni objekt v skupini HSE. Osnovna dejavnost je proizvodnja električne in toplotne energije za daljinsko ogrevanje. HSE proizvede 33 % vse električne energije v državi, v kriznih obdobjih pa pokriva tudi več kot polovico porabe. Povprečna letna proizvodnja električne energije se giblje med 3.500 in 3.800 GWh, povprečna letna proizvodnja toplotne energije za daljinsko ogrevanje Šaleške doline pa znaša okoli 320 GWh. Za omenjeno letno proizvodnjo električne in toplotne energije porabi okoli 3 milijone ton premoga.⁹⁴
105. Glavni vir energije TEŠ je premog iz Premogovnika Velenje, d.d. V povprečju letno nakopljejo 3,3 milijone ton lignita, ki se porablja v TEŠ (97,4 % za proizvodnjo električne energije in 2,6 % za proizvodnjo toplotne energije). Premogovnik Velenje skupaj s TEŠ zagotavlja več kot tretjino doma proizvedene električne energije in predstavlja pomemben in zanesljiv člen v oskrbi Slovenije z električno energijo. Prodaja premoga in s tem tudi proizvodnja premoga sta v veliki meri odvisni od dogajanj na trgu električne energije.⁹⁵
106. HESS je vodilna slovenska družba pri izgradnji novih objektov na področju obnovljivih virov energije. Ustanovljena je bila leta 2008 s ciljem izgradnje verige hidroelektrarn na spodnji Savi (HE Boštanj, HE Arto-Blanca, HE Krško, HE Brežice in HE Mokrice) in samostojnega obratovanja ter vzdrževanja zgrajenih hidroelektrarn. Je v 51 % lasti skupine GEN in v 49 % lasti skupine HSE.
107. Podjetje HSE je skupaj s podjetjem GEN energija, d.o.o. (10 % neposredni delež in 30 % posredni delež preko SEL), s 60 % deležem solastnik podjetja SRESA d.o.o. V okviru projekta SRESA je predvidena izgradnja verige 10 hidroelektrarn na srednji Savi (HE Suhadol, HE Trbovlje,

⁹⁰ Termoelektrarna toplarna Ljubljana (TE-TEOL) je del družbe JPEL.

⁹¹ Agencija za energijo, Poročilo o stanju na področju energetike v Sloveniji v letu 2020, str. 21.

⁹² Spletna stran podjetja DEM.

⁹³ Spletna stran podjetja SENG.

⁹⁴ Letno poročilo 2019 TEŠ.

⁹⁵ Letno poročilo Premogovnika Velenje d.d. za leto 2019.

HE Renke, HE Ponoviče, HE Kresnice, HE Jevnica, HE Zalog, HE Šentjakob, HE Gameljne in HE Tacen).⁹⁶

108. V letu 2020 se v primerjavi z letom prej niso spreminjale inštalirane moči v skupinah HSE, GEN energija in družbi Energetika Ljubljana. Proizvodnja električne energije v skupini HSE je bila za dobrih 6,6 % višja glede na leto prej, predvsem zaradi visoke proizvodnje hidroelektrarn, za 7 % pa je bila glede na leto prej višja proizvodnja električne energije v skupini GEN, predvsem zaradi visoke proizvodnje NEK.⁹⁷
109. V letu 2020 je proizvedena električna energija iz elektrarn, vključenih v sistem podpor proizvodnje električne energije iz obnovljivih virov energije ter soproizvodnje toplote in električne energije z visokim izkoristkom, predstavljala 7,3 % vse v Sloveniji proizvedene električne energije. Delež proizvedene električne energije, za katero proizvajalci prejema podpora, se ne povečuje in ostaja skoraj enak. V okviru podporne sheme lahko proizvajalec izbere med obratovalno podporo (električno energijo lahko proda prosto na trgu) ali zagotovljenim odkupom (električna energija je prenesena v ločeno bilančno skupino – Eko skupino, s katero upravlja Center za podpore, ki deluje v okviru podjetja Borzen). V letu 2020 je bila večina v sistem podpor vključene električne energije prodana prosto na trgu, torej v okviru obratovalne podpore. Na ocenjeno tržno ceno je zato imela največji vpliv ravno utežena cena električne energije, ki so jo dosegli proizvajalci s prodajo proizvedene električne energije dobaviteljem na trgu. Ocenjena tržna cena električne energije skupaj s povprečno urno ceno električne energije na BSP je bila v letu 2020 višja od povprečne urne cene na BSP.⁹⁸
110. Ocenjeni delež OVE v rabi bruto končne energije je v letu 2019 znašal 21,9 %, in je bil glede na delež v letu 2018 večji za 0,7 odstotne točke. V okviru podporne sheme OVE in SPTE je bilo v letu 2019 proizvedenih 601.074 MWh električne energije.⁹⁹
111. V letu 2020 je bilo proizvajalcem, ki so upravičeni do podpor za proizvedeno električno energijo, izplačanih 124,8 milijona evrov, kar je 1,8 milijona evrov več kot leta 2019.
112. V letu 2020 ni začel obratovati noben večji nov proizvodni objekt, prav tako ni z obratovanjem prenehal noben proizvodni objekt z močjo nad 10 MW. Skupaj je bilo na novo priključenih za skupaj 66,1 MW novih proizvodnih naprav, od katerih veliko večino predstavljajo sončne elektrarne s skupno močjo 56 MW.¹⁰⁰

⁹⁶ <https://www.gen-energija.si/investiramo-in-razvijamo/srednjesavske-elektrarne>.

⁹⁷ Agencija za energijo, Poročilo o stanju na področju energetike v Sloveniji v letu 2020, str. 22.

⁹⁸ Agencija za energijo, Poročilo o stanju na področju energetike v Sloveniji v letu 2020, str. 89.

⁹⁹ Agencija za energijo, Poročilo o stanju na področju energetike v Sloveniji v letu 2019, str. 31 in 37.

¹⁰⁰ Agencija za energijo, Poročilo o stanju na področju energetike v Sloveniji v letu 2020, str. 14.

1.3. Uvoz in izvoz

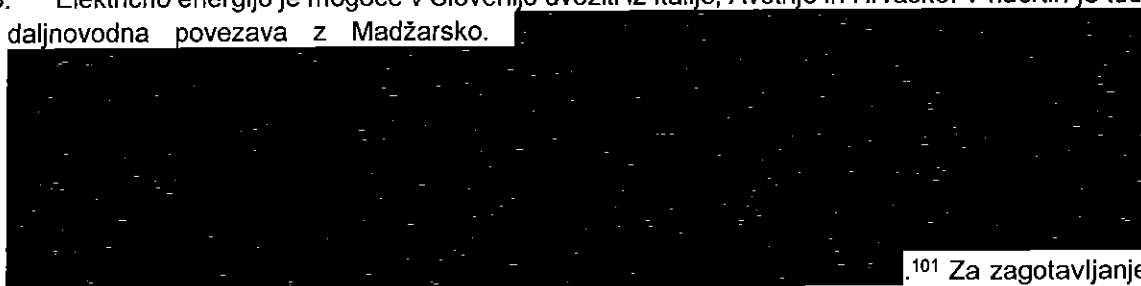
113. Tabela št. 3: Količina uvoza in izvoza električne energije v letih od 2016 do 2019 (v GWh)

	2017	2018	2019	2020
Uvoz (v GWh)	10.603	8.930	9.021	7.120,0
Izvoz (v GWh)	10.970	9.432	9.340	9.123,1
Uvoz – Izvoz (v GWh)	-367	-502	-319	2.003,1

Vir: SURS in preračun Agencije.

114. Iz gornje tabele je razvidno, da je bil v letih od 2017 do 2020 izvoz električne energije iz Slovenije večji od uvoza oziroma vnosa električne energije v Slovenijo.

115. Električno energijo je mogoče v Slovenijo uvoziti iz Italije, Avstrije in Hrvaške. V načrtih je tudi daljnovodna povezava z Madžarsko.

¹⁰¹ Za zagotavljanje učinkovitega monitoringa trga Agencija Republike Slovenije za energijo spremlja raven veleprodajnih cen v Sloveniji in na referenčnih trgih, ki vplivajo na cene v Sloveniji.

116. Tabela 4: Uvoz in izvoz električne energije v RS po posamezni meji in smeri v obdobju od 2017 do 2020 (v MWh in v %)

Meja	2017		2018		2019		2020	
	GWh	%	GWh	%	GWh	%	GWh	%
Avstrija-uvoz	5.882	55,5	4.096	45,9	5.872	65,1	4.777	67,1
Avstrija-izvoz	668	6,1	398	4,3	167	1,8	211	2,3
Avstrija-bilanca	-5.214		-3.698		-5.705		-4.566	
Hrvaška-uvoz	3.612	34,1	4.774	53,5	2.904	32,2	1.919	27,0
Hrvaška-izvoz	7.448	67,9	2.180	23,4	3.979	42,6	5.002	54,8
Hrvaška-bilanca	3.836		2.594		1.075		3.083	
Italija-uvoz	1.108	10,4	60	0,7	245	2,7	423	5,9
Italija-izvoz	2.852	26,0	6.738	72,3	5.194	55,6	3.909	42,8
Italija-bilanca	1.744		6.678		4.949		3.486	
Skupaj uvoz	10.603	100,0	8.930	100,0	9.021	100,0	7.120	100,0
Skupaj izvoz	10.970	100,0	9.317	100,0	9.340	100,0	9.123	100,0
Skupaj bilanca	367		387		319		2.003	

Vir: Podatki podjetja Agencije za energijo.¹⁰²

117. Iz tabele 5 je razvidno, da je v obdobju od 2017 do 2020 najvišji uvoz električne energije iz Avstrije in je v letih 2017 in 2020 presegel polovico celotnega uvoza električne energije v RS, v letu

¹⁰¹ Dokument št. 3061-39/2020-1, str. 41.

¹⁰² Odločba Agencije št. 3061-30/2017-363, odst. 161, Agencija za energijo, Poročilo o stanju na področju energetike v Sloveniji v letu 2019 str. 16 in 2020, str. 17.

2018 pa je znašal skoraj 46 % celotnega uvoza. Uvoz s Hrvaške je dosegel v letu 2017 34,1 %, se povečal v letu 2018 na 53,5 % in v letu 2019 zmanjšal na 32,2 % ter v letu 2020 zvišal na 27 %. Uvoz iz Italije je prav tako nihal, in sicer se je z 10,4 % v letu 2017 zmanjšal na manj kot odstotek v letu 2018, potem pa se je v letu 2019 povečal na 2,7 % ter v letu 2020 na 5,9 %. V letu 2018 je bil uvoz s Hrvaške nekoliko večji od uvoza električne energije iz Avstrije. Povečan izvoz na meji s Hrvaško v letu 2020 glede na predhodno leto je predvsem posledica dejstva, da je bila NEK v oktobru 2019 v rednem remontu. Brez upoštevanja polovične proizvodnje iz NEK, ki pripada Hrvaški, pa je bila v letu 2020 glede na skupne izmenjave količin električne energije Slovenija ponovno neto uvoznica električne energije.¹⁰³

118. V letu 2020 je največ izvoza električne energije predstavljal izvoz na Hrvaško (okoli 55 %), v letu 2019 pa izvoz v Italijo (55,6 %). Izvoz v Avstrijo je bil v obdobju od 2017 do 2020 majhen in se je gibal med 1,8 % in 6 %. Gibanje uvoza in izvoza električne energije v Sloveniji je pogojeno z gibanjem razlike v cenah na borzah in povprečnih cen ČPZ v tem obdobju.

119. Po podatkih Elesa je celoten izvoz iz Slovenije leta 2019 znašal 9.340 GWh, leta 2020 pa 9.123 GWh električne energije. V celotnem izvozu je zajet tudi izvoz polovice električne energije, ki jo je proizvedla jedrska elektrarna v Krškem in ki po meddržavni pogodbi pripada Republikli Hrvaški (1.510,2 GWh v letu 2020). V istem obdobju je Slovenija uvozila skupaj 9.021 GWh električne energije, leta 2020 pa 7.120 GWh.¹⁰⁴

120. Uvoznik električne energije v RS je lahko vsako podjetje, ki je v Sloveniji in v državi, iz katere energijo uvaža, član bilančne skupine. Za sam postopek uvoza električne energije mora podjetje poleg energije zakupiti tudi potrebne ČPZ od države, iz katere energijo dobavlja do Slovenije, pri čemer je treba ob nakupu ČPZ predložiti tudi bančne garancije. Ob izpolnjenih pogojih se nato z vsakodnevnim pošiljanjem vozniških redov bilančne skupine za dan vnaprej ta energija uvozi oziroma izvozi.¹⁰⁵ Priglasitelji na podlagi navedenega zaključujejo, da vsak uvoznik nosi stroške uvoza pod enakimi pogoji, ne glede na njegovo tržno moč.

121. Agencija pojasnjuje, da obstaja bistvena razlika med deležem, ki ga predstavljajo stroški uvoza električne energije v celotnih stroških poslovanja na veleprodajnem trgu električne energije za podjetje, ki šele vstopa na trg ali pa je bistveno manjše od podjetja HSE, ki je najmočnejše podjetje na tem trgu. Med stroški je precejšen delež fiksnih stroškov, ki niso odvisni od količine prodaje ali nakupa električne energije, in predstavljajo tudi eno izmed visokih vstopnih ovir na veleprodajni trg električne energije. Poleg navedenega so tudi tveganja glede prihodnjega gibanja cen električne energije, tveganja zaradi odstopanj od vozniških redov v pozitivni ali negativni smeri, ki manjšim ali potencialnim konkurentom pomenijo večje breme kot največjim podjetjem, ki hkrati delujejo na več segmentih trga.

¹⁰³ Agencija za energijo, Poročilo o stanju na področju energetike v Sloveniji v letu 2020, str. 17.

¹⁰⁴ Agencija za energijo, Poročilo o stanju na področju energetike v Sloveniji v letu 2019, str. 16, v letu 2020, str. 17.

¹⁰⁵ Dokument št. 3061-39/2020-1, str. 39

122. Tabela 5: Struktura proizvodnje električne energije v RS glede na primarni vir za proizvodnjo v letih od 2018 do 2020 v GWh in v %

Primarni vir za proizvodnjo	Količina (v GWh)			Delež (v %)		
	2018	2019	2020	2018	2019	2020
Fosilna goriva	4.343	4.260	4.194	29	29	27
Jedrsko gorivo	5.483	5.526	6.040	37	38	38
Obnovljivi viri	5.177	4.955	5.514	35	34	35
- vodna energija	4.783	4.575	5.106	92,5	92,4	92,6
- vetrna energija	6,02	6,14	6,21	0,1	0,1	0,1
- sončna energija	225	239	250	4,3	4,8	4,5
- biomasa	162	134	151	3,1	2,7	2,8
Skupaj prevzem električne energije	15.003	14.741	15.748			

Vir: Agencija za energijo.¹⁰⁶

123. V letu 2020 je delež proizvedene električne energije z obnovljivimi viri energije (največ v hidroelektrarnah) znašal približno 35 % vse proizvedene električne energije v Sloveniji (eno odstotno točko več kot leto prej). Elektrarne na fosilna goriva so k skupni proizvodnji prispevale približno 27 % (dve odstotni točki manj kot v preteklih dveh letih), jedrska elektrarna Krško pa 38 % vse proizvedene električne energije v RS. Delež proizvedene električne energije v hidroelektrarnah in v elektrarnah na druge obnovljive vire se letno spreminja glede na hidrološke in druge razmere, tudi glede na obseg vlaganj v izgradnjo proizvodnih enot za izrabo obnovljivih virov.¹⁰⁷

124. Tabela 6: Inštalirane moči proizvodnih objektov (v MW) in proizvedena količina električne energije (v GWh) v Sloveniji v letih 2019 in 2020

Proizvajalec	Inštalirana moč na pragu (MW)		Delež (v %)		Proizvodnja (GWh)		Delež (v %)	
	2019	2020	2019	2020	2019	2020	2019	2020
HSE	1.928,0	1.928,0	54,0	52,6	7.155	7.627,0	57,2	57,3
- hidroelektrarne								
- termoelektrarne								
- drugo								
GEN Energija	926,0	926,3	25,9	25,3	3.673	3.931,3	29,4	29,5
- hidroelektrarne								
- termoelektrarne								
- nuklearna elektrarna								
Javno podjetje Energetika LJ	118,0	117,9	3,3	3,2	310	282,8	2,5	2,1
Manjši proizvajalci na prenosnem sistemu	/	/	/	/	/	/	/	/
Manjši proizvajalci na distribucijskem sistemu	601	693,5	16,8	18,9	1.365	1.474,0	10,9	11,1

Vir: Agencija za energijo.¹⁰⁸

¹⁰⁶ Agencija za energijo, Poročilo o stanju na področju energetike v Sloveniji v letu 2018, str. 10, v letu 2019, str. 18, v letu 2020, str. 19.

¹⁰⁷ Agencija za energijo, Poročilo o stanju na področju energetike v Sloveniji v letu 2020, str. 18.

¹⁰⁸ Agencija za energijo, Poročilo o stanju na področju energetike v Sloveniji v letu 2018, str. 14, v letu 2019, str. 22, v letu 2020, str. 22.

125. Tržni deleži podjetij v RS se po inštalirani moči med letoma 2019 in 2020 skoraj niso spremenili, po količini proizvodnje pa malo. Glede na inštalirano moč je tržni delež podjetja HSE v letu 2019 znašal 54 %, v letu 2020 pa 52,6 %, tržni delež glede na količino proizvodnje pa 57,2 % oziroma 57,3 % v letu 2020. Sledi podjetje GEN Energija s približno 25 % glede na inštalirano moč oziroma 29,4 % in 29,5 % glede na količino proizvodnje, preostanek pa je razpršen med Javno podjetje Energetika Ljubljana ter manjše proizvajalce na distribucijskem omrežju.

1.4. Kupci in dobavitelji električne energije

Podjetje HSE je navedlo, da s svojimi kupci na veleprodajnem trgu sklepajo

109

Najpomembnejši kupec podjetja HSE na trgu prodaje električne energije na debelo v Sloveniji je

1.5. Proizvodnja in prodaja električne energije na debelo v RS

127. Tabela 7: Velikost trga (v GWh) in tržni deleži (v %) na trgu prodaje električne energije na debelo v RS za leto 2020

		Proizvodnja (P)	Uvoz (U)	Izvoz (I)	P+U-I (prodaja na debelo na slo trgu)	P+U-I v %
1.	HSE	[7.000-8.000]	[50-60]	[800-900]	[6.000-7.000]	[30-40]
2.	Skupina GEN	[3.000-4.000]	[0-1.000]	[0-1.000]	[4.000-5.000]	[20-30]
3.		[0-500]	-	-	[0-1.000]	[0-10]
4.		-	[0-1.000]	[0-1.000]	[0-1.000]	[0-10]
5.	Ostali*	[4.000-5.000]	[6.000-7.000]	[5.000-6.000]	[5.000-6.000]	[20-30]
	Slovenija	16.335	7.120	6.103	17.352	100,0

*Ostali: proizvodnja malih HE in neodvisni uvoz.

Vir: podatki podjetja ELES¹¹⁰, GEN¹¹¹ in lastni izračuni Agencije.

128. Na trgu prodaje električne energije na debelo, opredeljenem kot proizvodnja in uvoz za potrebe prodaje prodajalcem električne energije na drobno za prodajo končnim odjemalcem (distribucijskim podjetjem) in velikim industrijskim odjemalcem s prenosnega omrežja v Republiki Sloveniji, ima podjetje HSE po podatkih za leto 2020 [30-40] % tržni delež. Podatki kažejo, da je drugi največji konkurent skupina GEN z [20-30] %, sledi [ ] z [0-10] % in [ ] z [0-10] %, medtem ko so tržni deleži preostalih konkurentov na trgu prodaje električne energije na debelo na

¹⁰⁹ Dokument št. 3061-39/2020-1, str. 60.

¹¹⁰ Dokument št. 3061-39/2020-32.

¹¹¹ Dokument št. 3061-39/2020-31.

slovenskem trgu precej razpršeni. V izračunu niso upoštevani nakupi podjetja Eles, ki kupuje električno energijo za potrebe izravnave elektroenergetskega sistema, podjetja HEP Energija, ki izvažata električno energijo NEK na Hrvaško, in podjetja Terna, ki je skupaj s podjetjem Eles izvedla napajanje iz Slovenije v Italijo.

129. Skupina HSE je imela v letu 2019 na trgu proizvodnje električne energije na debelo, opredeljenem kot proizvodnja za potrebe prodaje prodajalcem električne energije na drobno za prodajo končnim odjemalcem (distribucijskim podjetjem) in velikim industrijskim odjemalcem s prenosnega omrežja v Republiki Sloveniji, [redacted] tržni delež, in sicer [30-40] %. Podjetje ECE, ki ga namerava podjetje HSE prevzeti, pa ne prodaja električne energije na debelo.

130. Iz navedenega je razvidno, da ima podjetje HSE [redacted] na trgu prodaje električne energije na debelo na slovenskem trgu. Tržni delež podjetja HSE je leta 2020 znašal [30-40] %. Drugo najmočnejše podjetje na tem trgu izkazuje [redacted] nižji tržni delež, skupaj pa bi podjetji dosegli okrog [60-70] % delež na trgu prodaje električne energije na debelo na slovenskem trgu. Ob navedenem je treba pojasniti, da je skupina GEN preko podjetja GEN-I najmočnejši konkurent na trgu prodaje električne energije na drobno končnim odjemalcem. Velik del prodaje skupine GEN na debelo se zato odraža tudi v tržnem deležu skupine na maloprodajnem trgu. Navedeno zmanjšuje likvidnost trga električne energije v Republiki Sloveniji.

131. Tabela 8: Prodaja električne energije podjetja HSE vsem odjemalcem na prenosnem omrežju na slovenskem trgu v obdobju od 2017 do 2020 v GWh in v %

	2017		2018		2019		2020	
	GWh	%	GWh	%	GWh	%	GWh	%
ECE	[redacted]	[30-40]	[redacted]	[20-30]	[redacted]	[30-40]	[redacted]	[20-30]
Elektro MB Energija plus	[redacted]	[10-20]	[redacted]	[10-20]	[redacted]	[10-20]	[redacted]	[10-20]
E3	[redacted]	[10-20]	[redacted]	[10-20]	[redacted]	[10-20]	[redacted]	[10-20]
Elektro Energija	[redacted]	[20-30]	[redacted]	[0-5]	[redacted]	[0-5]	[redacted]	[0-5]
BSP Southpool	[redacted]	[20-30]	[redacted]	[10-20]	[redacted]	[10-20]	[redacted]	[20-30]
Petrol	[redacted]	[0-5]	[redacted]	[0-5]	[redacted]	[0-5]	[redacted]	[0-5]
GEN-I	[redacted]	[5-10]	[redacted]	[0-5]	[redacted]	[0-5]	[redacted]	[0-5]
Ostali	[redacted]	[5-10]	[redacted]	[20-30]	[redacted]	[10-20]	[redacted]	[10-20]
Skupaj HSE	[redacted]	100	[redacted]	100	[redacted]	100	[redacted]	100

Vir: Podatki podjetja HSE.¹¹²

132. Iz gornjih podatkov izhaja, da je podjetje HSE v letu 2020 [20-30] % električne energije prodalo podjetju, nad katerimi pridobiva kontrolo, letu 2019 pa celo [redacted], in sicer [30-40] %. V obravnavanem obdobju se je delež prodaje električne energije podjetja HSE podjetju GEN-I ter z njim povezanemu podjetju Elektro Energija stalno zmanjševal, in sicer s [5-10] % na [0-5] %, medtem ko se je podjetju E 3 delež prodaje najprej povečal, nato pa zmanjšal, in sicer z [10-20] % na [10-20] %. Prodaja podjetju BSP Southpool pa se je najprej zmanjšala za skoraj [5-10] odstotnih točk (z [20-30] % na [10-20]%), nato pa povečala na [20-30]%. V prodajo ostali, ki je v letu 2020 znašala [10-20] %, je všteta prodaja večjim poslovnim odjemalcem, kot so [redacted].¹¹³

133. Priglasitelj je navedli, da [redacted] električne energije podjetji ECE nabavi pri dobavitelju [redacted]. Podjetje ECE je del bilančne skupne HSE, kar pomeni, da je s HSE

¹¹² Dokument št. 3061-39/2020-x.

¹¹³ Dokument št. 3061-39/2020-1 in izračuni Agencije.

stalno v povezavi na področju nabave električne energije. Podjetje ECE je letu 2020 nabavilo od podjetja HSE [80-90] % vse nabavljene električne energije.

134. Priglasitelj je navedel, da kupci kupujejo električno energijo prosto na trgu, [REDACTED]

[REDACTED] . Predvidevanje obnašanja trgovcev na trgu električne energije naj ne bi bilo mogoče.

135. Kot je Agencija ugotovila že v svoji pretekli odločbi¹¹⁴, prodaja električne energije na BSP za dan vnaprej podjetju HSE [REDACTED]

[REDACTED]¹¹⁵ Navedeno hkrati kaže na to, da ima podjetje HSE možnost vplivati na proizvodnjo električne energije znotraj skupine glede na gibanje cen na trgu. V navedeni odločbi je Agencija [REDACTED]

[REDACTED] Konkurentom na veleprodajnem trgu možnost učinkovitega konkuriranja na trgu zagotavlja možnost nakupa dolgoročnih proizvodov električne energije, pri čemer je podjetje HSE pomembno pri zagotavljanju navedenih proizvodov.

1.6. Pomembnost proizvodnih virov električne energije podjetja HSE

136. Skupina HSE je največji proizvajalec električne energije v Sloveniji. Kot člani so prisotni na vseh glavnih evropskih terminskih in dnevnih borzah z električno energijo. S porastom proizvodnje iz obnovljivih virov in razvojem pametnih omrežij pa v ospredje prihaja trgovanje znotraj dneva, kjer so prisotni 24 ur na dan vse dni v tednu.¹¹⁶

137. Tudi direktor TEŠ ugotavlja, da je za pokrivanje potreb po električni energiji v ekstremnih vremenskih pogojih termoenergetski vir nepogrešljiv, saj obratuje zanesljivo ne glede na zunanje dejavnike, ter zagotavlja sistemske storitve za zanesljivo in varno delovanje slovenskega elektroenergetskega sistema. Nekdanji izvršni direktor proizvodnje podjetja HSE je pojasnil naslednje: »Skupina HSE na letni ravni pokriva približno 70 odstotkov vse proizvodnje električne energije v Sloveniji in več kot 90 odstotkov vse proizvedene energije za sistemske storitve, torej sekundarno in terciarno regulacijo. Približno polovico vse električne energije v skupini HSE

¹¹⁴ Odločba Agencije št. 3061-30/2017-363, odst.184.

¹¹⁵ Letno poročilo podjetja in skupine HSE za leto 2017, str. 46.

¹¹⁶ Spletna stran HSE: <https://www.hse.si/sl/skupina-hse/trgovanje-in-prodaja/>.

proizvede Termoelektrarna Šoštanj. Njen šesti blok je od samega začetka deloval nadpovprečno zanesljivo in z visoko realizacijo proizvodnje.«¹¹⁷

138. Plinski turbini Termoelektrarne Šoštanj sta danes del sistema za zagotavljanje terciarne rezerve proizvodnje električne energije in toplotne energije v primeru izpada katerega izmed premogovnih blokov.¹¹⁸ Vloga TEŠ v slovenskem elektroenergetskem sistemu ostaja zelo pomembna, saj se lahko nemudoma odzove, ko odpovedo naravne danosti. V obdobju, ko je bila potreba po električni energiji zaradi vročine velika, se je proizvodnja iz termoelektrarne povečala za 30 odstotkov – v mesecu juliju sta blok 4 in blok 6 večino časa obratovala s polno močjo in dosegla največjo mesečno proizvodnjo v svoji zgodovini.¹¹⁹
139. TEŠ in Premogovnik Velenje sta pomembni delujoči energetski gospodarski družbi v savinjsko-šaleški regiji, ki povprečno prispevata dobrih 30 % letne domače proizvodnje električne energije. Trenutno pa v EU pospešeno poteka razogljichenje gospodarstva, in s tem upadanje pomena premoga ter pritiski k čimprejšnji opustitvi njegove uporabe v proizvodnji električne energije. Cilj podjetja HSE je sprejetje dolgoročne strategije razogljichenja na temeljih pravične tranzicije in programa postopnega opuščanja premoga ob skrbi za ohranitev konkurenčnosti skupine HSE z razvojem za trg zanimivih storitev in proizvodov (uvajanje novih tehnologij – digitalizacija in uporaba pametnih omrežij, hranilnikov in virtualnih elektrarn). Podporo bistveni spremembi portfelja naj bi zagotovili s plinskimi ali jedrskimi elektrarnami in pospešenim uvajanjem obnovljivih virov energije (predvsem z energijo sonca in vetra). Do leta 2030 naj bi se v Evropski uniji zmanjšala zmogljivost elektrarn na premog za 35,4 GWh, kar je 25 % sedanjih zmogljivosti.¹²⁰
140. Cene električne energije in drugih energentov so v prvem polletju 2020 na evropskih trgih močno padle. Ključni dejavniki so bili nizka poraba zaradi ukrepov za zaježitev širjenja covid-19 ter nizke cene energentov in CO2 emisijskih kuponov. V celinski Evropi je podpovprečna hidrologija v prvem četrtletju, v vzhodni in JV Evropi pa v drugem, pomagala, da cene niso padle še bolj. V drugem četrtletju je zaradi ukrepov za zaježitev virusa poraba električne energije dodatno padla. Do sredine leta se je poraba stabilizirala na približno 10 % pod običajno. Cene pa so nato v septembru poskočile, na kar so vplivali remontni premogovnih enot, zaustavitve nukleark, nizka proizvodnja iz obnovljivih virov in omejene razpoložljivosti prenosnih zmogljivosti. Cene so bile oktobra še relativno nizke, v novembru pa so zrasle in dosegle najvišjo raven v decembru.¹²¹

¹¹⁷ Energija, časopis skupine HSE, marec 2017, str. 4: Iz elektrarn skupine HSE devet desetlin proizvedene električne energije v Sloveniji v času zaustavitve NEK.

¹¹⁸ Publikacija skupine HSE: Šest desetletij – šest blokov Termoelektrarne Šoštanj, str. 15.

¹¹⁹ Publikacija skupine HSE: Šest desetletij – šest blokov Termoelektrarne Šoštanj, str. 19.

¹²⁰ Letno poročilo podjetja in skupine HSE za leto 2020, str. 95 in 98.

¹²¹ Letno poročilo podjetja in skupine HSE za leto 2020, str. 57.

1.6.1. Proizvodnja in uvoz električne energije

141. Tabela 9: Količine (v GWh) in deleži (v %) podjetja HSE s povezanimi podjetji ter njegovih konkurentov na trgu proizvodnje in prodaje električne energije (upoštevana proizvodnja in realiziran uvoz) v obdobju od 2017 do 2020

	2017	2018	2019	2020
HSE	[8.000-9.000] ([30-40])	[8.000-9.000] ([30-40])	[7.000-8.000] ([30-40])	[7.000-8.000] ([30-40])
GEN Energija z GEN-I	[4.500-6.000] ([20-30])	[3.000-4.500] ([10-20])	[3.000-4.500] ([10-20])	[3.000-4.500] ([10-20])
██████████	[1.500-3.000] ([10-20])	[3.000-4.500] ([10-20])	[6.000-7.500] ([30-40])	[6.000-7.500] ([20-30])
██████████	[0-1.500] ([0-10])	[0-1.500] ([0-10])	[0-1.500] ([0-10])	[0-1.500] ([0-10])
██████████	[0-1.500] ([0-10])	[0-1.500] ([0-10])	[0-1.500] ([0-10])	[0-1.500] ([0-10])
██████████	[0-1.500] ([0-10])	[0-1.500] ([0-10])	[0-1.500] ([0-10])	- -
Ostali	[4.500-6.000] ([20-30])	[4.500-6.000] ([20-30])	[3.000-4.500] ([10-20])	[3.000-4.500] ([10-20])
Skupaj	25.587	23.508	21.509	21.524

Vir: Podatki priglasitelja za podjetje HSE, podatki posameznih podjetij.¹²²

142. Proizvodnja in uvoz električne energije v RS podjetja HSE sta v letu 2020 znašala [30-40] %, kar je ██████████ kot v letu 2019, ko sta znašala [30-40] %. Prvi naslednji konkurent, skupina Gen, je v letu 2020 v proizvodnji in uvozu na slovenski trg dosegla skoraj [20-30] %, v letu prej pa [10-20] %. Navedeno pomeni, da ima podjetje HSE ██████████ položaj na tem trgu. Prvi dve podjetji sta pri proizvodnji in uvozu po podatkih za leto 2020 skupaj presegli [50-60] %.

1.6.2. Proizvodne zmogljivosti

143. Priglasitelj je v odločbi Agencije¹²³ pojasnil, da je proizvodnja hidroelektrarn pogojena s pretokom rek, proizvodnja termoelektrarn pa je odvisna od variabilnih stroškov posamezne termoelektrarne in cen za električno energijo v posamezni uri ter razpoložljivih količin premoga v posameznem letu. Če so cene na veleprodajnem trgu za posamezno uro višje od variabilne cene termoelektrarne, ██████████ če pa so cene na veleprodajnem trgu nižje od variabilne cene termoelektrarne, le-ta to uro obratuje na minimalni moči, ob upoštevanju ekonomskih kriterijev.
144. Priglasitelj razpolaga s skupno močjo proizvodnih kapacitet v višini 1.990 MW na pragu elektrarn. Elektrarne HSE na rekah Dravi in Soči ter v Šoštanju letno proizvedejo približno 7,5 TWh električne energije (leta 2020 7,9 TWh), kar po oceni HSE predstavlja 68 % delež v proizvodnji električne energije v Sloveniji in več kot 80 % v strukturi proizvodnje električne energije iz obnovljivih virov.¹²⁴
145. Največji konkurent podjetja HSE je Skupina GEN, ki letno proizvede med 5.600 in 6.300 GWh električne energije. Po oddaji hrvaškega dela električne energije iz NEK znaša delež proizvodnje Skupine GEN po lastni oceni približno [30-40] % vse električne energije, proizvedene v slovenskih

¹²² Dokument št. 3061-39/2020-28, 29, 30, 32.

¹²³ Dokument št. 3061-30/2017-363, odst. 202.

¹²⁴ Spletna stran: <https://www.hse.si/sl/skupina-hse/proizvodnja-elektricne-energije/>.

elektrarnah.¹²⁵ Drugi konkurent [REDACTED] je v letu 2020 uporabnikom omrežja na območju [REDACTED] [REDACTED] distribuiral 4.114 GWh električne energije.¹²⁶

146. Večletni razvoj elektroenergetskega omrežja v Sloveniji temelji na razvojnih načrtih prenosnega in distribucijskega sistema električne energije. Do leta 2028 je načrtovan znaten upad naložb na prenosnem sistemu. Najpomembnejša okrepitev prenosnega omrežja v prihodnjih letih bo izgradnja 400-kV daljnovoda Cirkovce–Pince, ki bo znatno povečal uvozno zmogljivost prenosnega sistema Slovenije in omogočil uvoz cenejše električne energije iz vzhodnega dela Evrope ter izboljšal zanesljivost napajanja v Sloveniji.¹²⁷ Načrtovani obseg naložb na distribucijskem sistemu pa se veča zaradi predvidene rasti odjema in razpršenih virov proizvodnje. Razvoj je usmerjen k reševanju problemov v nizkonapetostnem omrežju, ki izhaja iz predvidenega porasta priključevanja razpršenih proizvodnih virov manjših moči in rast priključevanja porabnikov, kot so toplotne črpalke in polnilnice za električna vozila.¹²⁸

147. Kot je Agencija ugotovila v svoji pretekli praksi,¹²⁹ vsak uvoz električne energije, ki ga zahteva tudi nakup na borzi električne energije izven RS, pomeni dodatne stroške z zakupom čezmejnih prenosnih zmogljivosti, povezan je z negotovostjo glede nakupa zaradi letnih avkcij, ki so le enkrat letno za celotno naslednje leto, če gre za dolgoročni proizvod, ipd. V svoji pretekli praksi je Agencija že navedla, da tudi, če podjetje svoje veleprodajne cene električne energije veže na ceno električne energije na določeni borzi električne energije, to ne pomeni, da je cena enaka cenam na borzi niti, da to podjetje ne sme ali ne more cene določiti na drug način in v drugačni višini. Podjetje, ki je ima na trgu položaj, kot ga ima podjetje HSE, lahko v pogodbah s kupci uporablja različno višino pribitkov za izračun cene za posameznega kupca in tako vpliva na veleprodajno ceno električne energije.

1.7. Ovire za vstop na trg

148. Za potencialne konkurente v koncentraciji udeleženih podjetij na trgu dobave električne energije končnim odjemalcem ni verjetno, da bi hitro in učinkovito vstopili na trg in začeli električno energijo tudi proizvajati ali da bi obstoječi konkurenti povečali svojo proizvodnjo. Investicije v gradnjo elektrarn zahtevajo znatna sredstva. Vstop na trg proizvodnje in prodaje električne energije na debelo obstajajo visoke vstopne ovire, kar pomeni, da ne obstaja možnost hitrega in učinkovitega vstopa novega subjekta na trg.

Pogodba [REDACTED]

¹²⁵ Spletna stran: <https://www.gen-energija.si/proizvajamo/proizvodnja>.

¹²⁶ Letno poročilo JPEL 2020, str. 22.

¹²⁷ Poročilo o stanju na področju energetike v Sloveniji v letu 2020, str. 58.

¹²⁸ Poročilo o stanju na področju energetike v Sloveniji v letu 2020, str. 59.

¹²⁹ Odločba Agencije št. 3061-30/2017-363, odstavek 218.

¹³⁰ https://www.eles.si/Portals/0/Novice/DOKUMENTI/Pogoji_za_PSI_ELES_koncno_cistopis%20podpisano.pdf.

¹³¹ https://www.eles.si/Portals/0/Novice/avkcije/sistemske%20storitve/sistemske%202020/Pravila_drazb_26.10.2020.pdf.

2. TRG PRODAJE ELEKTRIČNE ENERGIJE NA DROBNO

153. V letu 2020 je bilo na maloprodajnem trgu električne energije dejavnih 22 dobaviteljev električne energije, 16 od teh je dobavljalo električno energijo gospodinjskim odjemalcem.
154. Dobavitelji električne energije na drobno imajo različne poslovne modele; nekateri dobavljajo električno energijo samo gospodinjskim odjemalcem, drugi samo poslovnim, večina pa obojim. Na trgu so tudi dobavitelji, ki večino svojih prihodkov ustvarijo na drugih področjih (telekomunikacijske storitve, prodaja naftnih derivatov), z dobavo električne energije pa širijo dejavnost in produktni portfelj za odjemalce.
155. Poraba električne energije v Sloveniji je v zadnjih letih gibala okoli 13.600 GWh (brez upoštevanja izgub v prenosnem in distribucijskem omrežju). Ob koncu leta 2020 je bilo v slovenski elektroenergetski sistem priključenih 963.779 končnih odjemalcev električne energije. Njihovo število se je glede na leto 2019 povečalo za 3.728 oziroma za 0,4 %.¹³²

¹³² Poročilo o stanju na področju energetike v Sloveniji v letu 2020, str. 26.

2.1. Velikost trga prodaje električne energije na drobno končnim odjemalcem – odjem s prenosnega omrežja

156. Tabela 10: Velikost trga prodaje električne energije na drobno končnim odjemalcem za obdobje 2017 - 2019 (v GWh)

	2017	2018	2019	2020
Količina (v GWh)	13.665	13.736	13.564	12.837

Vir: Agencija za energijo.¹³³

157. Velikost trga prodaje električne energije na drobno končnim odjemalcem je po podatkih Agencije za energijo v letu 2017 znašala 13.665 GWh, v letu 2018 13.736 GWh in v letu 2019 13.564 GWh. V primerjavi z letom 2017 je bila poraba v letu 2018 večja za 71 GWh, v letu 2019 za 172 GWh oz. za 1,3 % nižja v primerjavi z letom 2018. V letu 2020 se je prodaja še znižala, in sicer za 709 GWh oz. 5,2 % v primerjavi z letom 2019.

2.2. Prodaja električne energije na drobno končnim odjemalcem

158. Tabela 11: Tržni deleži podjetij HSE in ECE ter njihovih konkurentov na trgu prodaje električne energije na drobno končnim odjemalcem v obdobju 2018 - 2020 (v %)

	2018	2019	2020	2019 skupine podjetij	2020 skupine podjetij
HSE	6,3	5,9	4,3	23,2	19,8
ECE	18,7	17,3	15,5	(5,9+17,3)	(4,3+15,5)
GEN-I	17,6	18,0	20,9	23,5	26,3
Elektro Energija¹³⁴	6,6	5,5	5,4	(18,0+5,5)	(20,9+5,4)
Energija plus	11,9	12,9	12,8	12,9	12,8
Talum	8,4	7,4	6,0	7,4	6,0
Petrol	7,6	8,8	11,6	19,6	22,6
E 3¹³⁵	10,6	10,8	11,0	(8,8+10,8)	(11,6+11,0)
HEP Energija	5,4	5,7	4,8	5,7	4,8
Acroni	2,6	2,6	2,6	2,6	2,6
Ostali	4,3	5,1	5,1	5,1	5,1

Vir: Agencija za energijo.¹³⁶

159. Največji tržni delež pri prodaji električne energije na drobno končnim odjemalcem je v letu 2020 imelo podjetje GEN-I s prevzetim podjetjem Elektro Energija, in sicer 26,3 %, kar je v primerjavi z letom 2019 skoraj 3 odstotne točke več. Sledilo mu je podjetje Petrol s prevzetim podjetjem E 3 z 22,6 % tržnim deležem v letu 2020, leto pred tem pa 19,6 %. Tretje je podjetje ECE s 15,5 % v letu 2020, s 17,3 % tržnim deležem v letu 2019 in 18,7 % tržnim deležem v letu 2018. Sledi podjetje Energija plus z 12,8 % v letu 2020 in tudi v letu 2019 je bil tržni delež skoraj enak, v letu 2018 pa nekoliko nižji, in sicer 11,9 %. Talumu se je tržni delež v zadnjih treh letih

¹³³ Poročilo o stanju na področju energetike v Sloveniji v letu 2017, str. 93, v letu 2018, str. 16, v letu 2019, str. 110 in v letu 2020 str. 113.

¹³⁴ Podjetje Elektro energija je od 7. 12. 2016 v 100 % lasti podjetja GEN-I.

¹³⁵ Podjetje E 3 je od januarja 2021 v 100 % lasti podjetja Petrol.

¹³⁶ Poročilo o stanju na področju energetike v Sloveniji v letu 2017, str. 93, v letu 2018, str. 90, v letu 2019, str. 113, v letu 2020, str. 113.

znižal na 6 %, HEP Energiji na 4,8 %, podjetje Acroni pa je obdržalo enak tržni delež že tretje leto zapored. Podjetjem GEN-I, E 3, Energija plus in Petrol se je glede na preteklo leto delež nekoliko zvišal, znižal pa se je podjetjem Elektro Energija, Talum. Podjetju ECE ter HSE, ki je prisotno le na trgu maloprodaje električne energije večjim poslovnim odjemalcem, pa se je tržni delež znižal, in sicer s 25 % leta 2018, na 23,2 % leta 2019 in na 19,8 % v letu 2020.

160. Podjetje HSE bo s predmetno koncentracijo pridobilo tržni delež podjetja ECE na trgu prodaje električne energije končnim odjemalcem, ki predstavlja 15,5 %. Skupaj s tržnim deležem 4,3 %, ki ga dosega podjetje HSE, pomeni, da s predmetno koncentracijo pridobiva kontrolo nad 19,8 % trga prodaje električne energije končnim odjemalcem. Prvi konkurent, podjetje GEN-I z Elektro energijo, dosega 26,3 % tržni delež, Petrol z E 3 22,6 % ter Energija plus pa 12,8 % tržni delež. Po izvedeni koncentraciji bosta podjetji, ki sta vertikalno integrirani, obvladovali 19,8 % trga prodaje električne energije na drobno končnim odjemalcem na slovenskem trgu.

2.3. Dobava poslovnim odjemalcem

161. Tabela 12: Tržni deleži podjetij HSE in ECE ter njihovih konkurentov na trgu prodaje električne energije na drobno poslovnim odjemalcem v letih od 2018 do 2020 (v %)

	2018	2019	2020	2019 skupine podjetij	2020 skupine podjetij
HSE	8,3	7,9	5,9	25,3	21,4
ECE	18,9	17,4	15,5	(7,9+17,4)	(5,9+15,5)
GEN-I	15,6	15,9	18,7	18,8	21,1
Elektro energija	3,9	2,9	2,4	(15,9+2,9)	(18,7+2,4)
Energija plus	11,2	12,7	12,8	12,7	12,8
Talum	11,1	9,8	8,2	9,8	8,2
E 3	8,9	9,3	9,7	18,1	21,9
Petrol	7,6	8,8	12,2	(9,3+8,8)	(9,7+12,2)
HEP Energija	7,2	7,6	6,6	7,6	6,6
Acroni	3,4	3,4	3,5	3,4	3,5
Ostali	3,9	4,3	4,5	4,3	4,5
HHI pred koncentracijo				1423	1507
HHI po koncentraciji				1666	1690
Razlika HHI				243	183

Vir: Agencija za energijo.¹³⁷

162. Pri analizi strukture nabavnih virov dobaviteljem, ki z električno energijo oskrbujejo končne poslovne odjemalce, lahko ugotovimo, da sta največja konkurenta skupina Petrol z E 3, ki dosega 21,9 % tržni delež, in skupina GEN-I z Elektro Energijo, ki dosega 21,1 % tržni delež. V koncentraciji udeleženi podjetji ECE in HSE skupaj po podatkih za leto 2020 dosemeta 21,4 % tržni delež, kar pomeni, da so prvi trije konkurenti na tem trgu zelo izenačeni. Izmed preostalih večjega konkurenta predstavlja še Energija plus z 12,8 %, sledijo pa Talum z 8,2 %, HEP Energija s 6,6 %, Acroni s 3,5 %, ostali pa dosegajo 4,5 %. S predmetno koncentracijo bo podjetje HSE kot rezultat združitve s podjetjem ECE pridobilo 15,5 % tržni delež na maloprodajnem trgu dobave električne energije poslovnim odjemalcem.

¹³⁷ Poročilo o stanju na področju energetike v Sloveniji v letu 2018, str. 91, v letu 2019, str. 112, v letu 2020, str. 114.

163. Tabela 13: Trg dobave električne energije poslovnim odjemalcem v obdobju 2018 – 2020

	2018	2019	2020
Število poslovnih odjemalcev	109.345	109.173	108.736
Poslovni odjem (v GWh)	10.534	10.411	9.339

Vir: Podatki Agencije za energijo.¹³⁸

164. Ob koncu leta 2020 je bilo v slovenski elektroenergetski sistem priključenih 108.736 poslovnih odjemalcev, vključno z odjemalci na prenosnem omrežju in črpalnim režimom črpalne elektrarne. Poslovni odjem energije v letu 2020 je znašal 9.339 GWh, kar je nekoliko manj, kot v letu 2019, ko je znašal 10.411 GWh. Agencija za energijo ugotavlja, da po večletnem naraščanju števila poslovnih odjemalcev že drugo leto zapored beležimo 0,4 % upad poslovnih odjemalcev. Največji delež med poslovnimi odjemalci predstavlja odjemna skupina na nizko napetostnem nivoju (NN), ki se ji moč ne meri, temveč je ta določena z jakostjo naprave za omejevanje toka, in sicer 87,6 %.¹³⁹

2.4. Dobava gospodinjskim odjemalcem

165. Tabela 14: Tržni deleži podjetij HSE in ECE ter njunih konkurentov na trgu prodaje električne energije na drobno gospodinjskim odjemalcem v letih od 2018 do 2020 (v %)

	2018 skupine podjetij	2019 skupine podjetij	2020 skupine podjetij
HSE	17,9	16,8	15,6
ECE	(/+17,9)	(/+16,8)	(/+15,6)
GEN-I	38,6	38,5	40,0
Elektro Energija	(23,8+14,8)	(24,6+13,1)	(26,7+13,3)
E 3	15,9	24,3	24,2
Petrol	7,7	(15,4+8,9)	(14,4+9,8)
Energija plus	14,4	13,4	13,0
Telekom	np	np	2,0
Ostali	5,5	7,0	5,2
HHI	2.360	2.584	2.629

Vir: Agencija za energijo.¹⁴⁰

166. Na trgu dobave električne energije gospodinjskim odjemalcem je tržni delež podjetja ECE v letu 2020 znašal 15,6 %, v letu 2019 16,8 %, in v letu 2018 17,9 %, kar pomeni, da se je v zadnjih treh letih nižal. Po izvedeni koncentraciji bo skupni tržni delež podjetij HSE in ECE ostal enak, saj podjetje HSE ne dobavlja električne energije gospodinjskim odjemalcem. Največji konkurent na tem trgu je podjetje Gen-I z Elektro energijo s 40 % tržnim deležem v letu 2020 (v letu 2019 38,5 %, sledi Petrol z E 3 s 24,2 % in Energija plus s 13 % tržnim deležem. HHI na tem trgu se je v letih

¹³⁸ Poročilo o stanju na področju energetike v Sloveniji v letu 2020, str. 28 in 114.

¹³⁹ Poročilo o stanju na področju energetike v Sloveniji v letu 2020, str. 28.

¹⁴⁰ Poročilo o stanju na področju energetike v Sloveniji v letu 2018, str. 92, v letu 2019, str. 113, in v letu 2020, str. 115.

od 2018 do 2020 povečeval in je v letu 2020 znašal 2.629, kar je povečanje za 45 glede na leto prej in za 269 glede na leto 2019. kar kaže na zmanjševanje konkurence na tem trgu.

167. Tabela 15: Trg dobave električne energije gospodinjskim odjemalcem v obdobju 2018-2020

	2018	2019	2020
Število gospodinjskih odjemalcev	846.575	850.874	855.039
Gospodinjski odjem (v GWh)	3.368	3.419	3.559

Vir: Portal energetika, Agencija za energijo.¹⁴¹

168. Ob koncu leta 2020 je bilo v slovenski elektroenergetski sistem priključenih 855.039 gospodinjskih odjemalcev, kar je nekoliko več kot leto prej in nekoliko manj kot pred dvema letoma. Količina njihovega odjema električne energije pa je v zadnjih treh letih minimalno naraščala in je v letu 2020 znašala 3.559 GWh.¹⁴²

2.4.1. Stopnja koncentracije trga prodaje električne energije na drobno

169. Prikaz stopnje koncentracije na trgu lahko zagotovi koristne podatke o stanju na področju konkurence. Za merjenje stopnje koncentracije se pogosto uporabi indeks Herfindahl-Hirschman (HHI)¹⁴³. HHI se izračuna tako, da se seštejejo kvadrati posameznih tržnih deležev vseh podjetij na trgu. HHI daje sorazmerno večjo težo tržnim deležem večjih podjetij. Čeprav je najbolje vključiti vsa podjetja, pomanjkanje podatkov o zelo majhnih podjetjih ne more biti pomembno, ker taka podjetja nimajo bistvenega vpliva na HHI. Medtem ko lahko da absolutna vrednost HHI začetni podatek o konkurenčnem pritisku na trgu po združitvi, je sprememba HHI (znana kot 'delta') koristen približek spremembe v koncentraciji, ki je neposredna posledica združitve.¹⁴⁴

170. Agencija je izračunala stopnjo koncentracije maloprodajnega trga pred in po izvedbi predmetne koncentracije, iz katere izhaja, da bo stopnja koncentracije trga po pridobitvi kontrole podjetja HSE nad podjetjem ECE srednje visoka¹⁴⁵ na trgu prodaje električne energije poslovnim odjemalcem (HHI 1.690), na trgu prodaje električne energije gospodinjskim odjemalcem pa se HHI zaradi koncentracije HHI ne bo spremenil in bo znašal 2.629, kar je visoka koncentracija trga. Razlika v stopnji koncentracije na trgu dobave poslovnim odjemalcem bo po izvedbi predmetne koncentracije zmerna, saj znaša 183. Glede na to, da lahko koncentracija v primeru, da se pozdružiteni indeks HHI na zmerno koncentriranem trgu poveča za več kot 100, vzbuja resne konkurenčno-pravne pomisleke, je treba učinke predmetne koncentracije proučiti.

¹⁴¹ <https://www.energetika-portal.si/statistika/statisticna-podrocja/elektricna-energija-kolicine/>. Poročilo o stanju na področju energetike v Sloveniji v letu 2020, str. 23.

¹⁴² Poročilo o stanju na področju energetike v Sloveniji v letu 2019, str. 27.

¹⁴³ HHI – Herfindahl-Hirschmanov indeks je merilo za velikost podjetij v odnosu do celotne panoge in je indikator stopnje konkurenčnosti med podjetji. Njegova vrednost se nahaja med 0 in 10000. Višji kot je indeks, višja je stopnja koncentracije in nižji kot je indeks, nižja je stopnja koncentracije tržne moči. Na podlagi vrednosti indeksa je mogoče sklepati na konkurenčnost v panogi. Višje vrednosti so lahko znak manjše konkurenčnosti in obratno, nižje vrednosti lahko pomenijo višjo konkurenčnost.

¹⁴⁴ Smernice o presoji horizontalnih združitvev, odst. 16.

¹⁴⁵ Vrednost HHI, ki je manjša od 1000, kaže na nizko koncentracijo, vrednost med 1000 in 1800 srednjo, nad 1800 pa visoko koncentracijo trga. Visoka koncentracija pomeni majhno število udeležencev trga z velikimi tržnimi deleži. Koncentracija vzbuja resne konkurenčno-pravne pomisleke v primeru, da se pozdružiteni indeks HHI na zmerno koncentriranem trgu poveča za več kot 100, na močno koncentriranem trgu pa za več kot 50 točk. Domneva se, da koncentracija verjetno ustvarja ali povečuje tržno močno v koncentraciji udeleženih podjetij, če se indeks HHI na močno koncentriranem trgu poveča za več kot 100 točk.

2.4.2. Menjava dobavitelja na maloprodajnem trgu električne energije

171. Agencija za energijo ugotavlja da je v letu 2020 dobavitelja električne energije zamenjalo 46.107 odjemalcev, in sicer 37.444 gospodinjstkih in 8.663 poslovnih odjemalcev, kar je skupaj 16 % manj kot v letu prej (v letu 2019 54.889, 41.466 gospodinjstkih in 13.423 poslovnih). V povprečju je mesečno dobavitelja električne energije zamenjalo 3.120 gospodinjstkih in 722 poslovnih odjemalcev. Število menjav dobavitelja se je zmanjšalo že peto leto zapored.¹⁴⁶

172. Tabela 16: Število menjav dobavitelja električne energije in količine zamenjane električne energije (v GWh) v obdobju od 2016 do 2020 po vrstah odjema

Leto	2016	2017	2018	2019	2020
Število menjav dobavitelja	76.531	69.130	62.449	54.889	46.107
- gospodinjstva	58.669	56.679	48.141	41.466	37.444
- poslovni	17.862	12.451	14.308	13.423	8.663
- delež gosp. (v %)	76,7	81,6	77,1	75,6	81,2
- delež posl. (v %)	23,3	18,4	22,9	24,4	18,8
Količina zamenjane energije	1.689	1.935	2.047	np	np
- gospodinjstva	273	261	228	np	np
- poslovni	1.416	1.674	1.819	np	np
- delež gosp. (v %)	16,2	13,5	11,4	np	np
- delež posl. (v %)	83,8	86,5	88,9	np	np
Količina/število menjav	0,022	0,028	0,033	np	np
- gospodinjstva	0,005	0,005	0,005	np	np
- poslovni	0,101	0,079	0,127	np	np

Vir: Agencija za energijo.¹⁴⁷

173. Največ kupcev je dobavitelja električne energije v zadnjih petih letih zamenjalo v letu 2016, in sicer 76.531, kar predstavlja 6,7 % vseh odjemalcev oziroma 15 % povečanje skupnega števila menjav dobavitelja v primerjavi z letom 2015.¹⁴⁸ V primerjavi z letom 2016 je bila količina zamenjane energije pri poslovnih odjemalcih v letu 2017 večja, kljub manjšemu številu menjav v tem letu, kar je posledica menjav dobavitelja večjih industrijskih odjemalcev električne energije. Pri gospodinjstvih je bila zaradi manjšega števila menjav v letu 2017 v primerjavi z letom 2016 tudi zamenjana količina električne energije manjša. V letu 2017 je bilo opravljenih 69.130 zamenjav dobaviteljev električne energije. Število menjav dobavitelja električne energije se je v letu 2017 v primerjavi z letom pred tem zmanjšalo za skoraj 10 %.¹⁴⁹ V letih od 2018 do 2020 se je trend zmanjševanja števila menjav dobavitelja električne energije nadaljeval, in sicer v letu 2018 za malo manj kot 10 %, v letu 2019 za 12 % in v letu 2020 glede na predhodno leto za 16 %. Sicer pa je bilo v letu 2020 zabeleženih 9,7 % manj menjav dobavitelja za gospodinjstki odjem in kar 35,5 % manj menjav za poslovni odjem kot leta 2019. Večje število menjav pri poslovnih odjemalcih je bilo zabeleženo v začetku leta, ko večinoma potečejo za eno leto sklenjene pogodbe o dobavi, dinamika v preostalih mesecih pa je občutno nižja.¹⁵⁰

174. Zamenjana količina energije je količina, ki jo je odjemalec porabil v določenem obdobju in bo zaradi menjave dobavitelja vplivala na povečanje porabe energije pri drugem (novem) dobavitelju. Zato je ob večjem številu menjav dobavitelja poslovnih in gospodinjstkih odjemalcev tudi zamenjana količina energije večja, korelacija pa je močna. V letu 2019 je največji delež menjav dobavitelja poslovnih odjemalcev (na podlagi zamenjane količine energije) v EU imela Poljska s

¹⁴⁶ Poročilo o stanju na področju energetike v Sloveniji v letu 2020, str. 120.

¹⁴⁷ Poročilo o stanju na področju energetike v Sloveniji v letu 2017, str. 99, v letu 2018, str. 96, v letu 2020, str. 121.

¹⁴⁸ Poročilo o stanju na področju energetike v Sloveniji v letu 2016, str. 100.

¹⁴⁹ Poročilo o stanju na področju energetike v Sloveniji v letu 2017, str. 98.

¹⁵⁰ Poročilo o stanju na področju energetike v Sloveniji v letu 2020, str. 121.

63 %, še štiri države pa so imele delež zamenjane količine višji od 25 %, kar je občutno več kot v Sloveniji, kjer smo zabeležili 17,2 % zamenjane energije v letu 2019, v letu 2020 pa le 11,6 %.¹⁵¹

175. Delež menjav dobavitelja gospodinjskih odjemalcev je v letu 2020 znašal 4,4 %, kar je pol odstotne točke manj kot leto prej. Zmanjševanje deleža menjav dobavitelja negativno vpliva na konkurenčnost trga, saj neaktivnost odjemalcev dobaviteljev ne sili k oblikovanju ugodnejših ponudb. Agencija za energijo za primerjavo navaja, da so imele v letu 2019 so štiri države v EU delež menjav dobavitelja gospodinjskih odjemalcev (na podlagi merilnih mest) višji od 20 %, od tega Belgija 23 %, še šest držav pa je imelo delež menjav višji od 10 %, kar je občutno več kot v Sloveniji, kjer je ta delež znašal 4,9 %.¹⁵²

176. Količina zamenjane električne energije se je v letu 2018 povečala za skoraj 6 % glede na predhodno leto, kar kaže na to, da so v večji meri menjali dobavitelja električne energije poslovni odjemalci. V letih 2019 in 2020 se je količina električne energije odjemalcev, ki so zamenjali dobavitelja, zmanjševala.¹⁵³

177. Agencija za energijo je z raziskavo ugotovila, da v obdobju od leta 2017 do 2020 79,9 % vseh odjemalcev na distribucijskem sistemu ni zamenjalo dobavitelja električne energije, med gospodinjskimi odjemalci pa je bilo takšnih kar 81,7 %.¹⁵⁴

2.4.3. Višina cen

178. Končna cena električne energije gospodinjskih odjemalcev se je v letu 2020 v primerjavi z letom 2019 znižala za 4,8 %, predvsem kot posledica sprejetih izrednih ukrepov Agencije za energijo in Vlade RS zaradi epidemije covid-19 v obdobju od meseca marca do maja 2021 (Agencija za energijo ni obračunavala tarifne postavke za obračunsko moč, znižale so se tarifne postavke omrežnine za distribucijski sistem).¹⁵⁵ Gospodinjski odjemalec električne energije izbere dobavitelja primarno na podlagi cene električne energije, ki je transparentno objavljena v javnih cenikih, šele nato pa na odločitve vplivajo ostale storitve ponudnika, kot so reševanje reklamacij, spremljanje števnih stanj, napredne spletne aplikacije itd.

179. Povprečna končna cena dobavljene električne energije za poslovni odjem (brez upoštevanja DDV) je v letu 2020 znašala 87,9 EUR/MWh in se je v primerjavi z letom 2019 zvišala za 5,3 %. Končne cene so se zvišale za vse uporabniške skupine, tudi pri najmanjši porabniški skupini IA,¹⁵⁶ ki v največji meri odraža porabo malih poslovnih odjemalcev. Zaradi sprejetih ukrepov Agencije za energijo in Vlade RS zaradi epidemije v 1. polletju 2020 se je končna cena znižala. Navedena ukrepa se nista nanašala na ostali poslovni odjem. Največje zvišanje je bilo v porabniški skupini IF, za katero je bila cena v letu 2020 za 7,7 % višja od cene v letu 2019. Najmanj so se cene zvišale za porabniško skupino IB, za katero je bila cena v letu 2020 za 1,9 % višja od cene v letu 2019.

180. Po podatkih Agencije za energijo se je maloprodajni indeks cen v vseh porabniških skupinah, razen v porabniških skupinah DB in DE, od aprila do septembra leta 2020 zvišal za približno 7 %, nato pa se je spustil na raven pred dvigom. Ob koncu marca 2020 se je iztekla veljavnost ponudbe

¹⁵¹ Poročilo o stanju na področju energetike v Sloveniji v letu 2020, str. 121.

¹⁵² Poročilo o stanju na področju energetike v Sloveniji v letu 2020, str. 121.

¹⁵³ Poročilo o stanju na področju energetike v Sloveniji v letu 2020, str. 122.

¹⁵⁴ Poročilo o stanju na področju energetike v Sloveniji v letu 2020, str. 126.

¹⁵⁵ Poročilo o stanju na področju energetike v Sloveniji v letu 2020, str. 103.

¹⁵⁶ IA - letna poraba manjša od 20 MWh, IB - letna poraba manjša od 20 MWh, IC - letna poraba od 500 MWh do manj kot 2.000 MWh, ID - letna poraba od 2.000 MWh do manj kot 20.000 MWh, IE - letna poraba od 20.000 MWh do manj kot 70.000 MWh, IF - letna poraba od 70.000 MWh do manj kot 150.000 MWh, IG - letna poraba enaka ali večja od 150.000 MWh, I - Skupaj - Skupaj industrijski odjem

s takrat najnižjo ceno dobavitelja GEN-I, od aprila 2020 naprej pa je najnižja vrednost MPI pripadala dobavitelju Elektro Prodaja E.U.¹⁵⁷

2.4.4. Ovire za vstop na trg

181. Tržni udeleženec, ki želi sodelovati kot dobavitelj na slovenskem maloprodajnem trgu, mora biti za to dejavnost registriran v katerikoli državi Evropske unije. Pred začetkom izvajanja dejavnosti mora postati član bilančne sheme in izpolnjevati druge zahteve, ki so določene z energetskim zakonom in podzakonskimi predpisi, ki se predvsem nanašajo na zahteve glede ločitve dejavnosti dobavitelja od dejavnosti distribucije v povezanih podjetjih. Dobavitelj električne energije z odjemalci ali manjšimi proizvajalci sklepa odprte pogodbe, pri katerih količine predane ali prevzete električne energije niso vnaprej znane, temveč se upoštevajo s števeci izmerjene vrednosti. Za potrebe bilančnega obračuna morajo dobavitelji operaterju trga v rokih, ki jih predpisujejo pravila za delovanje organiziranega trga z elektriko, posredovati obratovalne napovedi za svoja prevzemno-predajna mesta.¹⁵⁸
182. Okrepitev tržne moči podjetja HSE na maloprodajnem trgu električne energije, kar pomeni na vertikalno povezanem trgu s trgom prodaje električne energije na debelo, na katerem ima podjetje HSE znatno tržno moč, pomeni povečanje vstopnih ovir za potencialne konkurente. Za učinkovito konkuriranje na maloprodajnem trgu električne energije bo potencialni konkurent moral vstopiti hkrati tudi na veleprodajni trg električne energije, kar predstavlja dodatno oteževalno okoliščino za učinkovito konkurenco. Kot že ugotovljeno, bi vstop potencialnega konkurenta na oba navedena trga za njegov učinkovit nastop na maloprodajnem trgu terjal tudi dostop do nabavnega vira električne energije v RS, saj samo z uvozom, neposrednim ali posrednim, ne bi mogel učinkovito konkurirati že uveljavljenim podjetjem na maloprodajnem trgu, predvsem ne vertikalno povezanima skupinama podjetij GEN in HSE.
183. S pridobitvijo oziroma povečanjem tržnih deležev na trgu maloprodaje električne energije si bo podjetje HSE tudi povečalo portfelj kupcev, kar lahko pomembno pripomore k učinkovitejši izravnavi odstopanj od napovedanih količin in večji možnosti prilagajanja spremembam ponudbe in povpraševanja na trgu. Za obstoječe in potencialne konkurente navedeno pomeni relativno večje stroške in večja tveganja in s tem povečanje vstopnih ovir. K povečanju vstopnih ovir na maloprodajni trg pomembno prispeva tudi večji delež ponotranjenih nabav in prodaj električne energije med podjetji, ki se združujejo, kar ima za posledico zmanjšanje likvidnosti veleprodajnega trga. Potencialni konkurenti ne bodo v enaki meri sposobni uravnati odstopanj v sklopu svojega portfelja¹⁵⁹, če ne bodo imeli dostopa do zadostnih virov nabave električne energije znotraj RS in do zadostne baze strank.
184. (trg proizvodnje in trg maloprodaje). Ta možnost obstaja v primeru obstoja likvidnega trga prodaje električne energije na debelo. V tem primeru so tveganje in stroški vstopa nižji. V primeru neobstoja učinkovite konkurence na trgu veleprodaje električne energije bi morali potencialni novi konkurenti vstopiti hkrati na trg proizvodnje in trg maloprodaje električne energije, da bi lahko učinkovito konkurirali obstoječim podjetjem na trgu.¹⁶⁰

¹⁵⁷ Poročilo o stanju na področju energetike v Sloveniji v letu 2020, str. 92.

¹⁵⁸ 39. člen EZ-1, <https://www.agen-rs.si/izvajalci/elektrika/maloprodajni-trg/pogoji-za-vstop-na-maloprodajni-trg>.

¹⁵⁹ Odločba Evropske komisije M.4180 GDF/Suez.

¹⁶⁰ Vir: European Commission, Competition DG, DG Competition Report on Energy Sector Inquiry, 10 January 2007, str. 152 in str. 119 (http://ec.europa.eu/competition/sectors/energy/inquiry/full_report_part1.pdf).

3. HORIZONTALNA PREKRIVANJA TRGOV

185. Podjetje HSE je trenutno prisotno na veleprodajnem trgu in na maloprodajnem trgu poslovnim odjemalcem, z vstopom v podjetje ECE pa želi svojo dejavnost na trgu prodaje električne energije na drobno razširiti. Po podatkih Agencije za energijo je podjetje HSE na trgu prodaje električne energije na drobno končnim odjemalcem v letu 2020 doseglo 4,3 %, kar je nekoliko manj, kot v letu 2019, ko je doseglo 5,9 % in v letu 2018, ko je doseglo 6,3 % tržni delež, glede na razpoložljive podatke lahko sklepamo, da v celoti s prodajo električne energije končnim odjemalcem s prenosnega omrežja.
186. Tržni delež podjetja HSE po izvedbi predmetne koncentracije bo na trgu prodaje električne energije na drobno končnim odjemalcem po podatkih za leto 2020 znašal 19,8 %, za leto 2019 23,2 % in za leto 2018 25 %. Tržni delež ciljnega podjetja glede na podatke za leto 2020 znaša 15,5 %, za leto 2019 17,3 % in za leto 2018 18,7 %, kar pomeni, da bo podjetje HSE pridobilo kontrolo nad tem delom trga prodaje električne energije na drobno končnim odjemalcem. Iz podatkov je razvidno, da se je tako tržni delež podjetja HSE kot tudi tržni delež ciljnega podjetja v obdobju zadnjih treh let zmanjševal. Na trgu prodaje električne energije gospodinjiskim odjemalcem je v letu 2020 tržni delež podjetja ECE znašal 15,6 %, v letu 2019 16,8 % in v letu 2018 17,9 %, na trgu prodaje poslovnim odjemalcem pa v letu 2020 15,5 %, v letu 2019 17,4 % in v letu 2018 18,9 %. Ker na slednjem trgu deluje tudi podjetje HSE, ki je na tem trgu v letu 2020 doseglo 5,9 % tržni delež, se bo z izvedbo predmetne koncentracije skupni tržni delež v koncentraciji udeleženih podjetij povečal na 21,4 %. Tržni delež podjetja ECE na trgu prodaje električne energije vsem končnim odjemalcem, kakor tudi in na trgu prodaje poslovnim in gospodinjiskim odjemalcem se je od leta 2018 naprej vsako leto nekoliko zmanjšal.

3.1. Možni protikonkurenčni učinki horizontalnih združitvev

187. Obstajata dva glavna načina, po katerih lahko horizontalne združitve bistveno ovirajo učinkovito konkurenco, zlasti z ustvarjanjem ali krepitevijo prevladujočega položaja: z odstranitvijo pomembnega konkurenčnega pritiska za eno podjetje ali več podjetij, ki bi posledično povečala tržno moč brez usklajenega ravnanja (enostranski protikonkurenčni učinki); s spremembo narave konkurence, tako da je precej verjetneje, da bodo podjetja, ki prej niso usklajevala svojega ravnanja, zdaj uskladila in dvignila cene ali na drug način škodovala učinkoviti konkurenci. Z združitvijo lahko postane usklajevanje lažje, stabilnejše ali učinkovitejše za podjetja, ki so se usklajevala že pred združitvijo (koordinirani protikonkurenčni učinki ali koordinirano vzajemno delovanje).¹⁶¹

3.1.1. Enostranski protikonkurenčni učinki

188. Združitve lahko bistveno ovira učinkovito konkurenco na trgu z odpravo znatnega konkurenčnega pritiska za enega prodajalca ali več prodajalcev, ki posledično povečajo tržno moč. Najbolj neposredni učinek združitve je izguba konkurence med podjetji, ki se združujejo. Če bi na primer pred združitvijo eno od podjetij, ki se združuje, dvignilo svoje cene, bi izgubilo del prodaje v korist drugega podjetja, ki se združuje. Z združitvijo se ta posebna omejitev odpravi. Tudi podjetja na istem trgu, ki se ne združujejo, imajo lahko korist od združitve zaradi zmanjšanja konkurenčnega pritiska, ki je posledica združitve, ker lahko povečanje cen pri podjetjih, ki se združujejo, preusmeri del povpraševanja h konkurenčnim podjetjem, ki ugotovijo, da se jim splača povečati svoje cene. Zmanjšanje tega konkurenčnega pritiska lahko privede do bistvenih zvišanj

¹⁶¹ Smernice o presoji horizontalnih združitvev na podlagi uredbe sveta o nadzoru koncentracij podjetij, (2004/C 31/03; v nadaljevanju: Smernice o presoji horizontalnih združitvev), odst. 22.

cen na upoštevem trgu. Običajno koncentracija, ki sproži take enostranske protikonkurenčne učinke, bistveno ovira učinkovito konkurenco z ustvarjanjem ali krepitvijo prevladujočega položaja, praviloma tistega, ki ima po združitvi znatno večji tržni delež v primerjavi z naslednjim konkurentom. Koncentracije, ki sprožijo take enostranske protikonkurenčne učinke, so običajno neskladne s pravili konkurence.¹⁶²

189. Večji kot je tržni delež, večja je verjetnost, da ima podjetje tržno moč, in večji ko je porast tržnega deleža, bolj verjetno je, da bo združitev povzročila bistveno povečanje tržne moči. Čim večje je zvišanje prodajne osnove, ki omogoča višje marže po zvišanju cene, tem večja je verjetnost, da bodo podjetja, ki se združujejo, ugotovila, da je tako povišanje cen donosno kljub spremljajočemu zmanjšanju proizvodnje. Velja tudi, da višja ko je stopnja zamenljivosti med proizvodi podjetij, ki se združujejo, večja je verjetnost, da bodo podjetja, ki se združujejo, bistveno povišala cene.¹⁶³
190. S predmetno koncentracijo bo po podatkih za leto 2020 tržni delež podjetja HSE pri prodaji na drobno dosegel 19,8 %, na trgu prodaje električne energije na drobno gospodinjstvom odjemalcem bo tržni delež znašal 15,6 %, 21,4 % pa na trgu prodaje električne energije na drobno poslovnim odjemalcem. Podjetje HSE bo z izvedbo predmetne koncentracije pridobilo zmerno stopnjo tržne moči na vseh navedenih trgih. S predmetno koncentracijo bo prišlo do povečanja tržnega deleža na trgu prodaje električne energije na drobno, saj se bo podjetje HSE združilo s podjetjem s 15,5 % tržnim deležem in bo z 19,8 % tretje največje podjetje na trgu prodaje električne energije končnim odjemalcem. Največji konkurent na maloprodajnem trgu je skupina GEN, katere podjetji GEN-I in Elektro Energija sta v letu 2020 dosegli 26,3 % predmetnega trga, sledi skupina Petrol z 22,6 % leta 2020, njun tržni delež pa se je glede na leto 2019 nekoliko povišal.
191. Podjetje HSE bo po izvedeni koncentraciji z 21,4 % postalo eno izmed treh najmočnejših konkurentov na trgu prodaje električne energije poslovnim odjemalcem, poleg skupine GEN z 21,1 % in skupine Petrol z 21,9 %. Sledi Energija plus z 12,8 % tržnim deležem ter Talum z 8,2 %. Na trgu prodaje električne energije gospodinjstvom odjemalcem ostaja največji konkurent skupina vertikalno povezanih podjetij GEN s 40 % tržnim deležem, sledi skupina Petrol s 24,2 %, združeno podjetje s 15,6 %, Energija plus s 13 % ter Telekom z 2 %.
192. Konkurenca na maloprodajnih trgih izvira iz stanja konkurence na veleprodajnih trgih. Kadar so tržni pogoji takšni, da je malo verjetno, da bodo konkurenti strank bistveno povečali svojo ponudbo, če se cene povečajo, lahko to spodbudi podjetja, ki se združujejo, da zmanjšajo proizvodnjo pod skupno raven proizvodnje pred združitvijo in s tem dvignejo cene. Če so tržni pogoji taki, da imajo konkurenti zadostne zmogljivosti in menijo, da je razširitev proizvodnje donosna, je malo verjetno, da bo združitev ustvarila ali okrepila prevladujoč položaj. Razširitev proizvodnje pa je malo verjetna, kadar so konkurenti omejeni z zmogljivostmi in je povečanje zmogljivosti drago, ali če je obstoječa presežna zmogljivost znatno dražja za delovanje od zmogljivosti, ki se trenutno uporablja.¹⁶⁴
193. Presoja koncentracije se nanaša na presojo učinkov le-te za učinkovito konkurenco na upoštevem trgu po njeni izvedbi. Koncentracija predhodno neodvisnih in samostojnih podjetij lahko spremeni naravo konkurence na način, da postane konkurenca bistveno zmanjšana, kar lahko vodi tudi do zmanjšanja blaginje za potrošnika.

¹⁶² Smernice o presoji horizontalnih združitev, odst. 25.

¹⁶³ Smernice o presoji horizontalnih združitev, odst. 27.

¹⁶⁴ Smernice o presoji horizontalnih združitev, odst. 31-34.

3.1.2. Koordinirani protikonkurenčni učinki

194. Za usklajevanje je verjetneje, da bo do njega prišlo, če konkurenti zlahka dosežejo skupno mnenje, kako naj bi usklajevanje potekalo. Podjetja, ki se usklajujejo, bi morala imeti podobne poglede na to, kateri ukrepi naj bi se šteli za skladne z usklajenim ravnanjem in kateri ne.¹⁶⁵ Tudi javno dostopne ključne informacije, izmenjava informacij prek trgovskih združenj ali informacije, prejete prek navzkrižnih deležev ali udeležbe v skupnih podjetjih, lahko podjetjem pomagajo doseči pogoje usklajevanja.¹⁶⁶
195. Splošni pogoji podjetja ECE za dobavo električne energije poslovnim kupcem določajo, da lahko mali poslovni kupec odstopi od pogodbe v skladu s Splošnimi pogoji. V primeru, da odstop od pogodbe pomeni kršitev splošnih pogojev, je Kupec Prodajalcu dolžan plačati pogodbeno kazen v višini 20 % povprečne mesečne vrednosti dobave po tej pogodbi za vsak mesec, ko električne energije ni prevzel. Povprečna mesečna vrednost dobave se izračuna na podlagi vseh izstavljenih računov od začetka izvajanja te pogodbe, upošteva pa se le obračunana električna energija brez omrežnine, dodatkov k omrežnini in prispevkov, trošarine in DDV. V primeru, da kupec odstopi od pogodbe pred začetkom izvajanja dobave električne energije, plača 20 % pogodbene vrednosti, določene na osnovi pogodbenih količin in pogodbenih cen. Določila odpovednih rokov in pogodbenih kazni, ki so navedena v tem členu, veljajo za Malega poslovnega kupca le, če ta od pogodbe o dobavi odstopi z učinki v obdobju do enega leta po sklenitvi pogodbe. Mali poslovni kupec lahko od pogodbe o dobavi odstopi brez plačila pogodbene kazni, odškodnine, nadomestila ali kakršnegakoli drugega plačila iz naslova odstopa od pogodbe pred določenim rokom, če odpoved začne učinkovati najmanj eno leto po sklenitvi pogodbe.¹⁶⁷

3.1.3. Posledice koncentracije za učinkovito konkurenco na maloprodajnem trgu

196. Gospodinjski odjemalec električne energije ima pravico izbrati in zamenjati dobavitelja električne energije, pri čemer mora biti menjava dobavitelja izvedena v 21 dneh od vložitve popolne zahteve in se gospodinjškemu odjemalcu ne sme zaračunati. V primeru, da gospodinjski odjemalec zaradi menjave dobavitelja odstopi od pogodbe o dobavi najmanj eno leto po sklenitvi pogodbe, lahko odstopi brez plačila pogodbene kazni, odškodnine, nadomestila ali kakršnegakoli drugega plačila iz naslova odstopa od pogodbe, če odstopi od pogodbe prej kot eno leto po njeni sklenitvi, pa nosi posledice, ki so v pogodbi o dobavi določene za predčasni odstop. Navedeno kaže na precejšnjo elastičnost maloprodajnega trga električne energije za gospodinjške odjemalce, kar se odraža tudi v številnih zamenjavah dobavitelja električne energije.
197. Pogodbe z gospodinjskimi odjemalci se sklepajo v obliki tipskih pogodb za nedoločen čas, vendar pa imajo odjemalci, upoštevaje splošne pogoje, v vsakem trenutku odstopiti od obstoječe pogodbe brez penalov in brez negativnih pogodbenih posledic zamenjati obstoječega dobavitelja z alternativnim dobaviteljem. K večji elastičnosti na strani povpraševanja so pomembno vplivala določila EZ-1, ki dobaviteljem nalagajo preglednost njihovih ponudb na način, da omogočajo potrošnikom enostavno primerjavo med različnimi ponudbami ter omejujejo možnost vključevanja t.i. skritih stroškov v pogodbo, istočasno pa natančno določajo, katere ponudbe so lahko razvidne v spletnem primerjalniku Agencije za energijo. Poenotenje ponudb v okviru javno dostopnega primerjalnika je prispevalo k večji preglednosti veljavnih ponudb alternativnih dobaviteljev ter lažjo izbiro najugodnejšega dobavitelja s strani potrošnika. Ob navedenem pa so k lažji prehodnosti odjemalcev med dobavitelji

¹⁶⁵ Smernice o presoji horizontalnih združitvev, odst. 44.

¹⁶⁶ Smernice o presoji horizontalnih združitvev, odst. 47.

¹⁶⁷ Dokument št. 3061-39/2020-68.

dodatno ključno prispevala določila 48. člena EZ-1, ki preprečujejo dolgoročne vezave kupcev oziroma onemogočajo sklepanje pogodbenih razmerij, ki bi odjemalca na dolgi rok kakor koli ovirala pri svobodni izbiri in zamenjavi dobavitelja.

198. Za podjetje, ki dobavlja električno energijo končnim kupcem električne energije, so pomembni kupci, ki iz kakršnegakoli razloga dobavitelja električne energije ne bodo mogli ali želeli zamenjati, in pa možnosti, ki jih končni kupec ima, če želi zamenjati svojega dobavitelja. Stroški menjave dobavitelja so tako stroški kot čas in učinek, ki ga kupec doseže z menjavo dobavitelja.
199. Agencija za energijo ugotavlja, da je več kot 80 % gospodinjstev in več kot 65 % poslovnih odjemalcev glede menjave dobavitelja električne energije pasivnih. Vse redkejša praksa je tudi večkratna menjava dobavitelja znotraj koledarskega leta. Zaradi postopnega zviševanja cen dobave električne energije v obdobju zadnjih let je vse manj ustreznih cenovnih impulzov za menjavo dobavitelja. Delež menjav se predvsem na področju gospodinjstev približuje spodnji meji t. i. aktivnega trga (v letu 2020 je znašal 4,4 %), še leta 2017 pa je bil bližje njeni zgornji meji (8,4 %).¹⁶⁸
200. Konkurenca na maloprodajnem trgu dobave električne energije gospodinjstvom bo še naprej potekala med podjetji ECE (po izvedbi koncentracije HSE), GEN-I, Energija plus, Petrol in Telekom (ostali dobavitelji skupaj dosegajo 5 %), na trgu dobave poslovnim odjemalcem pa so poleg navedenih med konkurenti še podjetja Talum, HEP Energija in Acroni ter nekaj manjših konkurentov, ki skupaj ne dosegajo 5 %. Kupci, ki bi bili pripravljeni in bi tudi lahko zamenjali dobavitelja električne energije, bi po izvedeni koncentraciji imeli možnost izbirati med že navedenimi dobavitelji, od katerih je skupina, v kateri deluje GEN-I, vertikalno integrirana skupina, ki znotraj skupine razpolaga tudi s proizvodnimi zmogljivostmi. Po izvedbi predmetne koncentracije bi bila takšna tudi skupina v okviru HSE s podjetjem ECE, ostal bo še konkurent Energija plus, [redacted], ter ostali manjši konkurenti. Posledica predmetne koncentracije bo oblikovanje oziroma krepitev oligopolne strukture maloprodajnega trga, kar bi poleg enostranskih konkurenčnih učinkov lahko nekoliko povečalo možnost za usklajeno delovanje podjetij na trgu, ki je v nasprotju s pravili konkurence, kot možnost tihega usklajevanja, ki prav tako izkrivlja konkurenco na trgu, in je lahko predmet obravnave v okviru presoje koncentracij.

4. TRŽNA MOČ PODJETJA HSE

201. Podjetje HSE je pomemben dobavitelj vsem udeležencem na veleprodajnem trgu električne energije v RS, z izjemo vertikalno integrirane skupine podjetij GEN Energija, ker slovenska energija zanje predstavlja cenejši in manj tvegan vir nabave električne energije kot viri električne energije izven RS oziroma na slovenski borzi električne energije. Podjetje HSE je imelo v letu 2020 52,6 % tržni delež po inštalirani moči (v letu 2019 54 %), [50-60] % proizvodni delež na slovenskem trgu (v letu 2019 [50-60] %), [30-40] % v letu 2020 na trgu prodaje električne energije na debelo na slovenskem trgu, hkrati pa [30-40] % tržni delež (v letu 2019 [30-40] %) v proizvodnji in uvozu na slovenski trg, kar v obeh primerih pomeni pomembno tržno moč. Največji konkurent na veleprodajnem trgu je vertikalno povezano podjetje GEN Energija s tržnim deležem pri proizvodnji in uvozu na slovenski trg [10-20] % v letu 2020, na trgu prodaje električne energije na debelo [20-30] % in po inštalirani moči 25,3 %. Kot že navedeno, samo uvoz električne energije za konkumente podjetja HSE na maloprodajnem trgu ne bi predstavljal konkurenčnega nakupa zaradi tveganj, povezanih z uvozom električne energije (tveganja glede zakupa čezmejnih prenosnih zmogljivosti, nepredvidljivost tudi zaradi avkcijskega sistema dodeljevanja, tveganja zaradi dodeljevanja konec leta le za eno leto naprej, stroški zakupa čezmejnih prenosnih zmogljivosti). Podjetje HSE je

¹⁶⁸ Poročilo o stanju na področju energetike v letu 2020, str. 127.

pomemben trgovec z električno energijo, ki je s pomembno tržno močjo prisotno tako na segmentu trgovanja z električno energijo, kot pri proizvodnji električne energije. Podjetje, ki je prisotno na obeh segmentih in ima tudi pomembno tržno moč, lahko izbira med tem, ali bo potrebe po električni energiji pokrilo z uvozom ter nakupi na veleprodajnem trgu, s čimer tudi zmanjšuje razpoložljive uvozne kapacitete, ki bi bile sicer na razpolago konkurentom, ali z lastno proizvodnjo. Pomembno k tržni moči podjetja, ki ima prevladujoč delež v segmentu proizvodnih kapacitet določene države, kot že navedeno, prispeva tudi proizvodni portfelj le-teh.¹⁶⁹ Tudi Evropska komisija je v svoji praksi¹⁷⁰ tržno moč podjetja ugotavljala z obsegom proizvodnih zmogljivosti, s katerimi razpolaga podjetje, in položajem podjetja na segmentu uvoza električne energije.

202. Podjetja, ki so prisotna na trgu veleprodaje električne energije, so podjetja, ki na nacionalnem območju razpolagajo s proizvodnimi zmogljivostmi, in podjetja, ki na nacionalnem območju ne razpolagajo z zmogljivostmi za proizvodnjo električne energije in so na trgu prisotna le kot posredniki. Glavni interes proizvajalcev električne energije je prodati električno energijo na trgu in pri tem optimizirati poslovanje znotraj svojega proizvodnega portfelja. Posredniki električne energije le-to kupujejo in prodajajo, z namenom izkoristiti cenovne razlike med dvema geografskima trgoma. Večji proizvajalci električne energije ne prodajajo le električne energije iz svojih proizvodnih zmogljivosti, ampak so aktivno udeleženi v trgovanju z električno energijo.¹⁷¹ Optimiziranje prodaje znotraj dveh procesov, znotraj proizvodnje električne energije in znotraj trgovanja z električno energijo, omogoča podjetju večjo tržno moč, kot jo imajo konkurenti, ki obeh procesov ne morejo združevati. Tudi podjetje HSE lastno proizvedeno električno energijo prodaja svojim kupcem na domačem in evropskem veleprodajnem trgu, z električno energijo in z vsemi njenimi izvedenimi in povezanimi produkti pa tudi trguje na različnih energetskih borzah po vsej Evropi.¹⁷²

203. Proizvajalci električne energije imajo možnost vplivanja na ceno električne energije, in sicer z zmanjševanjem oziroma prilagajanjem proizvodnih zmogljivosti ali z višjimi cenami električne energije, če ocenijo, da je njihova proizvodnja nujno potrebna za zadovoljitev povpraševanja.¹⁷³ Podjetje HSE v svoji skupini združuje tako proizvodnjo kot veleprodajo električne energije. Podjetje z znatno stopnjo tržne moči lahko svojim konkurentom na spodnjem trgu povzroči zvišanje stroškov surovin, kar oslabi njihovo konkurenčno sposobnost.

204. Relevantno vprašanje konkurenčne presoje je, ali je količina porabljene električne energije tistih odjemalcev, ki ne bi mogli preusmeriti oziroma iz kakršnihkoli razlogov ne bi preusmerili svojega povpraševanja k električni energiji drugega izvora, zadostna, da bi bil hipotetičen prodajalčev dvig cene še vedno dobičkonosen (prodajalčev prihodek bi bil nižji zaradi upada količine prodaje kot posledica višje cene, na drugi strani pa bi se prodajalčev prihodek povečal zaradi višje prodajne cene in nižjih stroškov zaradi upada proizvodnje kot posledica manjše prodaje). Če bi dovolj potrošnikov ostalo pri obstoječem ponudniku proučevanega proizvoda, bi to pomenilo, da bi bil za prodajalca takšen dvig cene lahko dobičkonosen. Ob predpostavki nizke cenovne elastičnosti povpraševanja po električni energiji, ki je na kratki rok še manjša kot na daljši rok, bi bil lahko proizvajalčev poizkus dviga prodajnih cen električne energije nagrajen z večjim dobičkom. Na podlagi navedenega lahko zaključimo, da ima podjetje HSE znatno stopnjo tržne moči na trgu proizvodnje in prodaje električne energije na debelo v RS, kakor tudi na trgu proizvodnje in uvoza v RS.

¹⁶⁹ Glej tudi odločbo Agencije opr. št. 3061-30/2017-363, odstavek 307.

¹⁷⁰ Odločba Evropske komisije v zadevi EDP-ENI-GDP COMP/M.3440.

¹⁷¹ European Commission, Competition DG, DG Competition Report on Energy Sector Inquiry, 10 January 2007, str. 120, odst. 355-359. Vir: http://ec.europa.eu/competition/sectors/energy/inquiry/full_report_part2.pdf.

¹⁷² Spletna stran podjetja HSE: <https://www.hse.si/sl/skupina-hse/trgovanje-in-prodaja/>.

¹⁷³ Vir: European Commission, Competition DG, DG Competition Report on Energy Sector Inquiry, 10 January 2007, str. 132 (http://ec.europa.eu/competition/sectors/energy/inquiry/full_report_part2.pdf).

205. Že dejstvo, da je podjetje prisotno tako na trgu prodaje električne energije na debelo, kot na trgu prodaje električne energije na drobno, ki sta med seboj vertikalno povezana, lahko spremeni njegovo strategijo obnašanja. V pogojih proste konkurence bo podjetje v vsakem primeru zasledovalo cilj največjega dobička, po koncentraciji pa bi lahko spremenilo svojo dotedanjo strategijo doseganja največjega dobička. Iz pridobitve kontrole nad podjetjem, ki je prisotno na vertikalno povezanem trgu, izhajajo določene racionalizacije proizvodnje in prodaje električne energije, zaradi katerih bi lahko bili pribitki na ceno večji, kot le enostavna vsota pribitkov na obeh vertikalno povezanih trgih. Z večanjem tržnega deleža na trgu prodaje električne energije na drobno pa bi se hkrati tudi povečala osnova, ki bi omogočala večje pribitke na ceno električne energije. Dokler so povprečni variabilni stroški nižji od dosežene cene na trgu, podjetje električno energijo v kratkoročnem obdobju proizvaja. V trenutku, ko cena električne energije na trgu ne bi dosegla povprečnih variabilnih stroškov, dodatne enote električne energije na trgu ne bi več ponudilo.
206. Podjetje HSE bi lahko v primeru izvedbe predmetne koncentracije na trg plasiralo toliko električne energije, kolikor je ne bi prodalo preko svoje maloprodajne enote. Dokler njegova maloprodajna enota ne bi mogla prodati vse v proizvodnih enotah podjetja HSE proizvedene električne energije, bi podjetje HSE imelo interes električno energijo prodati tretjim, med drugim svojim konkurentom na trgu prodaje električne energije na drobno, oziroma bi jo ob ugodnejših pogojih izvozilo. V kolikor bi zaradi prihrankov pri stroških zaradi sinergijskih učinkov predmetne koncentracije podjetje HSE povečevalo svoj tržni delež na trgu prodaje električne energije na drobno, bi se sorazmerno zmanjševale tudi količine električne energije za tretje subjekte na trgu, saj bi bila ob določenem povečanju tržnega deleža lastnega podjetja na trgu prodaje električne energije na drobno s strani podjetja HSE za konkurente na tem trgu na voljo predvsem dražja električna energija iz termoelektrarn. Posledično bi bila tudi veleprodajna cena električne energije na trgu višja.
207. Povečanje tržnega deleža podjetja HSE, do katerega bo prišlo s predmetno koncentracijo na trgu dobave električne energije končnim odjemalcem na 19,8 %, na trgu dobave gospodinjiskim odjemalcem na 15,6 % in na trgu prodaje električne energije poslovnim odjemalcem na 21,4 %, pomeni povečanje tržne moči. V kolikor pa primerjamo tržne deleže v koncentraciji udeleženih podjetij (HSE in ECE) posebej s tržnimi deleži iz preteklih letih, pa se le-ti zmanjšujejo.
208. Ob predpostavki, da bi podjetje HSE po izvedeni koncentraciji v celoti pokrivalo potrebe svojega podjetja po električni energiji iz lastnih proizvodnih virov, ki bi po podatkih za leto 2020 na trgu prodaje električne energije na drobno dosegli tržni delež 19,8 %, na trgu dobave gospodinjiskim odjemalcem 15,6 % in na trgu dobave poslovnim odjemalcem 21,4 %, bi podjetje HSE preko podjetja ECE kratkoročno, ob predpostavki ohranitve tržnega deleža na trgu prodaje električne energije na drobno, prodalo določen del električne energije (2.407,4 GWh oz. 26,8 %) podjetju ECE¹⁷⁴ iz lastnih proizvodnih virov. Navedeno bi pomenilo, da bi podjetju HSE ostalo manj električne energije iz lastnih proizvodnih virov letno za prodajo tretjim subjektom na trgu Racionalno obnašanje poslovnega subjekta na trgu predpostavlja, da bo svojemu podjetju najprej omogočilo nakup cenejše električne energije oziroma večjega deleža cenejše električne energije, ki jo pri podjetju HSE predstavlja električna energija iz hidroelektrarn (3.985,6 GWh oz. 52,3 % v letu 2020. V kolikor predvidevamo, da bi bil v prihodnje delež proizvedene električne energije podjetja HSE v hidroelektrarnah podoben kot doslej, bi v primeru popolne oskrbe lastne skupine končnih odjemalcev z električno energijo v kratkoročnem obdobju podjetju HSE za prodajo tretjim subjektom na trgu preostalo 25,5 % električne energije iz hidroelektrarn in večji delež dražje električne energije, ki jo predstavlja električna energija iz termoelektrarn (47,7 %), na proizvodnjo katere pa ima podjetje večji vpliv. Iz navedenega izhaja, da bodo konkurenti na trgu prodaje električne energije na drobno še vedno določen del »cenejše« elektrike lahko kupili od podjetja

¹⁷⁴ Podatek za leto 2020.

HSE, kar pomeni, da konkurenca na trgu ne bo zmanjšana v takšni meri, da bi se bistveno zmanjšala oz. bi bila onemogočena.

209. S koncentracijo ustvarjena ekonomska moč v koncentraciji udeleženih podjetij je lahko na trgu omejena z nasprotno pogajalsko močjo subjektov, ki nastopajo kot kupci ali uporabniki proizvodov oziroma storitev. Predpogoj za izvajanje nasprotne pogajalske moči je možnost izbire odjemalcev, da preusmerijo svoje povpraševanje k drugemu ponudniku. Ključno je, ali bi kupci v primeru bistvenega ter trajnega dviga cene električne energije s strani podjetja HSE začeli kupovati električno energijo pri drugem dobavitelju električne energije oziroma pri virih izven RS. Količina razpoložljive električne energije slovenskega izvora je omejena tudi zaradi prodaje električne energije znotraj vertikalno povezane skupine GEN, zato je v veliki meri odvisna od proizvodnje in prodaje podjetja HSE ter preostanka razpoložljive električne energije skupine GEN. Kot je Agencija že navedla, uvoz ne more predstavljati samostojnega konkurenčnega vira nabave električne energije kupcev, ki oskrbujejo končne odjemalce na slovenskem trgu.
210. V odgovorih na vprašalnik je polovica konkurentov je navedla, da jim je pomembno, da električno energijo kupujejo pri slovenskem proizvajalcu in da zaradi predmetne koncentracije podjetje HSE ne bo imelo večje tržne moči. Večina konkurentov pa je navedla, da bi se zaradi višje nabavne cene verjetno preusmerili na ostale dobavitelje, se pa v primeru izvedbe predmetne koncentracije ne bi poslabšal njihov položaj na nabavnem trgu električne energije kljub temu, da ocenjujejo, da nimajo pogajalske moči.¹⁷⁵

5. VERTIKALNA POVEZANOST TRGA PROIZVODNJE IN PRODAJE ELEKTRIČNE ENERGIJE NA DEBELO S TRGOM PRODAJE ELEKTRIČNE ENERGIJE NA DROBNO

211. Glede na prisotnost podjetja HSE tako na trgu proizvodnje in prodaje električne energije na debelo kot na trgu prodaje električne energije na drobno ter prisotnost podjetja ECE na trgu prodaje električne energije na drobno je v konkretnem primeru podana določena stopnja vertikalne integracije. Podjetje HSE ima pomembno tržno moč glede na inštalirano moč, saj je na tem trgu v letu 2020 doseglo 52,6 % (če upoštevamo tudi manjše proizvajalce na prenosnem in na distribucijskem sistemu), v celotni proizvodnji in uvozu na slovenski trg je bil dosežen tržni delež [30-40] %, tržni delež podjetja HSE na trgu veleprodaje električne energije (proizvodnja in uvoz za prodajo kupcem, ki oskrbujejo svojo skupino končnih odjemalcev na slovenskem trgu in končnim odjemalcem na slovenskem trgu) pa je znašal [40-50] %. Takšnega tržnega deleža podjetje HSE na trgu ni pridobilo s koncentracijo, ampak je z njim že vstopilo v koncentracijo pridobitve kontrole podjetja HSE nad podjetjem ECE.
212. Agencija ugotavlja, da je tržni delež podjetja HSE na trgu proizvodnje in prodaje električne energije na debelo, ki je vertikalno povezan s trgom prodaje električne energije na drobno, relativno visok. Na trgu proizvodnje in prodaje električne energije na debelo je poleg podjetja HSE prisotno podjetje GEN-E s tržnim deležem [20-30] % in podjetje [REDACTED] s tržnim deležem [0-10] % (po podatkih za leto 2019). Podjetje GEN-E je vertikalno integrirano in prisotno tudi na maloprodajnem trgu preko prodaje podjetja GEN-I in Elektro Energija. Glede na navedeno je Agencija preučila možnost oziroma verjetnost, ali bi koncentracija pridobitve kontrole podjetja HSE nad podjetjem ECE lahko povzročila zaprtje dostopa do virov dobave ali povzročila, da bo dostop do virov dobave s strani konkurentov na maloprodajnem trgu bistveno otežen in mogoč pod bistveno slabšimi pogoji.

¹⁷⁵ Analiza vprašalnikov št.: 3061-39/2020-40, 42, 44, 46, 49, 50, 51, 57.

213. Agencija ugotavlja, da je za kupce električne energije, ki oskrbujejo skupino končnih odjemalcev na slovenskem trgu, za učinkovito konkuriranje na maloprodajnem trgu pomembna in potrebna električna energija proizvajalcev na slovenskem trgu, torej tudi in predvsem električna energija podjetja HSE, saj nakup na borzi BSP ne omogoča nakupa dolgoročnejših oziroma terminskih proizvodov električne energije, ki so ključni za uspešno konkuriranje na trgu, uvoz pa je ali cenovno nekonkurenčen ali povezan s prevelikimi tveganji in zato ne more v celoti nadomestiti konkurenčnega vira nabave električne energije od proizvajalcev znotraj RS.
214. Podjetje HSE je prisotno na trgu proizvodnje in prodaje električne energije na debelo, na trgu nabave električne energije, proizvodnje in uvoza električne energije. Na vertikalno povezanih trgih nabave električne energije in na trgu prodaje električne energije na drobno poslovnim in gospodinjstvom odjemalcem pa tudi podjetje ECE. Smernice o presoji nehorizontalnih združitvev na podlagi Uredbe Sveta o nazoru koncentracij podjetij (2008/C 265/07; v nadaljevanju: Smernice o presoji nehorizontalnih združitvev)¹⁷⁶ določajo, da pomenijo nehorizontalne združitve grožnjo učinkoviti konkurenci v primeru, če ima združeni subjekt precejšnjo stopnjo tržne moči (ki ni nujno prevladujoči položaj) na najmanj enem od zadevnih trgov. Prav tako navajajo, da Komisija verjetno ne bo izrazila pomislekov glede usklajenih ali neusklajenih nehorizontalnih združitvev, če bo tržni delež novega subjekta po združitvi na vsakem od zadevnih trgov znašal manj kot 30 %, HHI pa pod 2.000.¹⁷⁷
215. Nujni predpogoj za ugotovitev problemov glede konkurence je precejšnja stopnja tržne moči na najmanj enem od zadevnih trgov. V primeru obravnavane koncentracije je precejšnja stopnja tržne moči podjetja HSE izkazana že na trgu proizvodnje in prodaje električne energije na debelo v Republiki Sloveniji, na katerem ocenjeni tržni delež ([30-40] %) podjetja HSE presega v Smernicah o presoji nehorizontalnih združitvev navedeni prag 30 %. Tržni delež podjetja HSE po koncentraciji bo na trgu dobave električne energije vsem končnim odjemalcem 19,8 %, na ožjem trgu prodaje električne energije gospodinjstvom odjemalcem 5,6 % in na trgu prodaje električne energije poslovnim odjemalcem 21,4 %, ob tržnem deležu v koncentraciji udeleženih podjetij na drugem, vertikalno povezanem trgu proizvodnje in prodaje električne energije na debelo, ki je večji od 30 %, in ob izkazani visoki stopnji tržne moči v koncentraciji udeleženih podjetij vsaj na enem od zadevnih trgov je potreben, vendar ne zadosten, pogoj za škodo konkurenci. Iz navedenega izhaja, da pogoj, ki je potreben, ni izpolnjen. Visoka stopnja tržne moči podjetja HSE je izkazana na trgu proizvodnje in prodaje električne energije na debelo v Republiki Sloveniji, kot tudi pri proizvodnji in uvozu električne energije podjetja HSE, kjer je doseglo [30-40] %, na trgu proizvodnje in prodaje na debelo na slovenskem trgu pa dosega tržni delež, [REDACTED]. Pri proizvodnji in uvozu električne energije največji vertikalno integriran konkurent podjetja HSE, to je skupina GEN, po podatkih za leto 2020 dosega 19,9 % tržni delež.
216. Učinkovita konkurenca prinaša potrošnikom koristi, kakor so nizke cene, visoko kakovostni proizvodi, širok izbor blaga in storitev. Koncentracije, ki bi lahko kupcem odvzele navedene ugodnosti z bistvenim povečanjem tržne moči podjetij, lahko bistveno ovirajo učinkovito konkurenco. Povečana tržna moč pomeni sposobnost enega ali več podjetij donosno povišati cene, zmanjšati proizvodnjo, izbiro ali kakovost blaga in storitev. Tudi združitve, ki vključuje podjetje, katerega tržni delež bo po koncentraciji ostal pod 50 %, lahko vzbujata skrb glede konkurence z vidika dejavnikov moči in števila konkurentov na trgu, navzočnosti omejitev glede zmogljivosti ali stopnje, do katere so proizvodi udeležencev združitve bližnji substituti. Komisija je obravnavala nekaj primerov koncentracij, katerih posledica so bila podjetja s tržnim deležem med

¹⁷⁶ Smernice o presoji nehorizontalnih združitvev, odstavek 23.

¹⁷⁷ Smernice o presoji nehorizontalnih združitvev, odstavek 25.

40 in 50 % in v nekaterih primerih pod 40 %, ki bi lahko privedle do ustvarjanja ali krepitve prevladujočega položaja.¹⁷⁸

5.1. Možni vertikalni učinki koncentracije

5.1.1. Neusklajeni učinki (izključitev)

217. Posledica združitve bi bila izključitev, kadar ima dejanski ali morebitni konkurent oviran ali onemogočen dostop do dobav ali trgov zaradi združitve, kar zmanjšuje konkurenčno sposobnost in/ali spodbudo zadevnih podjetij. Izključitev lahko konkurente odvrča od vstopa ali širitve oziroma jih spodbuja k izstopu s trga. Tako se lahko izključitev pojavi tudi v primeru, ko izključeni konkurenti niso prisiljeni izstopiti s trga; zadostuje že, da so konkurenti prikrajšani in posledično manj konkurenčno sposobni. Tovrstna izključitev velja za protikonkurenčno, kadar združujočim se podjetjem posredno omogoči, da v dobičkonosne namene dvignejo ceno.¹⁷⁹ Ločimo dve obliki izključitev: izključitev pri surovinah – združitev, pri kateri je verjetno, da bo izključitev zaradi preprečevanja dostopa do pomembnih surovin zvišala stroške konkurentom na spodnjem delu oskrbne verige, in izključitev pri kupcih – združitev, pri kateri je verjetno, da bo izključila konkurente na zgornjem delu oskrbne verige in omejevala njihov dostop do zadostne mreže strank.¹⁸⁰

218. Agencija je podrobno analizirala tržno moč podjetja HSE na trgu prodaje električne energije na debelo v Republiki Sloveniji, pri proizvodnji in uvozu na slovenski trg, kot tudi na nabavnem trgu, iz česar jasno izhajajo ugotovitve o najmanj precejšnji stopnji tržne moči podjetja HSE na teh trgih. Kadar ima podjetje, ki je udeleženo v vertikalni koncentraciji, najmanj na enem izmed trgov znatno stopnjo tržne moči, je potrebna podrobna nadaljnja analiza učinkov, ki jih takšna koncentracija lahko ima na učinkovito konkurenco na upoštevanih trgih.

5.1.1.1. Izključitev pri surovinah

219. Izključitev pri surovinah nastane, kadar bi novi subjekt po združitvi omejil dostop do proizvodnje ali storitev, ki bi jih v primeru brez združitve dobavil, ali zvišal stroške njegovim konkurentom na spodnjem delu oskrbne verige ter jim otežil dobavo surovin po cenah in pod pogoji, ki bi veljali v primeru brez združitve. Izključitev pri surovinah lahko škodi potrošnikom, ne da bi bili ob tem konkurenti združenega podjetja prisiljeni izstopiti s trga. Odločilnega pomena je, ali bi višji stroški surovin povečali cene za potrošnike.¹⁸¹ Pri presoji verjetnosti proti konkurenčne izključitve pri surovinah je treba proučiti, ali bi združen subjekt po združitvi lahko izvajal občutno izključevanje pri surovinah, ali bi imel spodbudo k takemu ravnanju in ali bi strategija izključevanja občutno škodljivo vplivala na konkurenco na spodnjem delu oskrbne verige.¹⁸² Kadar je konkurenca na trgu s surovinami oligopolna, odločitev združenega podjetja, da omeji dostop do svojih surovin, zmanjša konkurenčni pritisk na preostale dobavitelje surovin, kar jim lahko omogoči dvig cene surovine, ki jo zaračunavajo nepovezanim konkurentom na spodnjem delu oskrbne verige.

220. Oligopolni trg označujejo trije ključni elementi, in sicer, da je na trgu prisotnih le nekaj večjih konkurentov, da obstajajo visoke vstopne ovire na trg in da lahko oligopolistična podjetja proizvajajo tako diferencirane kot homogene proizvode. V primeru oligopolističnih trgov ravnanja enega podjetja na trgu vplivajo na ravnanja drugega podjetja na trgu in obratno. Večja kot je homogenost zadevnega proizvoda, večja je medsebojna odvisnost konkurenčnih podjetij na trgu.

¹⁷⁸ Smernice o presoji nehorizontalnih združitev, odstavek 17.

¹⁷⁹ Smernice o presoji nehorizontalnih združitev, str. 10, odst. 29.

¹⁸⁰ Smernice o presoji nehorizontalnih združitev, str. 10, odst. 30.

¹⁸¹ Smernice o presoji nehorizontalnih združitev, str. 10, odst. 31.

¹⁸² Smernice o presoji nehorizontalnih združitev, str. 11, odst. 32

Če oligopolistično podjetje spremeni ceno, bo to imelo vpliv na količino konkurenčnega podjetja, zato bo tudi konkurent spremenil svojo prodajno politiko. Obnašanje oligopolističnega podjetja na trgu vključuje predvidevanja o odzivanju konkurenčnega podjetja in obratno, saj tako oba pridobita največ (t.i. zapornikova dilema).¹⁸³ Struktura slovenskega trga proizvodnje in prodaje električne energije je oligopolna, saj so na njem prisotni le trije večji konkurenti, ki imajo na slovenskem trgu tudi zmogljivosti za proizvodnjo električne energije. V svoji pretekli praksi je Agencija ugotovila, da uvoz električne energije in nakup električne energije na borzi ne moreta predstavljati zadostnega konkurenčnega pritiska v RS proizvedeni električni energiji.

221. V zadnjih letih na trgu električne energije ni prišlo do večjih sprememb. Še vedno se trguje za segment znotraj dneva, ki poteka neprekinjeno 24 ur na dan 365 dni v letu. Do manjše spremembe je prišlo v letošnjem letu s pričetkom izmenjave električne energije po podmorskem kablu med Črno Goro in južno Italijo (moč: 600 MW - približno moč proizvodnje bloka TEŠ 6), kar omogoča večjo izmenjavo električne energije in posledično zmanjšanje cenovnega pritiska pri dodeljevanju čezmejnih prenosnih zmogljivosti. Letos naj bi bila dokončana tudi izgradnja daljnovoda Cirkovce – Pince, ki naj bi povezal slovensko in madžarsko prenosno omrežje. Kljub navedenim spremembam pa Agencija sklepa, da so okoliščine trgovanja z električno energijo podobne kot pred dvema letoma in bo struktura slovenskega trga proizvodnje in prodaje električne energije ostala nespremenjena.

222. Agencija ugotavlja, da spremembe v strukturi tržnih deležev na upoštevni trgih prodaje električne energije na drobno po izvedbi predmetne koncentracije, kljub visokim vstopnim oviram za hiter in učinkovit vstop tako na veleprodajni kot na maloprodajni trge električne energije ne bodo tolikšne, da bi količina električne energije, ki bo prodana znotraj vertikalno integriranega podjetja, pomenila tolikšno zmanjšanje električne energije za tretje subjekte na trgu, da bi to lahko imelo za posledico bistveno zmanjšanje električne energije znotraj RS. Podjetje HSE je dobavitelj električne energije na slovenskem trgu poleg podjetju ECE

[REDACTED]

Agencija ocenjuje, da ni verjetno, da bi se njegov tržni delež na trgu prodaje električne energije na drobno poslovnim odjemalcem in na trgu prodaje električne energije gospodinjskim odjemalcem v kratkem času povečal v tej meri, da bi se posredno zvišali stroški surovin konkurentom na maloprodajnem trgu električne energije v meri, da bi to pomenilo bistveno zmanjšanje ali onemogočanje učinkovite konkurence na trgu.

223. Spodbuda k izključevanju je odvisna od stopnje dobičkonosnosti izključitve. Vertikalno povezana podjetja bodo ob tem upoštevala, kako bi njihove dobave surovin konkurentom na spodnjem delu oskrbne verige vplivale na dobičke lastnih poslovnih subjektov na zgornjem in spodnjem delu oskrbne verige. Spodbuda je odvisna od obsega, v katerem bi izključeni konkurenti preusmerili povpraševanje na spodnjem delu oskrbne verige, in od deleža preusmerjenega povpraševanja, ki ga lahko pridobi poslovni objekt povezanega podjetja, ki posluje na spodnjem delu oskrbne verige. Električna energija podjetja HSE je pomembna surovina za podjetja na trgu dobave električne energije končnim odjemalcem na slovenskem trgu. [REDACTED]. Glede na nekoliko zmanjšano likvidnost trga po izvedbi predmetne koncentracije potencialno izključeni konkurenti na trgu prodaje električne energije na drobno ne bi bili izključeni v tolikšni meri, da bi to bistveno zmanjšalo njihovo sposobnost konkuriranja na tem trgu.

¹⁸³ <http://www.economicdiscussion.net/oligopoly/oligopoly-market-nature-and-types-market-structure/17131>.

224. Pomisleki glede konkurence zaradi izključitve pri surovinah lahko nastanejo, če bi združitev povzročila dvig cen na trgu na spodnjem delu oskrbne verige, kar bi bistveno oviralo učinkovito konkurenco. Protikonkurenčna izključitev se lahko pojavi, če vertikalna združitev omogoča zviševanje stroškov konkurentom spodnjem delu oskrbne verige, kar bi povečalo pritisk na njihove prodajne cene. Učinkovito konkurenco lahko bistveno ovira tudi povečanje vstopnih ovir za morebitne konkurente. Pridobitev kontrole podjetja HSE nad podjetjem ECE pomeni verjetnost, da bo podjetje ECE kot del skupine HSE deležno ugodnejših pogojev dobave električne energije kot njegovi vertikalno nepovezani konkurenti, zaradi česar bi se lahko začeli stroški vertikalno neintegriranim konkurentom na maloprodajnem trgu posredno povečevati. Vendar pa Agencija ocenjuje, da kljub navedenemu vpliv predmetne koncentracije glede na dosežen tržni delež podjetja HSE po koncentraciji na maloprodajnem trgu ne bo tolikšen, da bi to povzročilo bistveno zmanjšanje učinkovite konkurence na maloprodajnih in veleprodajnem trgu električne energije.
225. Zmogljivosti za uvoz električne energije iz držav z nižjo ceno električne energije, to je iz Avstrije, so v veliki meri zasedene, zato ostajajo proste ČPZ na mejah z državami z višjo ceno električne energije. V primeru, da bi imel združeni subjekt spodbudo povečati količino veleprodajne dobave, bi mu pogoji konkurence po izvedeni koncentraciji omogočali, da to stori po enaki ali nekoliko višji ceni kot pred koncentracijo. Uvoz električne energije ne more predstavljati zadostnega konkurenčnega pritiska električni energiji v koncentraciji udeleženih podjetij, med drugim zaradi možnosti zakupa dolgoročnih ČPZ le za leto vnaprej in posledično prevelikih tveganj, da bi lahko predstavljal osnovni vir nabave konkurentov. Konkurenčen vir nabave električne energije znotraj RS je za kupce, ki oskrbujejo svojo skupino končnih odjemalcev, nujen za učinkovito konkuriranje na trgu prodaje električne energije na drobno.
226. Iz navedbe, da je v preteklosti konkurent, ki je imel na trgu podoben položaj kot združeni subjekt v predmetni koncentraciji, prenehal dobavljati surovine konkurentom na spodnjem delu oskrbne verige, bi lahko sklepali, da je sprejetje takšne strategije lahko poslovno smiselna poteza.¹⁸⁴ Pomembno je, kako bi padec dobička na zgornjem delu oskrbne verige, ki bi bil posledica zmanjšanja prodaje električne energije konkurentom (dejanskim in morebitnim) na veleprodajnem trgu, vplival na kratkoročni ali dolgoročni dvig dobička na podlagi večje prodaje na spodnjem delu oskrbne verige oziroma, odvisno od primera, na podlagi možnosti za zvišanje cen potrošnikom.
227. Podjetje HSE na veleprodajnem trgu prodaja tako električno energijo, proizvedeno v skupini HSE, kot tudi električno energijo, ki jo podjetje HSE kupi na veleprodajnem trgu od drugih tržnih udeležencev. Podjetje HSE nato vso električno energijo proda na veleprodajnem trgu po različnih cenovnih nivojih, ki so predvsem odvisni od produkta električne energije, časa prodaje, časovnega obdobja, za katerega se pogodba o prodaji električne energije sklepa, od vremenskih dejavnikov (na primer hidrologija, temperature ipd.).
228. Na splošno združitev vzbudi pomisleke glede konkurence zaradi izključitve pri surovinah, če povzroči dvig cen na trgu na spodnjem delu oskrbne verige, kar bi bistveno oviralo učinkovito konkurenco. Protikonkurenčna izključitev se lahko pojavi, če vertikalna združitev udeležencem združitve omogoča zviševanje stroškov konkurentom na trgu na spodnjem delu oskrbne verige, kar bi povečalo pritisk na njihove prodajne cene. Da lahko govorimo o bistveni škodi, povzročeni učinkoviti konkurenci, morajo imeti izključena podjetja praviloma dovolj pomembno mesto v konkurenčnem procesu na trgu na spodnjem delu oskrbne verige. Z večanjem deleža konkurentov, ki so izrinjeni s trga na spodnjem delu oskrbne verige, raste tudi verjetnost, da bi združitev znatno povečala cene na spodnjem delu oskrbne verige in tako na tem področju bistveno ovirala učinkovito konkurenco. Določeno podjetje je lahko kljub sorazmerno majhnemu tržnemu

¹⁸⁴ Smernice o presoji nehorizontalnih združitev, str. 13, odst. 44, opomba 7.

deležu v primerjavi z drugimi udeleženci na trgu pomemben konkurent, ker je na primer tesni konkurent vertikalno povezanega podjetja ali ker je posebno agresiven konkurent.¹⁸⁵

229. Učinkovito konkurenco lahko bistveno ovira tudi povečanje vstopnih ovir za morebitne konkurente. Vertikalna združitev lahko izključi morebitno konkurenco na spodnjem delu oskrbne verige, če bi bilo verjetno, da združeni subjekt morebitnim novim ponudnikom na spodnjem delu oskrbne verige ne bo dobavljal ali jim bo dobavljal samo pod pogoji, ki bi bili manj ugodni kot v primeru brez združitve. Zgolj verjetnost, da bi združeni subjekt po združitvi izvajal strategijo izključevanja, bi že lahko ustvarila močan odvračilni učinek na morebitne nove udeležence. Učinkovito konkurenco na spodnjem delu oskrbne verige lahko bistveno ovira povečanje vstopnih ovir, zlasti če bi zaradi izključitve pri surovinah morali navedeni morebitni konkurenti vstopiti na spodnji in zgornji del oskrbne verige, da bi lahko učinkovito konkurirali na obeh trgih. Zaskrbljujoče povečanje vstopnih ovir je zlasti pomembno v sektorjih, ki so odprti za konkurenco ali se bodo po pričakovanjih odprli v bližnji prihodnosti.

230. Dostop do električne energije podjetja HSE (ali morebitnega konkurenta s proizvodnjo v RS) po konkurenčnih cenah je za dobavitelje končnim odjemalcem na slovenskem trgu pomemben, če ne kar ključen, za učinkovito konkuriranje na maloprodajnem trgu.

231. S predmetno koncentracijo bo podjetje HSE pridobilo kontrolo nad podjetjem ECE, ki je na trgu prodaje električne energije končnim kupcem, kakor na ožjem trgu prodaje električne energije gospodinjskim odjemalcem in na trgu prodaje električne energije poslovnim odjemalcem v letu 2020 doseglo okrog 15,5 % tržni delež. Navedeno pomeni, da se bo po izvedbi predmetne koncentracije za toliko povečal skupni tržni delež podjetja HSE na maloprodajnem trgu električne energije, kar pomeni tudi vpliv na zmanjšanje likvidnosti trga električne energije. Gre za 15,5 % povišanje tržnega deleža, kar pomeni, da bo po koncentraciji najvišji tržni delež na z vertikalno povezanem trgom proizvodnje in prodaje električne energije v RS, trgom proizvodnje in uvoza električne energije v RS oziroma nabavnim trgom električne energije, na katerem ima podjetje HSE znatno tržno moč, na trgu prodaje električne energije poslovnim odjemalcem znašal, 21,4 %. Tržni delež na enem izmed vertikalno povezanih trgov bo znašal ravno 15 % (trg prodaje električne energije na drobno gospodinjstvom), ki ga kot mejnega določa Obrazec za posredovanje informacij in podatkov za opredelitev trgov, na trgu prodaje električne energije poslovnim odjemalcem pa se bo za toliko povečal in bo po izvedeni koncentraciji znašal 21,4 %, kar je šest odstotnih točk več od mejnih 15 % za opredelitev upoštevanih vertikalno povezanih trgov. Agencija ugotavlja, da povečanje tržne moči v koncentraciji udeleženi podjetij po izvedbi predmetne koncentracije ne bo tolikšno, da bi bil njen vpliv na učinkovito konkurenco na upoštevanih trgih tolikšen, da bi to pomenilo bistveno zmanjšanje ali onemogočanje učinkovite konkurence.

5.1.1.2. Izključitev pri kupcih

232. Izključitev pri kupcih se lahko pojavi, kadar se dobavitelj poveže s pomembno stranko na spodnjem delu oskrbne verige. Zaradi prisotnosti na spodnjem delu oskrbne verige lahko združeni subjekt svojim dejanskim ali morebitnim konkurentom na trgu na zgornjem delu oskrbne verige prepreči dostop do zadostne mreže strank in zmanjša njihovo konkurenčno sposobnost ali spodbudo. Tako bi se lahko zvišali stroški konkurentom na spodnjem delu oskrbne verige, kar bi jim otežilo dobavo surovine po cenah in pod pogoji, ki bi bili podobni kot v primeru brez združitve. Združeni subjekt bi tako lahko v dobičkonosne namene oblikoval višje cene na spodnjem delu oskrbne verige. Izključitev pri kupcih lahko škoduje potrošniku, ne da bi bili ob tem konkurenti združenega podjetja prisiljeni izstopiti s trga. Odločilnega pomena je, ali bi višji stroški surovin povečali cene za potrošnike.¹⁸⁶

¹⁸⁵ Smernice o presoji nehorizontalnih združitvev, str. 14, odstavek 48.

¹⁸⁶ Smernice o presoji nehorizontalnih združitvev, str. 16, odstavek 58.

233. Izključitev pri strankah ima lahko različne oblike. Pri presoji, ali bi združeni subjekt lahko izločil konkurente pri dostopu do trga na spodnjem delu oskrbne verige, je treba proučiti, ali je na trgu na spodnjem delu oskrbne verige konkurentom na zgornjem delu oskrbne verige (dejanskim ali morebitnim) na voljo dovolj gospodarskih možnosti za prodajo njihovih proizvodov. Izključitev pri strankah je zaskrbljujoča, kadar vertikalna združitev vključuje podjetje, ki je pomembna stranka s precejšnjo stopnjo tržne moči na spodnjem delu oskrbne verige. Komisija verjetno ne bo imela pomislekov glede konkurence iz tega razloga, če zdaj ali v prihodnosti obstaja dovolj obsežna mreža strank, ki se bo verjetno obrnila na neodvisne dobavitelje.¹⁸⁷
234. Kadar izključitev pri strankah dejansko preprečuje vstop na trg, lahko cene surovin ostanejo na višji ravni, kot bi bile sicer, kar zvišuje stroške dobave surovine konkurentom združenega podjetja, ki poslujejo na spodnjem delu oskrbne verige. Komisija lahko pri presoji upošteva obstoj različnih trgov, povezanih z različnimi načini uporabe surovine. Če je dostop do trga na spodnjem delu oskrbne verige precej omejen, dobavitelju na zgornjem delu oskrbne verige morda ne bo uspelo doseči stopnje učinkovitosti in bo zato morda na drugih trgih posloval z višjimi stroški.¹⁸⁸
235. Vertikalna koncentracija lahko odvrne potencialne nove konkurente na zgornjem delu oskrbne verige od vstopa na trg, če ni zadostnega povpraševanja na maloprodajnem trgu. V takem primeru lahko vertikalna koncentracija poveča vstopne ovire in oteži vstop na trg.
236. Splošni pogoji določajo pogoje nakupa električne energije tistih odjemalcev, ki kupujejo električno energijo po odprtih pogodbah. Splošni pogoji podjetja ECE d.o.o. za dobavo električne energije poslovnim kupcem (v nadaljevanju: Splošni pogoji za poslovne odjemalce)¹⁸⁹ določajo, da lahko kupec, ki ni mali poslovni kupec, zaradi zamenjave prodajalca do 15. oktobra tekočega koledarskega leta pisno odpove pogodbo za naslednje koledarsko leto. V tem primeru odpoved pogodbe velja s 1. januarjem naslednjega koledarskega leta. V primeru, da Kupec odstopi od pogodbe med koledarskim letom, je dolžan Prodajalcu povrniti vso zaradi tega nastalo škodo, razen v primeru odstopa od pogodbe zaradi spremembe cen ali spremembe Splošnih pogojev, kar je opredeljeno v Splošnih pogojih. Kupec, ki odstopi od pogodbe, je dolžan plačati pogodbeno kazen v višini 20 % letne pogodbene vrednosti, določene na osnovi pogodbenih količin in pogodbenih cen. V primeru spremembe splošnih pogojev lahko kupec, če se ne strinja s spremembami, odstopi od pogodbe v roku enega meseca po začetku veljave splošnih pogojev brez odpovednega roka in brez obveznosti plačila pogodbene kazni, če gre za malega poslovnega kupca, sicer pa v roku 8 dni od prejetega obvestila.¹⁹⁰
237. Mali poslovni kupec lahko odstopi od pogodbe v skladu s splošnimi pogoji. V primeru, da odstop od pogodbe pomeni kršitev splošnih pogojev, je kupec prodajalcu dolžan plačati pogodbeno kazen v višini 20 % povprečne mesečne vrednosti dobave po tej pogodbi za vsak mesec, ko električne energije ni prevzel. Povprečna mesečna vrednost dobave se izračuna na podlagi vseh izstavljenih računov od začetka izvajanja te pogodbe, upošteva pa se le obračunana električna energija brez omrežnine, dodatkov k omrežnini in prispevkov, trošarine in DDV. V primeru, da kupec odstopi od pogodbe pred začetkom izvajanja dobave električne energije, plača 20 % pogodbene vrednosti, določene na osnovi pogodbenih količin in pogodbenih cen. Navedeno za malega poslovnega kupca velja v primeru, če ta od pogodbe o dobavi odstopi z učinki v obdobju do enega leta po sklenitvi pogodbe. Mali poslovni kupec lahko od pogodbe o dobavi odstopi brez plačila pogodbene kazni, odškodnine, nadomestila ali kakršnegakoli drugega plačila iz naslova

¹⁸⁷ Smernice o presoji nehorizontalnih združitve, str. 17, odstavek 61.

¹⁸⁸ Smernice o presoji nehorizontalnih združitve, str. 17, odstavek 64 in 66.

¹⁸⁹ <https://www.ece.si/app/uploads/2020/05/Splosni-pogoji-EE-poslovni-Maj-202018.pdf>.

¹⁹⁰ Dokument št. 3061-39/2020-68.

odstopa od pogodbe pred določenim rokom, če odpoved začne učinkovati najmanj eno leto po sklenitvi pogodbe.

Podjetje HSE ima z industrijskim kupcem, , sklenjeno pogodbo¹⁹¹, ki določa,

239. Kadar izključitev pri strankah preprečuje vstop na trg, lahko cene surovin ostanejo na višji ravni, kot bi bile sicer, kar zvišuje stroške dobave surovine konkurentom združenega podjetja, ki poslujejo na spodnjem delu oskrbne verige. Z večanjem obsega tržnih deležev pri dejavnostih, ki jih združeni subjekt izvaja na spodnjem delu oskrbne verige, raste tudi prodajna osnova, ki zagotavlja večje pribitke. Če vertikalno povezano podjetje delno dobavlja surovine konkurentom na spodnjem delu oskrbne verige, bi mu to lahko omogočilo povečanje prodaje ali zvišanje cene surovin.

Menjava dobavitelja -

240. Podjetje HSE ima

241.

242. Spodbuda k izključevanju pri strankah je odvisna od tega, v kolikšnem obsegu ima lahko poslovni obrat združenega subjekta, ki posluje na zgornjem delu oskrbne verige, prednosti zaradi verjetno višjih ravni cen na zgornjem delu oskrbne verige, ki izhajajo iz izključevanja konkurentov na zgornjem delu oskrbne verige. Prav tako bo spodbuda k izključevanju pri strankah močnejša, kadar bo rasla verjetnost, da bi poslovni obrat združenega subjekta, ki posluje na spodnjem delu oskrbne verige, imel prednosti zaradi višjih ravni cen na spodnjem delu oskrbne verige, ki izhajajo

¹⁹¹

¹⁹²

iz strategije izključevanja. Z večanjem obsega tržnih deležev pri dejavnostih, ki jih združeni subjekt izvaja na spodnjem delu oskrbne verige, raste tudi prodajna osnova, ki zagotavlja večje pribitke.¹⁹³

243. Podjetje HSE, ki bo po izvedbi predmetne koncentracije vertikalno povezano podjetje in ima znatno tržno moč na zgornjem delu oskrbne verige, delno dobavlja surovine konkurentom na spodnjem delu oskrbne verige, kar bi mu lahko omogočilo povečati prodajo ali, odvisno od primera, zvišati cene surovin. Na maloprodajnem delu trga prodaje električne energije poslovnim odjemalcem bo podjetje HSE s predmetno koncentracijo pridobilo dodatni 15,5 % tržni delež, kar z že obstoječim deležem pomeni 21,4 % tržni delež, ter na trgu prodaje električne energije vsem končnim odjemalcem 19,8 % tržni delež, kar bi ob strukturi veleprodajnega in maloprodajnega trga električne energije v RS lahko imelo za posledico poslabšanje nabavnih pogojev za končne odjemalce. Vendar pa Agencija ocenjuje, da povečanje tržnega deleža v koncentraciji udeleženih podjetij po izvedeni predmetni koncentraciji ne bo tolikšno, da bi to pomenilo bistveno zmanjšanje ali onemogočanje učinkovite konkurence na upoštevanih trgih.
244. Izključevanje konkurentov na trgu na zgornjem delu oskrbne verige lahko škodljivo vpliva na trg na spodnjem delu oskrbne verige in škodi potrošnikom. Če se proizvodom (na zgornjem delu oskrbne verige) izključenih konkurentov onemogoča konkurenčni dostop do obsežne mreže strank, lahko združitev zmanjša njihovo konkurenčno sposobnost v bližnji prihodnosti. Konkurenti na spodnjem delu oskrbne verige bodo posledično verjetno postavljeni v slabši položaj, na primer v obliki višjih stroškov surovin. Združeni subjekt bi lahko tako v dobičkonosne namene dvignil cene ali zmanjšal skupno proizvodnjo na spodnjem delu oskrbne verige. Negativni vpliv na potrošnika se bo verjetno pokazal šele čez čas, ko se bo pokazal prvotni vpliv izključitve pri strankah na priliv dohodkov konkurentov na zgornjem delu oskrbne verige, s tem da bo zmanjšal njihove spodbude za vlaganje v zniževanje stroškov, kakovost proizvodov ali na druga področja konkurence za ohranitev konkurenčnosti.¹⁹⁴
245. Če ne bo prizadeto veliko število konkurentov na zgornjem delu oskrbne verige, je lahko konkurenca teh podjetij dovolj močna, da prepreči dvig cen na zgornjem delu oskrbne verige in posledično na spodnjem delu oskrbne verige. Zadostna konkurenca teh neizključenih podjetij na zgornjem delu oskrbne verige pomeni, da njihove rasti ne omejujejo npr. omejitve zmogljivosti ali raznolikost proizvodov. Kadar zmanjšanje konkurence prizadene precejšnji del proizvodnje na spodnjem delu oskrbne verige, je pričakovati, da bo združitev, podobno kot izključitev pri surovinah, znatno povečala raven cen na navedenem trgu in s tem bistveno ovirala učinkovito konkurenco.¹⁹⁵
246. Učinkovito konkurenco na trgu na zgornjem delu oskrbne verige lahko bistveno otežuje povečanje vstopnih ovir za morebitne konkurente. Temu je lahko tako zlasti v primeru, če bi navedeni morebitni konkurenti zaradi izključitve pri strankah morali vstopiti na spodnji in zgornji del oskrbne verige, da bi lahko učinkovito konkurirali na obeh trgih. V tem okviru sta lahko izključitev pri strankah in izključitev pri surovinah del enake strategije.¹⁹⁶
247. Podjetje HSE in skupina GEN v proizvodnji in prodaji v RS presegata 70 %. Izkazane so visoke vstopne ovire tako na maloprodajni kot veleprodajni trg, s predmetno koncentracijo bo nekoliko zmanjšana možnost dostopa do strank predvsem potencialnim konkurentom. Potencialni konkurent, ki bi združenemu subjektu mogel učinkovito konkurirati bodisi na veleprodajnem bodisi na maloprodajnem trgu, bi moral hkrati vstopiti na oba trga, saj bi sicer imel otežen dostop do

¹⁹³ Smernice o presoji nehorizontalnih združitev, str. 17, odstavek 70.

¹⁹⁴ Smernice o presoji nehorizontalnih združitev, str. 17, odstavek 72 in 73.

¹⁹⁵ Smernice o presoji nehorizontalnih združitev, str. 17, odstavek 74.

¹⁹⁶ Ibidem.

surovin po konkurenčnih cenah, kar bi ga posledično oviralo pri učinkovitem konkuriranju na maloprodajnem trgu.

5.1.1.4. Pomembnost poslovnih odjemalcev

248. Na pomembnost poslovnih odjemalcev električne energije za dobavitelje električne energije končnim odjemalcem lahko sklepamo tudi iz podatkov o preteklih menjavah dobavitelja, ki kažejo, da so v letu 2018 v celotnem številu menjav dobavitelja električne energije predstavljale menjave poslovnih odjemalcev le 22,9 % vseh menjav, količina zamenjane električne energije pa kar 88,9 %. Menjave dobavitelja gospodinjstev v istem letu so po številu menjav predstavljale 77,1 % vseh menjav, glede na količino zamenjane električne energije pa le 11,4 %. Količina električne energije, ki odpade na enega gospodinjanskega odjemalca, ki je zamenjal dobavitelja, je v letu 2018 znašala 0,005 GWh, količina na enega poslovnega odjemalca pa 0,134 GWh. Iz navedenega lahko tudi izračunamo, da bi za 1 GWh zamenjane električne energije potrebovali v povprečju 7,9 poslovnega odjemalca¹⁹⁷ oziroma v povprečju 200 gospodinjstev¹⁹⁸.

249. Za dobavitelje je torej ključna pridobitev in zadržanje poslovnega odjemalca, ki porabi in od njega kupi bistveno več električne energije, kot na primer gospodinjstvi kupec. Gospodinjstvi odjemalci pa so za dobavitelje končnih odjemalcev prav tako pomembni zaradi uravnavanja porabe električne energije in natančnejših napovedi voznih redov in ter s tem minimiziranja stroškov odstopanj od voznih redov.

5.1.1.5. Vpliv na likvidnost trga

250. Koncept likvidnosti trga pomeni celoten obseg trgovanja na veleprodajnem trgu, pri čemer gre za obseg trgovanja med različnimi tržnimi udeleženci, brez trgovanja med vertikalno povezanimi podjetji. Vertikalna koncentracija lahko povzroči zaprtje dostopa do kupcev, zaprtje dostopa do virov nabave ali preprosto učinke zmanjšanja likvidnosti trga. Vertikalne koncentracije lahko bistveno zmanjšajo količino električne energije na trgu s ponotranjenjem velikega dela prodaje na zgornjem trgu, s čimer se zmanjša likvidnost trga, kar lahko vpliva na dvig veleprodajnih cen in prizadene potrošnike.

251. Eden izmed glavnih pomislekov glede skladnosti koncentracije s pravili konkurence se pojavi v povezavi z zmanjšanjem likvidnosti trga, kar bi lahko imelo za posledico manj električne energije na veleprodajnem trgu, kar bi posledično lahko prizadelo konkurente na maloprodajnem trgu, ki bi ostali zunaj vertikalno integriranega podjetja. Skrb vzbujajoča je nestanovitnost veleprodajnih cen, posledično pa zanesljivost trga, kar je lahko neugoden znak glede vstopnih ovir na trg za morebitne konkurente ali glede morebitnih investicijskih odločitev. Zmanjšanje likvidnosti trga lahko poveča vstopne ovire na trg proizvodnje in prodaje električne energije na debelo in na trg prodaje električne energije na drobno, kar lahko posledično privede do višjih veleprodajnih in maloprodajnih cen.

252. Sprememba likvidnosti trga je sprememba v obsegu razpoložljive električne energije na veleprodajnem trgu pred izvedbo vertikalne koncentracije in po izvedbi vertikalne koncentracije. Iz podatkov, ki jih je posredovalo podjetje HSE, sledi, da je le-to v letu 2020 kar [30-40] % oz. [redacted] prodaje električne energije na slovenskem trgu realiziralo pri podjetju ECE. Hkrati iz podatkov, ki jih je Agenciji posredovalo podjetje ECE, sledi, da podjetje ECE [80-90] % svojih potreb po električni energiji pokrije z nabavo pri podjetju HSE. Navedeno pomeni, da se bo s pridobitvijo kontrole podjetja HSE nad podjetjem ECE likvidnost trga zmanjšala najmanj v

¹⁹⁷ $1/0,127=7,87$.

¹⁹⁸ $1/0,005=200$.

navedenem obsegu. Agencija ocenjuje, da učinkovita konkurenca na upoštevni trgih kot posledica koncentracije ne bo bistveno zmanjšana ali onemogočena.

5.1.1.6. Drugi neusklajeni učinki

253. Združeni subjekt lahko v primeru vertikalne povezanosti pridobi dostop do poslovno občutljivih informacij glede področij dejavnosti konkurentov, ki jih izvajajo na zgornjem in spodnjem delu oskrbne verige. Tako lahko na primer podjetje, ki postane dobavitelj konkurenta na spodnjem delu oskrbne verige, pridobi občutljive informacije, ki mu omogočajo manj agresivno oblikovanje cen na spodnjem delu oskrbne verige v škodo potrošnikov. Prav tako pa lahko postavi konkumente v slabši položaj in jih odvrta od vstopa na trg ali širitve na trg.¹⁹⁹

254. Podjetje HSE je odgovorni član bilančne skupine, kar pomeni, da ima dostop do sklenjenih poslov, ki jih odgovorni njegovih bilančnih podskupin sklepajo z drugimi člani bilančne sheme. Na podlagi navedenega lahko ugotovimo, da je dejansko konkuriranje na trgu veleprodaje električne energije prisotno predvsem med subjekti različnih bilančnih skupin. V bilančni skupini HSE so podjetja ECE, Energija plus, E.ON Ljubljana d.o.o., Sij Acroni, Sodo in Talum Kidričevo. Navedeno pomeni, da ima podjetje HSE že pred izvedbo predmetne koncentracije dostop do poslovno občutljivih podatkov o poslovanju konkurentov na maloprodajnem trgu, kar pomeni, da je stopnja negotovosti glede delovanja trga veleprodaje in tudi trga maloprodaje električne energije že sedaj manjša, kot bi bila v primeru, da podjetje HSE ne bi imelo dostopa do vpogleda v trgovanje podjetij ECE, Energija plus, E.ON Ljubljana d.o.o., kakor tudi do vpogleda v trgovanje njihovih podrejenih družb in njihovih kupcev, ki so prav tako del bilančne skupine HSE. Izmenjava poslovno občutljivih informacij bi lahko postavila obstoječe in potencialne konkumente združenega podjetja v slabši položaj in jih odvrta tako od vstopa na veleprodajni in maloprodajni trg električne energije kot tudi od širitve na teh trgih.

5.1.1.7. Usklajeni učinki – možnost tihega usklajevanja (tacit collusion)

255. Koncentracija podjetij lahko spremeni naravo konkurence tako, da se bodo podjetja, ki prej niso usklajevala svojih ravnanj, zdaj precej bolj verjetno usklajevala in dvigovala cene ali na drug način škodovala učinkoviti konkurenci. Z združitvijo lahko postane usklajevanje lažje, stabilnejše ali učinkovitejše za podjetja, ki so se usklajevala že pred združitvijo. Kadar vertikalna združitve povzroči izključitev, lahko posledično zmanjša število učinkovitih konkurentov na trgu. Zmanjšanje števila udeležencev bi lahko omogočilo lažje spremljanje medsebojnih dejavnosti podjetij na trgu. S pridobitvijo kontrole podjetja HSE nad podjetjem ECE se bo zmanjšalo število konkurentov na maloprodajnem trgu električne energije. Po izvedbi predmetne koncentracije bosta na trgu ostala dva približno enako močna ter en nekoliko šibkejši konkurent na trgu prodaje električne energije na drobno. Tržna moč podjetja HSE na tem trgu se bo, zlasti v povezavi z ugotovljeno precejšnjo stopnjo moči na trgu veleprodaje električne energije, povečala, zmanjšanje števila konkurentov na trgu prodaje električne energije na drobno pa se bo odrazilo le na trgu prodaje električne energije poslovnim odjemalcem. Predmetna koncentracija bo pomenila okrepitev tržne moči skupine HSE. Maloprodajni trg električne energije ima sicer značilnosti, ki lahko podjetja spodbudijo za dogovarjanje o pogojih nastopa na trgu, dokazuje tudi v preteklosti že pravnomočno zaključen postopek ugotavljanja kartelnega dogovarjanja podjetij na tem trgu.²⁰⁰

256. Tržno usklajevanje lahko nastane, kadar lahko konkurenti brez sprejetja sporazuma ali sklenitve usklajenega ravnanja opredelijo ali sledijo skupnim ciljem, da bi se s povezanim sistemom implicitnih groženj izognili običajnemu vzajemnemu pritisku konkurence. Prosta

¹⁹⁹ Smernice o presoji nehorizontalnih združitvev, str. 17, odstavek 78.

²⁰⁰ Vrhovno sodišče RS, Sodba v imenu ljudstva U 5/2008-19 v postopku sodnega varstva tožeče stranke Elektro Ljubljana, d.d., zoper toženo stranko Republika Slovenija, ki jo je zastopal Urad RS za varstvo konkurence.

konkurenca, ki spodbuja konkurenčnost vsakega podjetja, je edino zagotovilo za ohranitev nizkih cen in edina ovira za podjetja, da ne bi skupaj kar najbolj povečala dobičkov. Usklajevanje vključuje opustitev običajnih konkurenčnih pogojev, tako da lahko podjetja vzdržujejo cene nad višino, ki bi jo zagotovilo neodvisno, kratkotrajno kar največje ustvarjanje dobička. Z usklajevanjem podjetja ne bodo nelojalno nižala visokih cen svojih konkurentov, saj pričakujejo, da bi takšno ravnanje ogrozilo usklajevanje v prihodnosti. Za nastanek usklajenih učinkov mora biti dobiček, ki bi ga lahko podjetja agresivno dosegla v kratkoročnem času („odstopanje“), nižji od pričakovanega zmanjšanja prihodkov, ki bi ga tako ravnanje dolgoročno izzvalo, saj bi po pričakovanih sprožil agresivni odziv konkurentov („kazen“). Za usklajevanje je verjetneje, da se bo pojavilo na trgih, kjer je sorazmerno preprosto doseči skupen dogovor o pogojih usklajevanja. Usklajevanje konkurenčnih ravnanj na trgu pa je ob odpravi konkurenčnega pritiska pomembnega konkurenta lahko bistveno lažje in tudi bolj verjetno. Za trajno usklajevanje so potrebni trije pogoji. Podjetja, ki se usklajujejo, morajo biti sposobna do zadostnega obsega spremljati, ali so pogoji usklajevanja izpolnjeni, zaradi discipline je potrebna neka oblika odvrtilnega mehanizma, ki ga je v primeru odstopanja mogoče uporabiti, in odzivi zunanjih podjetij, kot so sedanji in prihodnji konkurenti, ki ne sodelujejo pri usklajevanju, ter kupci, ne bi smeli ogrozati pričakovanih rezultatov usklajevanja.²⁰¹

257. V oligopolni strukturi trga je na trgu prisotnih le nekaj podjetij. Združitev v takšnih pogojih lahko povzročijo škodo konkurenci, če imajo v koncentraciji udeležena podjetja sposobnost in spodbudo k usklajevanju skupnega nastopa na trgu (*collective dominance*) ali če spodbujajo že obstoječe usklajevanje, ki postane zaradi koncentracije še stabilnejše (*strengthening of collective dominance*). V takih pogojih lahko podjetja ugotovijo, da bodo dosegla večji dobiček, če se poslužujejo usklajevanja konkurenčnega vedenja na trgu (*tacit collusion*), kot pa, če si učinkovito konkurirajo. Skupni prevladujoči položaj obstaja, če si dve ali več podjetij na trgu med seboj ne konkurirajo, temveč skupno zadostijo pogoju prevladujočega položaja, in jih pri tržnem obnašanju ne motijo ravnanja preostalih tržnih udeležencev. Obe oziroma vsa v skupnem prevladujočem položaju udeležena podjetja sledijo optimalni strategiji, ki je optimalna strategija drugih udeleženih podjetij. Tih usklajevanje med podjetji na trgu ni prepovedano in udeleženi podjetjem omogoča pridobitev ekstra dobičkov.

258. Možnost tihega usklajevanja podjetij na trgu terja določeno stopnjo preglednosti na trgu, s katero se podjetja izognejo preveliki negotovosti glede tržnih dogajanj oziroma obnašanja konkurenčnega podjetja v prihodnosti, kar bi lahko ogrozilo možnosti za uspešnost takšnega usklajevanja.²⁰² Za uspešnost tihega usklajevanja morajo obstajati odvrtilni mehanizmi, ki lahko zagotovijo, da bo spodbuda za usklajevanje dolgoročna in drugo podjetje ne bo imelo spodbude za odstopanja od pogojev usklajevanja.²⁰³ Uspešno spremljanje morebitnih odstopaj od pogojev usklajevanja podjetjem olajšajo informacije o bodočih strategijah konkurenčnega podjetja, kakor tudi pretekla komunikacija s podjetjem oz. informacije o preteklem ravnanju podjetja na trgu.

259. Povpraševanje po električni energiji je na kratek rok skoraj neelastično, kar pomeni, da se bo že majhno zmanjšanje količine proizvodnje odrazilo v visokem povišanju cen. V primeru povečanja cen električne energije bodo kupci še vedno porabljali predhodno nabavljeno električno energijo. Glede na neelastično povpraševanje po električni energiji je potreben čas, da bi imel dvig cen pomemben vpliv na porabnike električne energije.²⁰⁴ Nizka elastičnost povpraševanja je v pogojih oligopolne konkurence v prid tihemu usklajevanju med podjetji namesto konkuriranja. Lahko se zgodi, da bo imel dvig cen nad konkurenčno raven za posledico višje prihodke od prodaje, kljub

²⁰¹ Smernice o presoji nehorizontalnih združitvev, str. 17, odstavek 80, 81.

²⁰² Transparency and Coordinated Effects in European Merger Control, str. 2 (<https://pdfs.semanticscholar.org/94a9/07566e741d47f83fb254cae217552a764c91.pdf>).

²⁰³ T-342/99 - Airtours v Commission.

²⁰⁴ Edgar K Browing, Mark A. Zupan: Microeconomic Theory and Applications. University of Southern California, HarperCollinsCollegePublishers, Fifth Edition. Str. 393-399.

zmanjšanju obsega prodaje. Kupci v takšnih pogojih nimajo na voljo veliko alternativnih virov nabave, kar ob visokih vstopnih ovirah pomeni, da jim tudi možnost menjave dobavitelja električne energije ne bo preprečila poslabšanja pogojev nabave električne energije.²⁰⁵

260. Agencija v primeru presoje predmetne koncentracije ocenjuje, da sprememba, ki jo bo na trgu povzročila le-ta, ne bo spremenila pogojev konkurence v takšni meri, da bi bilo dogovarjanje o pogojih poslovanja na trgu bolj verjetno. Podjetje HSE je bilo sicer tudi sedaj prisotno na trgu dobave električne energije poslovnim odjemalcem, kar pomeni povečanje podjetja HSE na tem trgu, medtem ko na trgu dobave električne energije gospodinjskim odjemalcem ni bilo prisotno.
261. Nastanek oziroma krepitev oligopolne strukture trga, bi lahko imela za posledico nastanek skupnega prevladujočega položaja največjih vertikalno integriranih skupin podjetij, to je skupine HSE in skupine GEN na slovenskem trgu prodaje električne energije na debelo. V strukturi prodaje električne energije na debelo na slovenskem trgu je podjetje HSE v letu 2020 doseglo [30-40] % tržni delež, vertikalno integrirani konkurent pa [10-10] %. V strukturi proizvodnje električne energije v RS po podatkih za leto 2020 podjetje HSE dosega 57,3 % tržni delež, podjetje GEN Energija, ki je del skupine GEN, pa [20-30] % delež, skupaj več kot [80-90] % delež. Po izvedeni koncentraciji se bo spremenila tudi struktura maloprodajnega trga, saj bo podjetje HSE postalo vertikalno integrirano podjetje. Podjetje HSE bo po koncentraciji na trgu prodaje električne energije poslovnim odjemalcem doseglo tržni delež 21,4 %, skupina GEN pa [20-30] % tržni delež, skupaj obe podjetji [40-50] % tržni delež. Tretji konkurent, podjetje [REDACTED] [20-30] %, [REDACTED], ki določen del električne energije nabavi od podjetja HSE in je tudi del njegove bilančne skupine, na tem trgu dosega tržni delež [10-20] %. Pri dobavi gospodinjskim odjemalcem bo podjetje HSE preko podjetja ECE po koncentraciji doseglo tržni delež 15,6 %, skupina GEN pa [40-50] %, skupaj [50-60] %.
262. Usklajevanje konkurenčnega vedenja na trgu je lažje v primeru manjšega števila podjetij na trgu, v primeru homogenega proizvoda oziroma le minimalno diferenciranih proizvodov. Verjetnost usklajevanja konkurenčnega vedenja na trgu je večja, če gre za podjetja s podobnimi proizvodnimi zmogljivostmi, podobnim tržnim deležem oziroma podobno kombinacijo različnih dejavnikov vertikalne integracije. Simetrija med podjetji povečuje verjetnost, da imajo podjetja združljive oziroma podobne spodbude za odziv na določene tržne okoliščine.²⁰⁶
263. Proizvodne zmogljivosti za proizvodnjo električne energije podjetij HSE in GEN Energija se nekoliko razlikujejo, saj podjetje GEN Energija razpolaga z jedrsko elektrarno, ki proizvaja električno energijo z najnižjimi stroški na slovenskem trgu, obe skupini podjetij razpolagata s hidroelektrarnami, skupina HSE pa je močnejša v proizvodnji električne energije v termoelektrarnah na pogon s fosilnimi gorivi, ki imajo najvišje proizvodne stroške. Četudi nimata povsem simetrične strukture proizvodnje s povsem simetrično strukturo stroškov, sta podjetji kompatibilni v smislu oskrbe slovenskega elektroenergetskega sistema z električno energijo.
264. Stabilno povpraševanje s predvidljivim povpraševanjem tudi v prihodnosti, kar je tudi značilnost trga veleprodaje in maloprodaje električne energije v RS, omogoča tržim udeležencem možnost zanesljivejše napovedi odziva konkurentov. Potencialni konkurent bi moral hkrati vstopiti na zgornji in spodnji trg, da bi lahko učinkovito konkuriral v koncentraciji udeleženiim podjetjem, obstoječi konkurenti pa imajo omejene zmogljivostmi za proizvodnjo električne energije.
265. Pričakovano majhno povečanje povpraševanja po električni energiji v prihodnje zmanjšuje spodbudo podjetij, da si intenzivno konkurirajo.²⁰⁷ Stabilno povpraševanje olajša izvedbo strategij

²⁰⁵ Dokument št. 3061-30/2017-363, odst. 408.

²⁰⁶ <http://www.internationalcompetitionnetwork.org/uploads/library/doc560.pdf>, str. 12-13 (EC Guidelines, str. 48).

²⁰⁷ Odločba Komisije M.1673 Veba/Viag, str. 24.

vzporednega obnašanja podjetij. Preglednost cen in drugih dobavnih pogojev ter morebitne strukturne povezave olajšajo spremljanje sporazumov in spodbud za usklajevanje; omogočajo oziroma olajšajo tudi spremljanje spoštovanja pogojev usklajevanja svojih tekmecev.

266. V RS v okviru Agencije za energijo obstaja spletni portal »Primerjalnik stroškov oskrbe« z električno energijo, kjer si lahko vsak porabnik, bodisi gospodinjski bodisi poslovni, izračuna okvirne stroške električne energije pri posameznem dobavitelju na podlagi rednih cenikov. Dobavitelji električne energije končnim odjemalcem javno objavijo tudi druge akcijske cenike, splošne in druge pogoje ponudbe.

267. Spособnost spremljanja tržnih cen ali proizvodnje, na primer na trgih, kjer se ponudba in povpraševanje srečujeta v obliki javne objave, kjer so znane bodisi cene bodisi količine proizvoda, omogoča podjetjem dodatno možnost spremljati odstopanja od pogojev usklajevanja na trgu. Tudi v primeru, ko cene niso pregledne, na primer na trgih vmesnih proizvodov, je mogoče ugotoviti odstopanja od pogojev usklajevanja, saj se medsebojna odvisnost podjetij izkazuje na način, da se na primer znižanje cen proizvoda enega podjetja odrazi v povečanem povpraševanju po proizvodu drugega podjetja. Preglednost cen je okrnjena v primerih, ko kupec in prodajalec dogovorita posel z bilateralno pogodbo ali v primerih, ko pregledne cene ne odražajo vseh pogojev ponudbe, kot so dodatni popusti, pribitki oziroma spodbude.

268. Dodatni dejavnik, ki povečuje pričakovano donosnost podjetja v primeru usklajevanja, je neelastično povpraševanje.²⁰⁸ Kot že ugotovljeno, je za trg električne energije na kratek rok značilno popolnoma neelastično povpraševanje, kar pomeni, da bi se v koncentraciji udeležena in z njimi povezana podjetja ter konkurenčno vertikalno povezano podjetje bolj verjetno odločili za usklajevanje konkurenčnega ravnanja na trgu, kot da si konkurirajo med seboj. V skladu s Smernicami Komisije²⁰⁹ tudi ni nujno, da podjetja, udeležena v tihem usklajevanju, izgubo na zaradi zmanjšane konkurenca na kratek rok na določenem upoštevnem trgu nadomestijo na istem trgu.

5.1.2. Vpliv na količino električne energije na veleprodajnem trgu

269. Kot že ugotovljeno, imajo proizvajalci električne energije možnost vplivanja na ceno električne energije, in sicer s prilagajanjem proizvodnih zmogljivosti ali z višjimi cenami električne energije, če ocenijo, da je njihova proizvodnja nujno potrebna za zadovoljitev povpraševanja.²¹⁰

270. S konkurenčno pravnega vidika predstavlja grožnja učinkoviti konkurenci na trgu že samo poslabševanje prodajnih pogojev tretjim subjektom na trgu v primerjavi s prodajnimi pogoji pred koncentracijo. Glede na navedeno torej umik proizvodnje z namenom zviševanja cen ni nujen pogoj za bistveno zmanjšanje ali onemogočanje učinkovite konkurence, ampak zadostuje že verjetnost, da bi koncentracija, v kateri je udeleženo podjetje s takšno tržno močjo, kot jo ima podjetje HSE, povzročila zvišanje stroškov konkurentom na spodnjem trgu. Glede na strukturo proizvodnih virov bi podjetje HSE po izvedbi predmetne koncentracije nudilo svojim podjetjem električno energijo iz cenejših proizvodnih virov, medtem ko bi tretjim subjektom na trgu v primeru viškov električne energije ponudilo električno energijo iz dražjih proizvodnih virov, kot je na primer električna energija iz termoelektrarn, ki se proizvaja z višjimi mejnimi stroški kot dodatna enota hidroenergije.

²⁰⁸ <http://www.internationalcompetitionnetwork.org/uploads/library/doc560.pdf>, str. 18.

²⁰⁹ <http://www.internationalcompetitionnetwork.org/uploads/library/doc560.pdf>, str. 24.

²¹⁰ Vir: European Commission, Competition DG, DG Competition Report on Energy Sector Inquiry, 10 January 2007, str. 132 (http://ec.europa.eu/competition/sectors/energy/inquiry/full_report_part2.pdf).

271. Podjetje ima lahko privilegiran dostop do ponudbe, če gre za vertikalno integrirano podjetje, konkurenti pa takšnega dostopa nimajo, niti se niso sposobni vertikalno integrirati ali dostopati do surovin od tretjega podjetja pod enakovrednimi pogoji. Hkrati lahko združujoča se podjetja zaradi večjega nakupnega volumna pridobijo boljše nabavne pogoje.
272. Agencija ugotavlja, da je neposreden nakup električne energije na evropskem trgu povezan z dodatnimi stroški zakupa čezmejnih prenosnih zmogljivosti, z negotovostjo glede gibanja cen in negotovosti glede bodočega usklajevanja ponudbe in povpraševanja, kar zlasti manjšim konkurentom brez proizvodnih zmogljivosti prinaša prevelike stroške in tveganja, da bi lahko na trgu prodaje električne energije na drobno učinkovito konkurirali v koncentraciji udeleženi podjetjem ter največjemu konkurentu, skupini vertikalno povezanih podjetij GEN.
273. Kadar zmanjšanje konkurence prizadene precejšnji del proizvodnje na spodnjem delu oskrbne verige, je pričakovati, da bo združitev, podobno kot izključitev pri surovinah, znatno povečala raven cen na navedenem trgu in s tem bistveno ovirala učinkovito konkurenco. Učinkovito konkurenco na zgornjem delu oskrbne verige lahko bistveno otežuje povečanje vstopnih ovir za morebitne konkurente. Temu je lahko tako zlasti v primeru, če bi morebitni konkurenti zaradi izključitve pri strankah morali vstopiti na spodnji in zgornji del oskrbne verige, da bi lahko učinkovito konkurirali na obeh trgih. V tem primeru sta lahko izključitev pri strankah in izključitev pri surovinah del enake strategije.
274. Združeno podjetje mora biti sposobno zadovoljiti svoje povpraševanje po vertikalno povezanih proizvodih oziroma storitvah znotraj vertikalno povezanega podjetja in biti hkrati sposobno konkurirati neodvisnim proizvajalcem na trgu z enako ali podobno intenzivnostjo kot pred koncentracijo.²¹¹ Glede na podatke o dobavi električne energije podjetje HSE podjetju ECE pokrije [redacted] vseh potreb po električni energiji v letu 2020. Glede na ugotovljeno tržno moč podjetja HSE na trgu proizvodnje in prodaje električne energije na debelo v RS in glede na tržno moč podjetja HSE pri proizvodnji in uvozu električne energije v RS, Agencija ocenjuje, da z razpoložljivimi količinami podjetje HSE ne bo zadovoljilo le svojega povpraševanje po električni energiji znotraj vertikalno povezanega podjetja, ampak bo določen delež proizvedene električne energije ostalo še za konkurente.
275. Povečanje tržnega deleža na trgu prodaje električne energije na drobno na 19,8 % pri dobavi vsem končnim odjemalcem oziroma na 21,4 % pri dobavi poslovnim in na 15,6 % pri dobavi gospodinjstvom odjemalcem, v povezavi z [30-40] % na trgu proizvodnje in prodaje električne energije na debelo in na trgu proizvodnje in uvoza v RS na [30-40] % pomeni znatno stopnjo tržne moči. V letih 2020 in 2019 sta v koncentraciji udeleženi podjetja in z njima povezana podjetja na trgu prodaje električne energije na drobno pri dobavi vsem končnim odjemalcem dosegla enak tržni delež, in sicer 19,8 %, ki je bil v letu 2018 nekoliko višji (23,2 %). Pri dobavi poslovnim odjemalcem se je tržni delež v koncentraciji udeleženi podjetij v letu 2020 znižal za dobre štiri odstotne točke glede na predhodno leto, pri dobavi gospodinjstvom odjemalcem pa za malo več kot odstotno točko. Največjemu konkurentu, podjetju [redacted], se je tržni delež pri dobavi električne energije vsem končnim odjemalcem v letu 2020 glede na leto 2019 povečal za približno tri odstotne točke, prav tako pri dobavi poslovnim odjemalcem, pri dobavi gospodinjstvom odjemalcem pa za odstotno točko in pol.
276. Ob dveh energetskega stebrih, ki se bosta z izvedbo predmetne koncentracije oblikovala oziroma okrepila, bo vstop novega konkurenta na trg električne energije pod primerljivimi pogoji nekoliko otežen. Po izvedbi predmetne koncentracije se bo dejanskim in potencialnim konkurentom na trgu prodaje električne energije na debelo nekoliko otežil dostop do zadostne baze strank, vendar pa pridobitev 19,8 % na trgu dobave električne energije končnim odjemalcem

²¹¹ Federico and Jackson: *Drainig Liquidity*: (2010) E.C.L.R., str. 188.

ob ostalih konkurentih na trgu ne pomeni, da bo koncentracija bistveno zmanjšala ali onemogočila učinkovito konkurenco na kateremkoli od upoštevni trgov.

VII. ZAKLJUČEK

277. Na podlagi posredovanih podatkov priglasitelja koncentracije in ob upoštevanju drugih pridobljenih podatkov Agencija ugotavlja, da v zadevi presoje podjetij HSE in ECE ni izkazan resen sum o neskladnosti koncentracije s pravili konkurence, Agencija zato koncentraciji, na podlagi tretjega odstavka 46. člena ZPOmK-1, ne nasprotuje in izjavlja, da je skladna s pravili konkurence.

VIII. OBJAVA IZREKA ODLOČBE

278. Na podlagi petega odstavka 22. člena ZPOmK-1 se izrek odločbe objavi na spletni strani Agencije.

IX. ODLOČITEV O STROŠKIH POSTOPKA

279. V skladu s prvim odstavkom 118. člena Zakona o splošnem upravnem postopku²¹² mora organ odločiti o stroških postopka. Glede na to, da posebni stroški v postopku niso nastali, je organ odločil, kot izhaja iz druge točke izreka.

POUK O PRAVNEM SREDSTVU

Zoper to odločbo je dovoljeno vložiti tožbo pri Upravnem sodišču RS, Fajfarjeva 33, 1000 Ljubljana, v roku tridesetih dni od dneva vročitve odločbe. Tožba se v dveh izvodih vloži pri sodišču ali pa se pošlje po pošti. Šteje se, da je bila tožba vložena pri sodišču tisti dan, ko je bila priporočeno oddana na pošto.

Postopek vodila :
Karmen Oderlap

Andrej Matvoz
predsednik senata

Vročiti:

- HOLDING SLOVENSKE ELEKTRARNE d.o.o., Koprška ulica 92, 1000 Ljubljana osebno po ZUP;
- po pooblaščenju: Odvetniška družba Kavčič, Bračun in partnerji, o.p., d.o.o., Trg republike 3, 1000 Ljubljana.

Vložiti:

- zbirka dokumentarnega gradiva, tu.

²¹² Uradni list RS, št. 24/06-UPB2, 105/06-ZUS-1, 126/07, 65/08, 47/09 Odl.US: U-I-54/06-32 (48/09 popr.), 8/10 in 82/13.

